

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій
Кафедра обліку у виробничій сфері

ГОРОХОВСЬКА Марія Русланівна

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ПОРЯДОК
ФОРМУВАННЯ І АНАЛІЗУ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА /
INFORMATION PROVIDER, PROCEDURE FORMATION
AND ANALYSIS OF THE COMPANY REPORTING**

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
магістерська програма – Облік, оподаткування та правове забезпечення
підприємництва

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ОПДзм-21
М.Р.Гороховська

Науковий керівник
к.е.н., доцент І.Я. Назарова

Магістерську роботу допущено до
захисту

«»_____201_р.
Зав.кафедри

Підпис

Прізвище, ініціали

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Сутність, класифікація та інформаційне забезпечення звітності підприємства.....	6
1.1. Економічна сутність поняття «звітність» її значення та користувачі.....	6
1.2. Класифікація звітності підприємства.....	14
1.3. Інформаційне забезпечення звітності підприємства.....	20
Висновок до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. Методичні аспекти формування та подання звітності підприємства.....	29
2.1. Загальна характеристика та методика складання фінансової звітності.....	29
2.2. Порядок формування основних форм податкової звітності.....	39
2.3. Основні види та процедура складання іншої звітності підприємства.....	47
2.4. Особливості формування та подачі звітності підприємства за допомогою спеціального програмного забезпечення.....	58
Висновок до розділу 2.....	72
РОЗДІЛ 3. Аналіз діяльності підприємства за даними звітності.....	74
3.1. Методичні основи аналізу звітності підприємства.....	74
3.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....	80
3.3. Аналіз прибутковості за даними звітності підприємства.....	99
Висновок до розділу 3.....	105
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113
ДОДАТКИ.....	126

ВСТУП

Динаміка розвитку вітчизняної економіки безпосередньо пов'язана з необхідністю удосконалення спеціалізованих інформаційних систем, оскільки саме від якості і своєчасності надходження і використання інформації залежить ефективність управлінських рішень. Система бухгалтерського обліку безперервно генерує організаційно та методично структуровану інформаційну базу, інформаційні ресурси якої найбільш повно розкриваються у звітності. Модернізація вітчизняної облікової системи, спрямованість її заходів на підвищення рівня об'єктивності показників звітності, зміни у нормативно-правовій регламентації облікових процесів безпосередньо впливають на зміст звітності та процедури її формування, що обумовлює необхідність дослідження методики й організації складання звітності підприємства.

Якісна економічна інформація, зібрана обліковою системою господарюючого суб'єкта, має забезпечувати можливість ухвалювати управлінські рішення спрямовані на оптимізацію функціонування підприємства і його розвиток. Основним інструментом для обґрунтування зваженого управлінського рішення слугує аналіз звітної інформації, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити фінансовий стан, результати діяльності підприємства та визначити найбільш перспективні напрями його розвитку.

Питанню формування та аналізу звітності, обґрунтуванню напрямів удосконалення відповідних її показників присвячено праці відомих вітчизняних вчених: Безверхого К. В., Бондара М. І., Бутинця Ф. Ф., Геєр Є. С., Друри К., Жука В. М., Задорожного З. В., Засадного Б.А., Кірейцева Г.Г., Корягіна М. В., Крупки Я. Д., Куцика П. О., Ткаченко Н. М., Чижевської Л. В., Хомина П.Я. Проте не зважаючи на існування великої кількості наукових праць із зазначеної тематики, існують дискусійні моменти, що зумовили актуальність роботи, окреслення її мети, завдань та основних напрямів дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою написання даної роботи є теоретичне обґрунтування системи формування звітності підприємства і

методичних положень її удосконалення. А також розробка практичних рекомендацій спрямованих на поліпшення методики формування та аналізу основних фінансових показників.

Розкриття мети в магістерській роботі передбачає вирішення таких **завдань:**

- ✓ розкриття сутності і значення звітності, визначення її ролі в системі інформаційного забезпечення та обґрунтування управлінських рішень;
- ✓ обґрунтування і систематизація критеріїв класифікації звітності підприємства та її користувачів;
- ✓ визначення основних організаційних та методичних аспектів складання звітності підприємства та розробка пропозицій щодо можливих напрямів розширення її інформаційних можливостей;
- ✓ дослідження програмного забезпечення бухгалтерського обліку, що дозволяє автоматизувати процеси складання та подання звітності підприємства;
- ✓ обґрунтування напрямків удосконалення методики фінансового аналізу звітних показників, а також розробка рекомендацій покращення інформаційних та аналітичних можливостей звітності.

Об'єктом дослідження є порядок формування та аналізу звітності підприємства на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» та його інформаційне забезпечення.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і методичних положень формування показників звітності підприємства, а також їх аналізу.

Методи дослідження. При проведенні дипломного дослідження використовувалися діалектичний, системний та історичний підходи до вивчення теоретичних і методичних основ формування і використання звітності підприємства. У межах діалектичного підходу використано методи індукції та дедукції, загальнонаукові методи аналізу і синтезу, порівняльних характеристик, а також методи групування, деталізації та спостереження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій щодо удосконалення інформаційного забезпечення, порядку

формування та аналізу звітності підприємства. А саме, у вдосконаленні сутності поняття «звітність», обґрунтуванні та удосконаленні класифікації звітності підприємства, внесенні пропозиції щодо удосконалення окремих форм звітності.

Апробація наукових досліджень. За результатами дослідження була опублікована стаття на тему: «Основні проблеми формування та подачі звітності підприємства за допомогою спеціального програмного забезпечення» в Збірнику наукових праць студентів «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (Тернопіль, 2017).

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні науково-обґрунтованих практичних рекомендацій щодо удосконалення звітності підприємства. Можливість застосування викладених у магістерській роботі пропозицій щодо реалізації цих рекомендацій, сприятиме оптимізації процесу формування та використання інформації звітності підприємства при обґрунтуванні і прийнятті управлінських рішень на ПП Консалтинговій компанії «Бізнес-центр».

В магістерській роботі використано періодичні видання, методичну та спеціальну літературу, законодавчі та нормативні документи, дані обліку і звітності ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр», в яких відображено питання формування та аналізу звітності підприємства.

Структура роботи. Робота містить 3 розділи, 17 рисунків, 19 таблиць, 2 додатки та 119 джерел літератури.

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття «звітність», її значення та користувачі

Розбіжності тлумачення правових та методичних матеріалів приводять до диференційованих визначень видів та понять звітності підприємства. Різне розуміння одного і того ж поняття може стати причиною дезінформування користувача. Уніфікація понять на фундаментальних етапах економіки виступає гарантом довіри користувачів інформації, тому виникає необхідність у дослідженні поняття звітності та визначення єдино правильного трактування.

В обліковій літературі існує два фундаментальних погляди на розуміння сутності звітності. З однієї сторони вона виступає як система групування та аналізу отриманих показників результату фінансово-господарської діяльності підприємства за певний проміжок часу. А з іншої - являється елементом бухгалтерського облікового циклу. Тому можна стверджувати, що звітність не лише узагальнює бухгалтерську діяльність, а й є її складовою.

Хомин П.Я. зауважує на тому, що звітність є самостійною системою надання даних, необхідних для інформаційного забезпечення менеджменту, і в жодному разі не може вважатися складовим елементом (прийомом) бухгалтерського обліку [104, 9–15].

Осмятченко Л.М. відзначає, що звітність – це система показників, які відображають майнове та фінансове положення підприємства на звітну дату, а також фінансові результати його діяльності за звітний період [82, 208-223].

В свою чергу, Німчинов П.П. дає більш розширене визначення звітності – це система узагальнених економічних показників, що характеризують рівень виконання плану, наявність і використання засобів та результати господарської діяльності за звітний період [77, 134].

Науковці Шигун М.М. та Іваненко В.О. пропонують таке визначення: звітність – це впорядкована система узагальнюючих взаємопов’язаних показників, які відображають джерела формування і використання господарських засобів, стан дебіторської та кредиторської заборгованостей, а також фінансовий стан і результати всіх видів діяльності, що здійснює суб’єкт господарювання, та напрями використання прибутку за визначений проміжок часу [112, 432-442, 433].

Ткаченко Н.М. стверджує, що звітність містить відомості про реалізовану продукцію, витрати на виробництво продукції, стан господарських коштів та джерел їх утворення, про фінансові результати роботи підприємства. Вона складається шляхом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною стадією. Основне завдання звітності – пошук резервів подальшого зросту та вдосконалення діяльності підприємства, стабільності на ринку [100, 680].

Цікаве визначення звітності наводять Лень В.С. та Гливенко В.В.: «Звітність як елемент методу бухгалтерського обліку – завершальний етап фінансового, податкового, виробничого та статистичного обліку. Вона призначена для використання як зовнішніми (держава, власники, партнери по бізнесу, інвестори), так і внутрішніми користувачами і є джерелом різноманітної інформації для прийняття рішень на внутрішньому і зовнішньому рівнях» [60, 40].

Щирба І.М. трактує звітність як інформаційну систему, яка формується відповідно до потреб ринкової інфраструктури та є основою при прийнятті обґрунтованих рішень. Вона містить дані, узагальнені в системі фінансового обліку, які надаються зовнішнім користувачам, а також дані внутрішньогосподарського обліку, які закриті для зовнішніх користувачів та є комерційною таємницею. Є основним засобом комунікації та важливим елементом інформаційного забезпечення аналізу фінансово-господарського стану [115].

Чернікова І.Б., Якуба Є.В. стверджують, що звітність – це фіксація сталого стану в певний момент часу, з можливістю відслідковування та аналізу змін при порівнянні з попередніми звітами. [107].

Коллектив авторів у складі Боднар М.І., Верига Ю.А., Лежненко Л.І., Орищенко М.М., Прохар Н.В. трактують звітність як заключний етап облікового циклу, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб різних категорій користувачів, як внутрішніх так і зовнішніх; є одним з основних джерел інформаційного забезпечення, складається шляхом виконання спеціальних процедур обробки, групування та підрахунку даних і формується на завершальній стадії облікового процесу та систематизує інформацію про діяльність підприємства, яка необхідна всім зацікавленим особам для прийняття ефективних управлінських рішень [7].

Неоднозначним є і трактування поняття «звітність» і у нормативних актах. Звітність підприємства регулюють: закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти, інструкції, методичні рекомендації та листи міністерств та відомств, що поглиблюють роз'яснення. Завершальним етапом являється саме підприємство, що формує звіт згідно прийнятої облікової політики, котра формується в рамках законодавства та врахування специфікації господарської діяльності.

Загалом, існують такі основні документи, що регулюють ведення бухгалтерського обліку, на основі якого формується вся звітність:

- 1) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-ХІУ;
- 2) Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені Міністерством фінансів України;
- 3) План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291.

Проте, ні в одному із вищенаведених нормативних актів немає визначення «звітності» підприємства. Тракткування даного поняття ми

віднайшли лише двох документах. В статті 1 Закону України «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу» №2940-VI від 13.01.2011 р., зазначається, що звітність – періодичне та/або разове подання до Міністерства палива та енергетики України підприємствами паливно-енергетичного комплексу, які внесені до Реєстру, документів, що складаються за наслідками підтвердження сум заборгованості та/або після застосування механізмів погашення заборгованості, визначених цим Законом [88]. Порядок, зміст та періодичність подання звітності встановлюються Міністерством палива та енергетики України. В Наказі Міністерства Оборони від 24.07.2012 №490 «Про затвердження Інструкції про забезпечення доступу до публічної інформації в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України» наведене своє визначення звітності, а саме що це письмове або усне повідомлення про свою діяльність, виконання дорученої справи тощо [89].

При детальному дослідженні даного питання та опираючись на роботи багатьох науковців нами було сформоване своє визначення звітності, а саме: звітність – це сформований комплекс даних, який надається різного роду користувачам в усній, письмовій чи електронній формі, відображає інформацію про здійсненні заходи та отримані при цьому результати, і являється важливим етапом при здійсненні будь-якої діяльності.

Сукупність показників звітності є вихідною обліковою інформацією, що дозволяє [20, 9]:

- встановити стратегію, мету і результати діяльності підприємства, оцінити можливості, які підприємство має і які при цьому для нього відкриваються;
- приймати своєчасні та обґрунтовані управлінські рішення;
- координувати дії розрізнених структурних підрозділів, спрямовуючи їх зусилля на досягнення поставлених цілей.

При формуванні звітності необхідно дотримуватися наступних принципів:

1. Доступність та зрозумілість. Наявні дані повинні бути зрозумілими для користувачів, котрі мають достатній рівень знань в сфері обліку. Також необхідно чітко вказувати вихідні реквізити: дату, звітний період, показники у відповідних статтях, облікову політику а також будь-яку іншу інформацію, розкриття якої передбачено стандартами.

2. Надійність. Достовірність поданих даних не повинна містити суттєвих помилок, котрі можуть вплинути на прийняття статистичних, управлінських чи інших рішень.

3. Доречність. Звітна інформація повинна бути актуальна для аналізу попередніх періодів, поточного стану та майбутніх подій.

Як видно із вищенаведених визначень основою звітності є орієнтація на користувача. Інтереси сучасних користувачів інформації тісно поєднанні із глобалізацією світової економіки. Зростають потреби в оперативних та достовірних даних суб'єктів господарської діяльності, котрі будуть актуальними не лише в рамках окремого підприємства, а й стануть змістовними для більш масштабного користувача.

Система бухгалтерського обліку, в якій і формується бухгалтерська (фінансова) звітність, як обслуговуюча система, повинна забезпечити максимальне задоволення інформаційних потреб користувачів з мінімальними витратами, що обумовлено принципом економічної ефективності. А для цього, перш за все, необхідно чітко знати, взагалі, хто такий користувач, чітко визначити їх коло і кількість, вивчити їх мету і завдання, які вони вирішують за допомогою відомостей, розкритих у бухгалтерській звітності. Крім того, оскільки коло осіб, що відносяться до користувачів, може бути досить широким, а цілі і завдання, які вирішуються ними, можуть бути однорідні або частково збігатися, тому для спрощення рішення задачі формування бухгалтерської звітності слід класифікувати користувачів на основі спільності їх кваліфікуючих ознак.

Користувачами звітної інформації виступають державні органи, юридичні та фізичні особи, що потребують даних для контролю ситуації чи прийняття

рішень. Усіх їх розділяють на зовнішніх та внутрішніх користувачів, котрі мають свої прямі чи непрямі інтереси. Міжнародні стандарти обліку відносять:

- до внутрішніх (власників, керівництво та працівників);
- до зовнішніх користувачів з прямим інтересом: інвесторів (акціонерів), постачальників, кредиторів, покупців (замовників) та інших дебіторів;
- з непрямим інтересом: державні органи та громадськість [23, 25].

В свою чергу, більшість науковців класифікують користувачів звітності досить схоже між собою. Це пов'язано з тим, що кількість користувачів звітності не є досить значною. Зокрема, Бутинець Ф.Ф. за фактором прямої належності до діяльності підприємства розподіляє усіх користувачів звітності на дві групи: 1) внутрішні (вищі органи, власники, трудові колективи); 2) зовнішні (органи виконавчої влади й інші користувачі) [12, 29].

Крупка Я.Д. головною класифікаційною ознакою вважає ступінь впливу та зміст отримуваної інформації, відповідно до якої, поділяє користувачів звітності на: - власників – засновників, інвесторів, акціонерів; - працівників – керівників, менеджерів, інший управлінський апарат, інших працівників;- державу – контролюючі органи, статистику, дозвільні системи, державну комісію з цінних паперів та фондового ринку; - партнерів – постачальників, підрядників, покупців, замовників, інших дебіторів й кредиторів, банки; - громадськість – потенційні інвестори [53, 132–134].

Цал-Цалко Ю.С. класифікує користувачів звітності відповідно до чіткості вираження фінансового інтересу на таких:

- ✓ користувачі інформації, що мають прямий фінансовий інтерес;
- ✓ користувачі інформації, що мають непрямий фінансовий інтерес;
- ✓ користувачі інформації, що не мають фінансового інтересу до респондентів [105, 15].

Як стверджує Дземішкевич І.О., існують різносторонні погляди на класифікації користувачів, всі вони є досить цікавими, але відрізняються між собою через відмінні класифікаційні основи [23, 113-119]. Для узагальнення поглядів щодо класифікації користувачів звітності доцільно було б їх

згрупувати. Ми пропонуємо об'єднати вищенаведені ознаки і поділити користувачів звітності на (рис 1.1.):

⇒ внутрішніх:

- з безпосереднім впливом на діяльність підприємства: власники (засновники), керівництво;
- з прямим інтересом без безпосереднього впливу на діяльність підприємства: персонал (працівники);

⇒ зовнішніх:

- з прямим інтересом: інвестори, постачальники, кредитори, покупці (замовники), інші дебітори, фінансові установи, контролюючі органи;
- з непрямим інтересом: органи виконавчої влади, громадськість;
- без фінансового інтересу: аудиторські фірми, біржі, органи статистики.

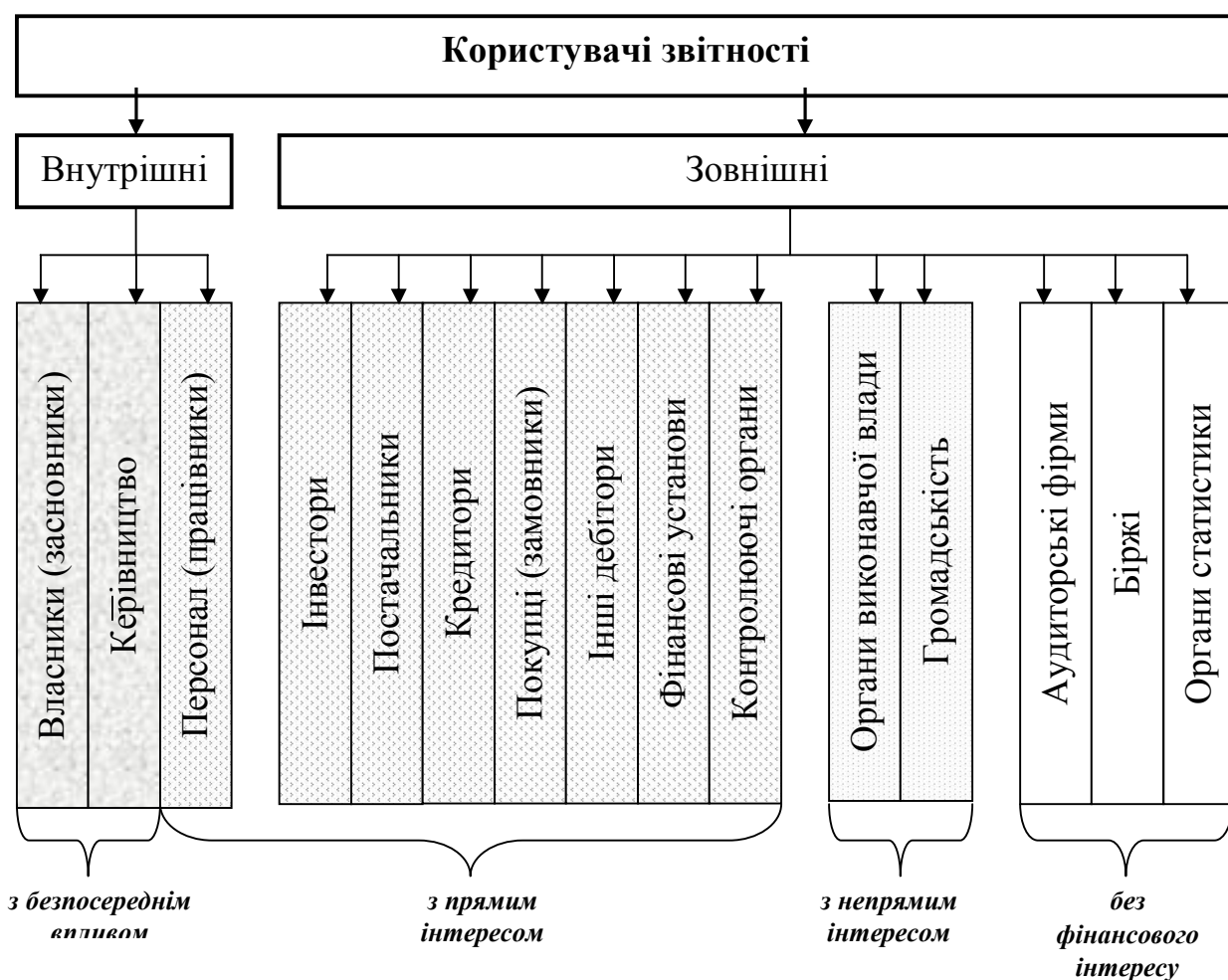

Рис. 1.1 - Запропонована структура користувачів звітності

Кожний із користувачів переслідує свої цілі отримання звітних даних. Для внутрішніх користувачів важлива реальна оцінка стану підприємства (оплата праці, стабільність, можливість соціального забезпечення), оцінка якості управління та регулювання поточних справ. Зокрема, інформаційна потреба управлінського персоналу полягає у оцінці достовірності податкових і господарських ризиків; в ймовірності зростання заробітної плати; в стійкості підприємства; в інформації про рентабельність, платоспроможності та конкурентоспроможності. Інформаційна потреба власників, засновників полягає в отриманні прибутку від діяльності підприємства; ділової активності підприємства; рентабельності; платоспроможності; фінансової міцності.

Зовнішніх користувачів звітності з прямим інтересом цікавить здатність підприємства сплачувати дивіденди, управління цінними паперами, ліквідність, платоспроможність, стабільність тощо. Зокрема, інформаційна потреба інвесторів полягає в отриманні доходів (дивідендів) по вкладеним інвестиціям; в отриманні інформації про рух грошових коштів, фінансовій стабільності підприємства, оцінці ймовірних ризиків організації. Інформаційна потреба кредиторів полягає в отримання прибутку за умовами угоди; в здійсненні договірних зобов'язань; в платоспроможності організації; в доказі сталого функціонування діяльності підприємства. Інформаційна потреба контролюючих органів, полягає в інформації про фінансовий стан підприємства, що засвідчує виконання зобов'язань перед позабюджетними фондами і бюджетом зі сплати податків.

Держава та громадськість мають непрямий інтерес, котрий полягає у можливості своєчасної сплати зобов'язань, показники для формування макроекономічної політики та інші дані, що впливають на добробут населення.

Для кожного виду користувачів інформація має індивідуальну актуальність для прийняття виважених та раціональних рішень.

Внутрішні та зовнішні користувачі фінансової звітності висувають наступні вимоги до інформації:

- точність інформації;

- порівнянність інформації;
- доречність інформації;
- легкість і простота інформації.

Якість інформації, на нашу думку, визначається тим, наскільки можуть бути задоволені інформаційні потреби зацікавлених користувачів з точки зору можливості прийняття обґрунтованих економічних рішень. Для всіх зацікавлених користувачів єдиних критеріїв якості інформації не буває. З цього випливає, що всі користувачі вибирають зручні для себе критерії якості в наданій йому інформації, на основі яких бере в подальшому економічні рішення.

Отже, звітність можна вважати складовою ланкою комунікації між користувачами інформації та системою обліку. Вагомим недоліком нормативно-правової бази даного аспекту являється переважна орієнтація на зовнішнього користувача. Тобто спостерігаємо ситуацію, коли управлінська звітність на самому підприємстві регламентується на законодавчому рівні в не повному обсязі.

1.2. Класифікація звітності підприємства

Для правильного подання інформації звітність класифікують за різними ознаками. Найперше зупинимося на сутності класифікації та її необхідності.

Класифікація є важливим елементом будь-якої людської діяльності, насамперед наукової. Проте як зазначають Малюга Н.М., Штейман М.Я. та Баримська О.П., якість конкретних класифікацій у багатьох випадках є неприйнятною. Розробка нових класифікацій нашоюхується на багато труднощів, подолання яких виявляється неможливим через відсутність необхідних теоретичних і методичних засобів [64, 202—203].

За своїм змістом класифікація є одним із найефективніших методів наукового пізнання, що передбачає розподіл предметів певного виду на взаємопов'язані класи відповідно до найістотніших ознак, які властиві

предметам цього виду та відрізняють їх від предметів інших видів, при цьому кожний клас займає в системі певне постійне місце і, у свою чергу, поділяється на підкласи. Тобто класифікація — це багатоступінчастий, розгалужений розподіл логічного обсягу поняття, впорядкування об'єктів за істотними ознаками [77, 228].

Дрозд І.К. зазначає, що під класифікацією в науці розуміють розподіл об'єктів, явищ, категорій за класами (розрядами, групами та іншими підрозділами) залежно від загальних принципів, які характеризують зв'язки між об'єктами, що класифікуються, в єдиній системі відповідної галузі знань чи практичній діяльності [25].

Білоруські вчені-економісти Кожарська Н.В. та Кожарський В.В. визначають класифікацію як метод пізнання об'єкта, тому наявність великої кількості ознак класифікації дозволяє підвищити ступінь вивченості об'єкта [43, 43].

Кулик В.А. розглядає класифікацію як систему розподілу об'єктів (процесів, явищ) за класами (групами тощо) відповідно до визначених ознак. Оскільки в результаті класифікації утворюється хоча б один клас (група) принаймні з одним елементом, то класифікацію можна визначити як групування, утворення класів об'єктів [56, 50—51].

Нападовська Л.В. вказує, що класифікація будь-чого означає групування за окремими ознаками з метою дослідження окремих явищ чи процесів [75, 245].

Російський економіст Палій В.Ф. зазначає, що наукова класифікація є методом дослідження сутності явищ і об'єктів, визначення співвідношення їхніх загальних, особливих та індивідуальних характеристик, виявлення ступеня єдності та відмінності елементів досліджуваної сукупності. Призначення наукової класифікації полягає в тому, щоб виявити і відобразити тенденції розвитку досліджуваної сукупності, закономірність, що проявляється в класифікаційних ознаках, характеристику ще невідомих або нестворених елементів [83, 44].

Петренко Н.І. робить висновок, що класифікація застосовується для полегшення орієнтації у явищах, що вивчаються, та для всебічного і повного їх пізнання. Від того, яка ознака обрана для групування, залежить достовірність

інформації й теоретичне і практичне значення класифікації. Класифікація є методом пізнання, без неї не можна вивчити різноманітність існуючих видів пасивних рахунків, систематизувати їх, встановлювати відмінності між ними, що виділяються за різними ознаками [84, 146—147].

Скрипник М.І. вказує, що як науковий прийом класифікація повинна забезпечувати логічний поділ об'єкта, що дозволяє розкрити раніше невідомі його закономірності. Таким чином, для побудови наукової класифікації необхідно використовувати не простий поділ, алогічний, який є основним її принципом. Однією з умов створення науково обґрунтованої класифікації є віднесення кожного елемента множини тільки до однієї класифікаційної групи [93, 77].

Російський вчений Соколов Я.В. зазначав, що сутність майже будь-якої класифікації, у т.ч. класифікації рахунків, зводиться до того, що вона не може бути єдиною, адже залежить від цілей, яких завжди багато [95, 298].

На думку Трохименко Л.М., класифікація — це розподіл будь-яких об'єктів залежно від їхніх спільних ознак [101, 44].

Вітчизняний вчений Шигун М.М. зауважує, що результатом класифікації є створення систематизованого переліку об'єктів, що виявляє їхні видові ознаки. Класифікації являють собою системи з ієрархічною структурою, проте в економічній сфері широко використовується фасетний тип класифікацій, оскільки об'єкти можуть не мати вичерпного характеру та не підпорядковуватись суворим правилам, межі між класами є розмитими та невизначеними, критерії класифікації є багатомірними, важливе значення має історичний аспект розвитку явищ, що обумовлює взаємопроникнення та перетин об'єктів [112, 92].

Найбільш точно, на нашу думку, визначається класифікація відповідно до бухгалтерського словника за редакцією Бутинця Ф.Ф., класифікація — поділ множини сукупності будь-яких об'єктів (елементів) на групи (підмножини). Класифікація має відповідати таким вимогам: а) підмножини, на які ділиться множина, не повинні перетинатися (мати спільні елементи); б) в сумі

підмножини повинні складати вихідну множину об'єктів; в) кожен елемент повинен входити тільки до одного класу; г) поділ множин на групи повинен здійснюватись за однією ознакою [12, 87].

Особливо важливою є також класифікація звітності. За Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерська звітність поділяється на фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності [88]. Проте дана класифікація звітності не є повноцінною. В свою чергу вітчизняні та зарубіжні науковці висловлюють різну точку зору щодо видів звітності підприємства.

У своїй праці «Статистична звітність» вчені Жук О.В. та Озеран А.В. класифікують звітність наступним чином: фінансова, податкова, статистична та спеціальна (звітність до органів соціального страхування, відомча та інша) [29, 74].

За характером направлення та використання Коробко О.М. поділяє бухгалтерську та фінансову звітність на звітність: для зовнішніх та для внутрішніх користувачів [44, 6].

Загальновідомі вчені Верига Ю.А., Левченко З.М., Ватуля І.Д. поділяють звітність підприємства залежно від джерел інформації на: статистичну, податкову та бухгалтерську (внутрішньогосподарську та фінансову (управлінську)) [14, 27].

Гольцова С.М. та Плікус І.Й. стверджують, що залежно від призначення даних, форми, способу і частоти подання розрізняють фінансову, податкову, статистичну, спеціальну та іншу звітність [19, 7].

Вчений Орлова І.В. теж класифікує звітність за економічним змістом: внутрішня і зовнішня (фінансова, статистична, податкова) [80, 12].

Городянська Л.В. стверджує, що звітність можна класифікувати за представленням користувачам як внутрішню (фінансову (бухгалтерську)) та зовнішню (фінансову (бухгалтерську), податкову (податки і збори), статистичну та інші види) [20, 26].

Подібне тлумачення щодо видів звітності можна зустріти і у зарубіжних науковців. А саме, Соколова Е.С. в своїх працях класифікує звітність залежно

від джерел інформації: оперативна, бухгалтерська та статистична [95, 4].

Характерну класифікацію пропонують також і польські науковці Яклік А. та Міхерда Б. Вони вважають, що з огляду на вид користувачів звітності, а також період і зміст інформації звітність поділяють на внутрішню та зовнішню. [119, 159].

В процесі опрацювання даного питання було виявлено багато розбіжностей у назвах та структурній підпорядкованості класифікації звітності у різних виданнях. Томи ми пропонуємо удосконалену нами зведену таблицю класифікаційних різновидів звітності (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Узагальнена класифікація звітності

Ознака класифікації	Види звітності
1	2
За обсягом	повна - містить усі показники у встановленому порядку, включаючи і дані з короткої звітності; коротка - складена за короткий проміжок часу (наприклад, місяць) і містить скорочене число показників
За ступенем узагальнення	первинна - формується підприємствами, що не мають відокремлених структурних одиниць; консолідована - відображає поточний фінансовий стан юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці; зведена - подається підприємствами, котрі були засновані на державній власності чи до апарату управління яких входять державні органи.
За рівнем спеціалізації	загальна; спеціалізована
За користувачами	фінансова; податкова; статистична; спеціальна; управлінська

Продовження таблиці 1.1.

1	2
За терміном подання	нормативна; строкова
За характером спрямування	внутрішня - для контролю за поточними справами підприємства (часто щоденна); зовнішня - для порівняння попередніх та майбутніх періодів
За терміном звітування	<i>оперативна - формується за результатами періоду, що менше за місяць (декаду, півмісяця тощо); місячна - подається за результатами звітнього місяця; квартальна - подається за результатами звітнього кварталу; річна - подається за результатами звітнього року</i>
За способом подання	<i>подана власноруч; подана засобами поштового зв'язку; подана засобами електронного зв'язку</i>

Зважаючи на те, що розвиток фінансової галузі вимагає нової детальнішої класифікації, ми окрім узагальнення найбільш важливих класифікаційних ознак звітності запропонували й їх удосконалення, зокрема класифікаційну ознаку за терміном звітування (відповідно до якої слід поділяти звітність на оперативну, що формується за результатами періоду, що менше за місяць (декаду, півмісяця тощо); місячну, що подається за результатами звітнього місяця; квартальну, що подається за результатами звітнього кварталу; річну, що подається за результатами звітнього року) та класифікаційну ознаку за способом подання (згідно до якої виділяють звітність подану власноруч; подану засобами поштового зв'язку; подану засобами електронного зв'язку).

Узагальнюючи дане питання слід сказати, що відсутність вичерпної класифікації звітності формує велике розгалуження понять та відсутність уніфікації даних. Така ситуація сприяє дезінформуванню користувачів

інформації, котрі на її основі можуть зробити хибні економічні чи управлінські висновки, тому класифікація звітності є дуже важливою і потребує постійного удосконалення.

1.3. Інформаційне забезпечення звітності підприємства

Для вивчення інформаційного наповнення звітності спершу необхідно розібратися в її етимології. Механізм потрапляння даних у звіти відобразимо таким ланцюжком: господарська подія → первинний документ → кореспонденція рахунків → реєстри обліку → головна книга та оборотно-сальдова відомість за синтетичними рахунками → звітність. Технологія бухгалтерського обліку – це, перш за все, науково організований обліковий процес, що передбачає виконання облікових робіт у певній послідовності за окремими стадіями, які тісно пов'язані між собою та становлять єдину систему. Бухгалтерський процес як правило завершується складанням звітності [44, 20].

В сучасних реаліях звітність розділяють на дві категорії: офіційна та управлінська. Часто оприлюднені дані не відповідають дійсності. Така ситуація приводить до хибної картини фінансового положення підприємства та усієї країни загалом. Тому виникає необхідність створити систему, що сприятиме поданню достовірної інформації.

Розглянемо звітність як інформаційний продукт, котрий підлягає законам розвитку інформації. Однією із найважливіших характерних рис звітності є її суттєвість, котра реалізується під час споживання інформації користувачами. Основні принципи суттєвості визначається міжнародними стандартами фінансової звітності. Українські стандарти в рамках змістовності окреслюють лише грошовий вимірник показників. Як зазначено у Листі Міністерства фінансів України «Щодо фінансової звітності» від 17.12.2013 р. №31-08410-07-10/36519: «Відповідно до статті 5 Закону підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність у грошовій одиниці України. Згідно зі статтею 99 Конституції України грошовою одиницею України є гривня. Таким

чином, підприємства, які застосовують МСФЗ, складають фінансову звітність у гривнях, як це передбачено Законом» [88].

Міжнародні стандарти обліку об'єднують ознаки суттєвості, своєчасності і можливості використання для прогнозування у єдиний принцип - доречність. Під доречністю розуміється здатність інформації впливати на рішення, що приймаються на її основі.

Як зазначає Крупка Я.Д., у вітчизняній практиці цей принцип не вважався пріоритетним [51, 56]. Не згадується про суттєвість облікової інформації і в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Разом з тим, в затверджених Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку, зокрема в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», даються застереження щодо необхідності розкриття у фінансовій звітності лише суттєвої інформації, відсутність якої може вплинути на прийняття рішень користувачами інформації.

Ще одним обмеженням, яке застосовується при формуванні і розкритті облікової інформації, є принцип консерватизму. Його прихильники вважають, що при формуванні правдивої інформації про діяльність і фінансовий стан підприємства особливу увагу необхідно надавати уникненню:

- а) переоцінки активів і доходів;
- б) недооцінки зобов'язань і витрат.

Даний принцип своїм корінням походить з більш консервативної європейської бухгалтерської школи (Німеччина, Франція). На користь консерватизму в бухгалтерській справі висувається ряд аргументів.

Перший полягає в тому, що песимізм бухгалтерів нейтралізує надмірний оптимізм власників, інвесторів, менеджерів.

Другий аргумент зводиться до того, що перебільшення прибутків і оцінки майна є більш небезпечним для власників фірм, ніж недооцінка прибутковості, іншими словами, наслідки, що можуть мати місце в результаті збитковості, банкрутства, є серйознішими, ніж заниження прибутків. Тому не можна використовувати одні й ті ж принципи і правила для визначення і відображення

прибутків і збитків.

Третій аргумент, що висувається на користь консерватизму, базується на тому, що для бухгалтера є доступними більш значні обсяги інформації, ніж для інвесторів і кредиторів. До того ж, у звітність можуть бути включені дані, які пізніше виявляться неправильними. З іншого боку, у звіт може бути не включена правильна інформація. З цієї позиції консерватизм полягає у тому, що санкції за помилки в бухгалтерській звітності повинні бути більш серйознішими, ніж за неповне розкриття інформації.

В американській бухгалтерській практиці принцип консерватизму не знайшов широкого визнання. Деякі автори твердять, що консерватизм призводить до заниження результатів діяльності у звітності, суперечить принципів релевантності (доречності) інформації, а тому його не повинно бути в теорії обліку. Вони вважають, що свідоме заниження результатів за даними обліку може призвести до невдалих рішень, так само, як і їх завищення.

Тривалий час не знаходив застосування принцип консерватизму і у вітчизняній обліковій практиці. На думку Крупки Я.Д. та Крупки І.Я., це було зумовлено наступними причинами [51, 56].:

- ✓ традиційною схильністю вітчизняних управлінців до "прикрашування" результатів діяльності і приховування ознак безгосподарності;
- ✓ свідомим завищенням результатів (переоцінка активів, заниження витрат) з метою створення відповідної бази для виплати премій, заохочень, дивідендів;
- ✓ однобоким підходом податкових органів до результативності, які при перевірці підприємства діють за принципом «можливого заниження доходів і завищення витрат»;
- ✓ ігноруванням даного принципу при визначенні деяких методологічних засад вітчизняного обліку, зокрема відсутність фондів знецінення активів, страхових джерел, резерву сумнівних боргів та інших засобів страхування діяльності.

У міжнародних стандартах обліку принцип консерватизму разом з принципами повноти, правдивості, нейтральності, превалювання сутності над

формою, характеризує таку основну якісну характеристику, як достовірність інформації. Достовірною вважається інформація, яка не містить помилок та упереджених суджень.

Впровадження у життя принципу консерватизму дасть змогу за даними обліку і фінансової звітності реальніше оцінювати майно і активи підприємства, визначати ступінь їх ліквідності, не допускати безнадійної заборгованості.

Для продуктивного опрацювання звітних даних, необхідна наявність наступної інформації від подавача звітності:

- ✓ суб'єкт господарювання;
- ✓ період звітності;
- ✓ територія;
- ✓ організаційно-правова форма господарювання;
- ✓ вид економічної діяльності;
- ✓ одиниця виміру;
- ✓ адреса;
- ✓ ідентифікаційний код;
- ✓ статті звіту;
- ✓ інші необхідні дані [9, 49].

Однак, вищевказані дані мають загальноінформаційний та обов'язковий характер. Ґрунтовнішими являються якісні показники. У зв'язку із розбіжностями з реальними цифрами, відбувається зіткнення інтересів зовнішніх користувачів інформації (особливо інвесторів чи кредиторів) та тих, хто її формує. Причин цьому декілька:

Неактуальні дані. Зазвичай, між самою господарською операцією, її фіксуванням та відображенням у фінансовій звітності проходить досить великий проміжок часу. Тому, інформація буває застарілою та не відповідає дійсності.

Обмежена кількість показників. На основі звітності важко ґрунтовно та якісно проаналізувати підприємство. Наявні показники не відображають всебічної ситуації, що призводить до хибних чи неповних управлінських

рішень.

Також дані звітності являються вагомими і для інших зовнішніх користувачів. Вагому нішу складають усі суб'єкти, котрі планують співпрацю із певним підприємством. Адже успіх та перспективи розвитку фірми прямопропорційно залежать від можливостей партнерів.

У сучасному складному економічному механізмі здійснення суспільного відтворення без інформаційних потоків неможливе, оскільки саме вони супроводжують і координують утворення і використання фінансових та матеріальних ресурсів. Інформаційний простір є найважливішою інтегруючою формою всього суспільного виробництва. Інформація використовується у відтворювальному процесі й віддзеркалює цей процес та його результати [52].

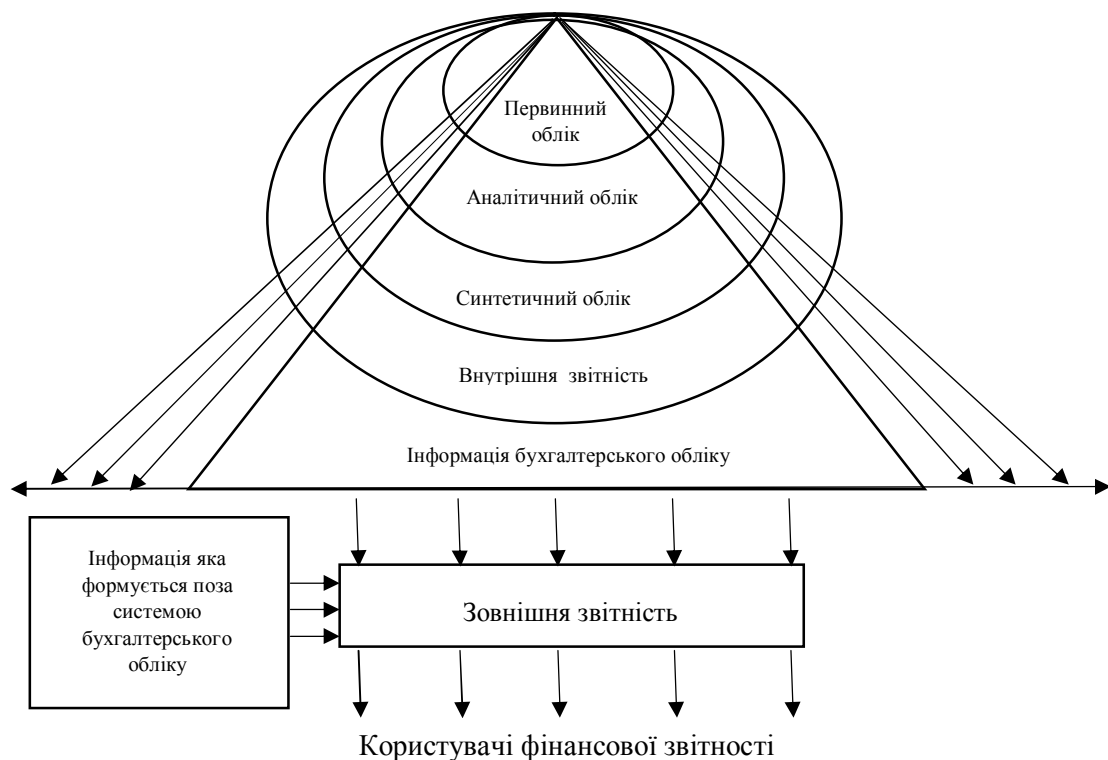
Система інформаційного забезпечення обґрунтування та прийняття рішень є безперервним та цілеспрямованим процесом добору необхідних показників, що використовуються для здійснення оцінки, аналізу, планування, а також підготовки відповідних управлінських рішень за всіма напрямками фінансово-господарської діяльності підприємства. Таке забезпечення формується на основі різного роду інформації. Зокрема, Назарова І.Я. розрізняє, інформацію вхідну, що надходить до об'єкта управління, та вихідну, що надається користувачам [73, 188-192]. Дані види інформації відіграють значну роль в процесі діяльності підприємства. Зокрема, зовнішня і внутрішня вхідна інформація є важливим фактором, що впливає на прийняття управлінських рішень щодо подальшого здійснення підприємницької діяльності. В ході діяльності формується і надається зацікавленим особам вихідна інформація.

Інформацію поділяють також за ступенем перетворення на первинну та узагальнену або похідну. Найбільш точною є первинна інформація, проте через значний обсяг для подальшого використання її необхідно узагальнити або згрупувати. Саме така, узагальнена інформація лежить в основі складання бухгалтерської звітності.

Залежно від насиченості реквізитами виділяють достатню, недостатню та надлишкову інформацію. Достатність інформації визначається необхідною її

кількістю, що дає можливість провести достовірну оцінку підприємства, його майна і зобов'язань. Нестача інформації впливає на якість оцінки, понижуючи її достовірність. З іншого боку, надлишок призводить до збільшення даних, але не збільшення інформативності. Використання облікової інформації для подальшого формування звітності детально схематично зобразила науковець Миронова О.А. [71, 16].

Рисунок 1.2 - Використання інформації бухгалтерського обліку для формування показників звітності

Інформацію, що надходить з поза системи бухгалтерського обліку, можна використати для формування звітності враховуючи особливості та потреби користувачів. І хоча існують реформування вітчизняного обліку згідно МСФЗ, в сучасних реаліях варта говорити про добре розвинену лише бухгалтерську звітність. Як визначають сучасні економісти, головною причиною відсутності врегульованої звітності є відсутність розвиненого фондового ринку.

Отже, різним групам користувачів потрібна різна інформація в її корисній

категорії.

В основному різняться потреби груп залежно від їх приналежності до внутрішніх чи зовнішніх користувачів. Однак будь який користувач вимагає достовірної, актуальної та зрозумілої інформації.

Також варто розуміти, що якщо звітність сформована лише на даних із бухгалтерського обліку, то така звітність є виключно бухгалтерською. А для того, аби отримати фінансову та іншу звітність необхідна інформація, що є за межами бухгалтерського обліку.

Ще однією проблемою інформаційного забезпечення звітності є швидкість обробки даних. Саме тому, зараз все більшого розповсюдження набуває використання для формування інформаційного забезпечення інформаційних систем та технологій.

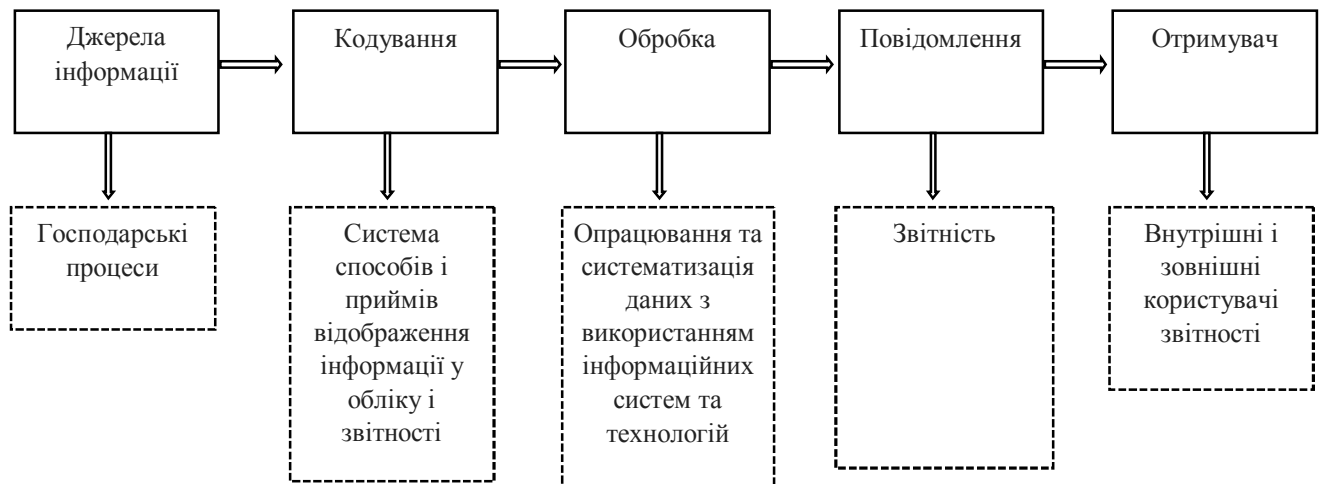
Інформаційне забезпечення інформаційних систем обліку налаштоване на створення єдиного інформаційного фонду, систематизацію та уніфікацію показників і документів, розробку засобів формалізованого опису даних тощо.

Інформаційне забезпечення є важливим елементом автоматизованих інформаційних систем обліку, призначеним для відображення інформації, що характеризує стан керованого об'єкта і є основою для прийняття управлінських рішень.

Організація інформаційного забезпечення ведеться паралельно з програмним забезпеченням та інформаційною технологією, зорієнтованою на кінцевого користувача [98].

Основою інформаційного забезпечення інформаційних систем є інформаційна база, що використовується у функціонуванні інформаційних систем. За складом, змістом вона повинна відповідати вимогам тих задач, проектувати ті системи, які розв'язуються на її основі.

Загалом схему інформаційного забезпечення з використанням інформаційних систем і технологій можна відобразити на рис. 1.3.

Рис. 1.3 – Формально-логічна схема процедури інформаційного забезпечення з використанням інформаційних систем і технологій

Загалом, розвиток ринкових відносин на сучасному етапі та стан економічної співпраці між суб'єктами господарювання характеризується зростанням вимог користувачів до якості наданої їм інформації. Підґрунтям цього є те, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття рішень визначається якісними характеристиками інформаційного забезпечення. Та попри все на сьогоднішній день результати удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні ще недостатньо високі, а показники звітності не в повній мірі придатні для прийняття ефективних управлінських рішень, вони не зовсім відповідають інформаційним потребам користувачів та якісним характеристикам звітної інформації. Для подолання зазначених недоліків звітність як основу інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень необхідно розвивати у напрямку покращення механізму формування та обміну інформації між зацікавленими користувачами та підприємством. Саме тому актуальними є дослідження, спрямовані на удосконалення теоретичних та організаційно-методичних засад складання звітності для підвищення її інформативності та релевантності у процесі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Висновки до розділу 1

Розглянувши питання сутності, класифікації та інформаційного забезпечення звітності ми дійшли до таких висновків:

1. За результатами дослідження сутності поняття «звітність» та опираючись на роботи багатьох науковців нами було сформоване своє трактування даного поняття, а саме: звітність – це сформований комплекс даних, який надається різного роду користувачам в усній, письмовій чи електронній формі, відображає інформацію про здійсненні заходи та отримані при цьому результати, і являється важливим етапом при здійсненні будь-якої діяльності.

2. В процесі опрацювання питання класифікації звітності було виявлено багато розбіжностей у назвах та структурній підпорядкованості. Тому ми пропонуємо зведену класифікацію з удосконаленням деяких ознак, зокрема класифікаційної ознаки за терміном звітування (відповідно до якої слід поділяти звітність на оперативну, що формується за результатами періоду, що менше за місяць; місячну, що подається за результатами звітного місяця; квартальну, що подається за результатами звітного кварталу; річну, що подається за результатами звітного року) та класифікаційної ознаки за способом подання (згідно до якої виділяють звітність подану власноруч; подану засобами поштового зв'язку; подану засобами електронного зв'язку).

3. Загалом, розвиток ринкових відносин на сучасному етапі та стан економічної співпраці між суб'єктами господарювання характеризується зростанням вимог користувачів до якості наданої їм інформації. Підґрунтям цього є те, що економічна ефективність обґрунтування та прийняття рішень визначається якісними характеристиками інформаційного забезпечення. Та попри все на сьогоднішній день результати удосконалення системи обліку в Україні ще недостатньо високі, а показники звітності недостатньо придатні для прийняття ефективних управлінських рішень. Для подолання зазначених недоліків звітність як основу інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень необхідно розвивати у напрямку покращення механізму формування та обміну інформації між зацікавленими користувачами та підприємством.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика та методика складання фінансової звітності

Актуальними тенденціями світової бухгалтерської практики є підвищення якості звітності, яка у сучасних реаліях виступає у ролі каталізатора зростання інвестицій і економік країн загалом. Наголошуючи на важливості створення можливостей для росту та інвестицій в Європі, МатерноваКатаріна, заступник Генерального директора Головного управління з питань сусідства і розширення переговорів в Європейській комісії, під час роботи Міністерської конференції у Відні, 27 квітня 2016 р. зазначила: «Достовірна фінансова звітність та системи звітності сприяють прийняттю рішень інвесторами та оптимальній розробці державної політики [91]. В свою чергу, об'єктивними чинниками, від яких залежить якість фінансової звітності, є: аналітичність, обґрунтованість, прогнозованість показників.

Для досягнення належного рівня якості звітності, її потрібно розглядати у комплексі, що дозволить отримати реальну картину фінансового стану та перспектив діяльності підприємства. Втім, необхідно зазначити, що через розкриття маніпуляцій зі звітністю великих міжнародних компаній (OlympusCorporation, AutonomyCorporation PLC, ToshibaCorporation) довіра користувачів до звітності та аудиторських висновків суттєво знизилась. У зв'язку з цим спостерігається суттєве підвищення зацікавленості користувачів до взаємозв'язку показників форм звітності для самостійного контролю її якості. Водночас багато науковців і практиків доводять необхідність підвищення інформативності, корисності і якості даних облікової звітності для різних груп користувачів з метою задоволення їх інформаційних потреб.

Як зазначає Рожелюк В. М.: «Ефективізація інформаційної функції є основним пріоритетом розвитку фінансового, управлінського, податкового

обліку та звітності в руслі інформаційної економіки» [91, с. 162].

При веденні бухгалтерського обліку звітність є невід'ємним елементом його методу, забезпечуючи узагальнення облікової інформації щодо стану та результатів всіх напрямків діяльності підприємства за звітний період у системі підсумкових показників, реалізацію завдань і функцій обліку щодо задоволення інформаційних потреб зацікавлених користувачів.

Для підвищення рівня інформативності звітності підприємств з метою її відповідності потребам користувачів, необхідно в даному контексті розглянути, порядок формування показників звітності та їх відображення у фінансовій звітності.

Формування та представлення фінансової звітної інформації здійснюється у кілька етапів. Процедури, які передують заповненню форм фінансової звітності, становлять впорядковану сукупність дій та методологічних прийомів, дотримання яких дасть змогу безпосередньо приступити до складання фінансової звітності (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 - Етапи формування фінансової звітності

Саме на останньому етапі здійснюється остаточне узагальнення показників бухгалтерських рахунків у формах звітності. На основі кінцевих рахунків

формується звіт про фінансовий стан. Дані оборотів без сальдових рахунків, які використані при розрахунку фінансових результатів, включаються до форми 2 фінансової звітності. З використанням даних оборотно-сальдової відомості та аналітичних даних за окремими об'єктами бухгалтерського спостереження формуються форми 3,4,5 фінансової звітності [76, 425].

Основне змістове навантаження для характеристики майнового та фінансового стану підприємства несе баланс (звіт про фінансовий стан). Бухгалтерський баланс займає одне з центральних місць у науковій концепції обліку та вважається найбільш універсальною формою фінансової звітності. Процес моделювання балансу прямо залежить від інтересів його користувачів, причому кожен з них намагається вирішувати свої завдання, а суперечності, які виникають між інтересами користувачів, порушують логічний розвиток принципів, що використовуються при моделюванні балансу. Він відображає інформацію про стан фінансових та розрахункових взаємовідносин підприємства, є інформаційною економічною моделлю ресурсів підприємства та результатів їх використання. Оскільки баланс побудований на даних поточного бухгалтерського обліку, це дає змогу із застосуванням аналітичного методу індукції аналізувати дані балансу у тій мірі, у якій це вимагають поставленні перед підприємством завдання.

Згідно НП(С)БО 1 визначену структуру Балансу (Звіту про фінансовий стан) ф.1 (табл. 2.1) [63].

Таблиця 2.1

Структура Балансу (Звіту про фінансовий стан)

АКТИВ	ПАСИВ
Розділ 1. Необоротні активи	Розділ 1. Власний капітал
Розділ 2. Оборотна активи	Розділ 2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення
	Розділ 3. Поточні зобов'язання і забезпечення
Розділ 3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	Розділ 4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття
	Розділ 5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (вписуваний)
Баланс	Баланс

У НП(С)БО 1 прописано «правило викреслювання рядків» і механізм додавання рядків до фінансової звітності. Це повною мірою стосується балансу. Згідно з п. 4 розділу II НП(С)БО 1, підприємства мають право не наводити статті, за якими інформація до розкриття відсутня. Виключенням є ситуація, коли стаття наводиться, якщо інформація за нею була в попередньому звітному періоді. Додавати до балансу підприємства можуть лише ті рядки, які перелічені у додатку 3 до НП(С)БО 1, і обов'язково – зі збереженням назви та коду рядка й у тому разі, якщо стаття характеризується критеріями суттєвості та можливістю достовірного визначення.

При формуванні фінансової звітності на ПП Консалтинговій компанії «Бізнес-центр», виникають певні проблемні питання із заповнення форми 1-м «Баланс» Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. Зокрема, як у формі 1 «Баланс(Звіт про фінансовий стан)», так і в формі 1-м наявна укрупнена стаття «Запаси». Разом з тим, у повній звітності дана стаття підлягає розшифруванню, шляхом заповнення вписуваних рядків («Виробничі запаси», «Незавершене виробництво», «Готова продукція», «Товари»), а в скороченій ні. Це, в свою чергу, не дає змоги аналітикам швидко здійснювати розрахунок коефіцієнтів фінансового стану підприємства за даними звітності, наприклад таких як забезпеченість та оборотність конкретних видів запасів. З метою підвищення інформативності балансу ф.1-м, доцільно у розділі II «Оборотні активи», статтю 1100 «Запаси» доповнювати даними про виробничі запаси, МШП, незавершене виробництво тощо, адже склад запасів характеризується особливостями діяльності деяких підприємств. Таке доповнення варто проводити по аналогії з правилами заповнення повної звітності, а саме з використанням вписуваних рядків за видами наявних запасів.

Серед недоліків також можна виділити найменування статті активу Балансу 1165 «Гроші та їх еквіваленти», яке є некоректним, тому що саме термін «гроші» використовується у розмовній лексиці, а у законодавчій базі України розкривається лише зміст поняття «грошові кошти». Тому з метою узгодження загальнонаціонального законодавства даний рядок логічно

перейменувати на «Грошові кошти та їх еквіваленти».

Поділ забезпечень підприємства на поточні та довгострокові у пасиві звіту про фінансовий стан, спрощує процес аналізу фінансового стану, який для обчислення фінансових коефіцієнтів передбачає розподіл забезпечень на зазначені групи. Вилучення статті «поточні зобов'язання за розрахунками з одержаних авансів» з пасиву балансу, з позиції ПКУ нераціонально, адже ПДВ відображується в обліку та звітності відповідно до правила «першої події» та вимагає окремого відслідкування передоплати, яка отримана на поточний рахунок фірми. Вважаємо, що підприємствам обов'язково потрібно наводити додаткову інформацію щодо поточної кредиторської заборгованості за одержаними авансами (додатковий рядок 1635) та за розрахунками з учасниками (додатковий рядок 1640).

Важлива фінансова інформація, необхідна для оцінки минулої діяльності підприємства, а також ризику недосягнення ним очікуваних результатів надається користувачам, насамперед інвесторам та кредиторам, у звіті про сукупний дохід. Підприємства показують у звіті про сукупний дохід інформацію про доходи та витрати, використовуючи класифікацію, яка базується на характері доходів та витрат або їх функції у рамках підприємства.

Звіт про сукупний дохід за аналогією до МСФЗ розпочинається із статті «чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», що цілковито виправдано з позицій спрощення читання фінансової звітності, а також її не обтяженням «податковою інформацією». Проте, в контексті зміни взаємоузгодження доходів відповідно до Звіту про сукупний дохід та Податкової декларації з податку на прибуток підприємства стане проблематичним.

У формі Звіту про сукупний дохід стаття «податок на прибуток від звичайної діяльності» перейменована на «витрати (дохід) з податку на прибуток», що, вірогідно, передбачає обрахунок податку на прибуток лише за показниками фінансового обліку. Інформація про постійні та тимчасові податкові різниці за рекомендацією Міністерства фінансів України має

акумулюватися у регістрах бухгалтерського обліку (через виокремлення окремих граф для їх відображення (за відповідною систематизацією - постійна або тимчасова) або в інший на розсуд підприємства спосіб. Тому, вірогідно, у Звіті про сукупний дохід податкові різниці не знайдуть належного висвітлення, а повинні будуть відображатись у Примітках до річної фінансової звітності.

Розділ IV Звіту про сукупний дохід «Розрахунок показників прибутковості акцій» призначений для відображення інформації про дивіденди та прибуток на одну просту акцію, яка протягом звітного періоду знаходилася в обігу. Фондовий ринок України ще досить молодий, і, відповідно, лише невелика частка суб'єктів господарювання є його учасниками, проте даний ринок розвивається швидко, і треба бути готовим до завтрашнього дня. Тому, розділ IV потрібно визначити як додатковий для розкриття, адже якщо підприємство не є емітентом цінних паперів, то і необхідності у наведенні даної інформації у складі Звіту про сукупний дохід немає. Його відображення переобтяжує звітність недоцільними та незаповненими табличними даними, які тільки знижують інформативність самої звітності.

Невід'ємною складовою бухгалтерської інформаційної системи, яка характеризує потоки грошових коштів є звіт про рух грошових коштів. У звіті відповідно до п. 2 р. II НП(С)БО 1 відображаються надходження й вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Це дає змогу проаналізувати здатність підприємства генерувати надходження коштів, а також напрям їх витрачання для оцінки необхідності в них на майбутнє. Виходячи із суті звіту, до нього не включають:

- внутрішні зміни у структурі грошових коштів (наприклад, рух із каси в банк або з одного банківського рахунка на інший);
- негрошові операції (бартерні операції, отримання активів за договором фінансової оренди, придбання активів шляхом емісії акцій тощо).

Згідно із додатком 1 до Н(П)СБО 1, Звіт про рух грошових коштів може бути сформований за прямим або непрямим методами, із використанням

належної форми звіту: за прямим методом – ф. № 3 або ф. № 3-н – за непрямим методом. Фірма може на свій розсуд обрати відповідний метод розрахунку, проте потрібно обов'язково внести зміни до наказу про облікову політику у розділі фінансової звітності. Дослідимо детальніше, що надає користувачам особистий вибір методу розрахунку чистого руху грошових коштів.

Першорядні валові грошові витрати та надходження, розкриваються з використанням прямого методу. Він вимагає сталої акумуляції даних про рух грошових коштів, узагальнення необхідних показників в аналітичному обліку. Із допомогою непрямого методу коригуються чистий прибуток або збиток, з врахуванням операцій не монетарного характеру, нарахування минулих років, відстрочення, майбутніх платежів чи надходжень, статей витрат і доходів, пов'язаних з фінансовою та інвестиційною діяльністю [41, 275].

Як зазначають Височан О. та Корягін М., він базується на найбільшому застосовуванні вже підготованих показників звітів – звіту про фінансовий стан та звіту про сукупний дохід, а також мінімальному використанні даних первинних документів, облікових реєстрів, аналітичних та синтетичних бухгалтерських рахунків. У звіті про рух грошових коштів за двох методів розгорнуто наводяться суми надходжень та видатків грошових коштів фірми, що формуються в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності на протязі звітного періоду [46, 31-37].

Застосування різних методів та форм побудови звіту про рух грошових коштів дає змогу проводити аналіз їх структури та обсягів в кількох аспектах. В результаті користувачі інформації отримують розгорнуту уяву про операційні, інвестиційні та фінансові операції підприємства за звітний період. Проте, через вилучення інформації про рух коштів від надзвичайних подій необхідно включати суми за даними операціями до наявних статей звітності, що некоректно.

Звіт про власний капітал відображає інформацію щодо змін у структурі власного капіталу підприємства у звітному періоді. У графах даної форми звітності знаходять відображення показники, які наведені в розділі I «Власний

капітал» пасиву Звіту про фінансовий стан. Якщо інформація для розкриття відсутня в окремих статтях даного Звіту, то ці статті можна не наводити. Необхідно зазначити, що суттєвим недоліком формату звіту про власний капітал, є те, що в ньому не передбачено подання інформації за попередній рік. Тому для можливості порівняльного аналізу інформації, суб'єкти господарювання повинні доповнювати річну звітність, звітом про власний капітал за попередній рік. Необхідно зазначити, що підприємства у Звіті про власний капітал повинні наводити окремим рядком інформацію про інший сукупний дохід за звітний період, що, у свою чергу, передбачає проведення коригувань залишків власного капіталу на початок року. Загалом ця форма звіту не інформативна, адже перша його частина дублює інформацію форми 1 фінансової звітності. Постає логічне запитання у користувачів звітної інформації, щодо інформативного навантаження цього звіту. Доцільність відображення таких даних ставиться під сумнів зацікавленими користувачами. Певна річ, інвесторам, акціонерам необхідна більш детальна інформація про склад власного капіталу та зміни, які відбувались протягом звітного періоду, а також про ефективність управління фірмою, динаміку та перспективи їх фінансових прав. Тому у Звіті про власний капітал доцільно відображати лише ті дані, які не знайшли відображення у попередніх формах фінансової звітності.

Важливість облікової звітності безумовно, не слід недооцінювати. Втім, як у міжнародній, так і у вітчизняній практиці, інформація, відображена у формах річної звітності має різну ступінь важливості для її користувачів. Так, наприклад у Бельгії, аналітична записка, яка містить розшифровки і примітки до звітності, докладно деталізована і включає 19 розділів: початкові видатки, характеристики нематеріальних активів, опис фірм, у яких дана компанія має фінансові інтереси, аналіз податкових платежів та інше. Американські облікові стандарти також рекомендують наводити у звіті аналітичну інформацію, але в набагато менш деталізованому вигляді [2, 154].

Оцінка важливості конкретного розділу, безумовно, характеризує і якість

його підготовки в процесі складання річного звіту.

Виходячи з наведених даних, можна стверджувати, що найбільш важливою інформацією для швидкого та якісного розуміння загального фінансового стану підприємства користувачами інформації є додаткова інформація у вигляді схем, графіків, таблиць, висновків аудитора, звітів за формою затвердженою, комісією з цінних паперів та бірж, а також звернення президента компанії.

Серед форм фінансової звітності у міжнародній практиці чи не найважливішою складовою звітної інформації будь-якої компанії є Примітки до фінансової звітності. Необхідність приміток є наслідком одного з основних принципів, на яких базується західний та реформований вітчизняний бухгалтерський облік, – принципу повного висвітлення.

Типову форму № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» мають заповнювати всі підприємства, за винятком банків, бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, суб'єктів малого підприємництва та підприємств, які згідно із законодавством складають звітність за МСФЗ [74, 56].

Окремо слід зазначити, що згідно з НП(С)БО 1 (п. 4 р. III) та МСБО 1 (п. 38), у примітках має наводитися порівняльна інформація за попередній рік. Такі дані у формі № 5, здебільшого, не наводяться (виключенням є лише основні засоби, нематеріальні активи, забезпечення, резерви та біологічні активи). Для забезпечення повноцінної порівняльності даних фінансової звітності її користувачами, доведеться подавати Примітки як за звітний, так і за попередні періоди. Проте стосуватиметься це, передусім, таких користувачів звітності, як власники й інвестори підприємства, оскільки для органів статистики та податкової служби така інформація не є суттєвою.

Форма № 5 складається із 15 розділів. Проаналізувавши структуру Приміток, потрібно звернути увагу на такі рядки: розділ I: 060; розділ VII: 760, 770; розділ XIII: 1316, 1317; розділ XIV: 1414, 1423; розділ XV: 1539. Перелічені рядки у формі №5 можна вважати резервними. У розділі XIII

«Використання амортизаційних відрахувань» Приміток не передбачено виокремлення сум амортизаційних відрахувань, використаних на придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів. Водночас цей розділ містить два резервних рядки - 1316 та 1317, які можна використовувати для відображення означених показників.

Метою ознайомлення із звітністю підприємства, зазвичай, є дослідження теперішнього стану діяльності бізнесу, та визначення трендів його розвитку. Основною групою зовнішніх користувачів звітної інформації є інвестори підприємства, які зацікавлені у визначенні структури капіталу підприємства та в оцінці ефективності використання ним ресурсів.

На сучасному етапі розвитку економіки є потреба в оприлюдненні у звітності тих показників діяльності підприємства, яким раніше увага взагалі не приділялась або ж інформація про них надавалась як складова частина інших облікових об'єктів (екологічний капітал, соціальний та інтелектуальний капітал, інноваційна діяльність, соціальна відповідальність бізнесу тощо).

Використання західного досвіду відображення аналітичних показників у звітності є позитивним для вітчизняних підприємств, адже наприклад показник EBITDA застосовується при зіставленні з галузевими аналогами, уможливаючи визначення грошової ефективності фірми, незалежно від методу амортизації, наявної заборгованості. Інвестори, які вирішили придбати компанію, перевіряють всі її господарські та фінансові показники, а дана функція дає їм змогу зрозуміти, які гроші фірми можуть бути спрямовані на повернення боргу чи інвестицій, а також характеризує ефективність діяльності та конкурентоспроможність фірми [74].

Проаналізувавши форму 5 фінансової звітності, та ураховуючи сучасні потреби користувачів звітної інформації, слід зазначити наступне. Для підвищення інформативності даної форми звітності, потрібно, перш за все, змінити підхід до розкриття інформації у Примітках, оскільки підприємства заповнюють форму статистичної звітності 1-підприємництво, яка включає великий масив показників, які характеризують різні сторони діяльності

підприємства, тому не має потреби у побудові форми 5 як окремої, сталої форми звітності. Окрім табличного матеріалу, Примітки повинні бути б включати описовий та цифровий матеріал, могли б представлятись у формі окремих довідок, таблиць, пояснювальної аналітичної записки. На державному рівні визначати варто лише типи інформації та показники, які повинні розкриватися у примітках.

2.2. Порядок формування основних форм податкової звітності

Податкова звітність як структурний компонент облікової звітності виконує низку функцій. З одного боку, вона надає інформацію щодо порядку нарахування податкового зобов'язання, з іншого дає змогу здійснити попередній контроль правильності нарахування податку (збору, обов'язкового платежу). У податковій звітності розкривається інформація про наявність зобов'язань за кожним податком за звітний (податковий) період на підставі якого здійснюється сплата або регулювання заборгованості платника податків за цим податком [11, 192]. Загальні вимоги до складання та подання податкової звітності в Україні регулює Податковий Кодекс України.

Податкова звітність, як зазначає О. Р. Марець є документацією (податкові декларації, звіти, розрахунки, тощо), що містить інформацію про розрахунок податкових зобов'язань, на підставі яких відбувається нарахування та/або сплата податку, збору (обов'язкового платежу), що підлягає сплаті до бюджету, державних цільових фондів у встановлені чинним законодавством терміни, яка подається платником податку, податковим агентом у податкові органи [65, 279].

З набуттям чинності Податкового кодексу України (далі – ПКУ) відбулися суттєві зміни у законодавчій базі щодо змісту податкових розрахунків. Відповідно до 6.1. ПКУ податок є обов'язковою безумовною виплатою відповідного бюджету та стягується платниками податків [65]. На думку ДФСУ, поняття декларації суттєво відрізняється від документу, який подає

платник податку наглядовій установі у встановлений законом термін, на підставі якого розраховується та / або сплачується податкове зобов'язання, або документ, що підтверджує суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, суми податку, що утримуються та / або сплачуються. Додаток до податкової декларації є його невід'ємною частиною [97]. У відповідних розділах Кодексу містяться відомості про порядок обчислення та сплати податків, зокрема, про податок на прибуток – розділ III, податок з доходів фізичних осіб – розділ IV, податок на додану вартість – розділ V та інші.

Загальні вимоги щодо підготовки та подання податкової звітності в Україні регулюються ПКУ, який визначає основні положення, що використовуються в системі податкової звітності, а саме:

1) При визначенні податку обов'язково визначаються такі елементи: час та порядок подання відомостей про розрахунок та сплату податків (стаття 7 ПКУ).

2) Платник податку зобов'язаний: вести у встановленому порядку облік доходів і витрат, складати звіти щодо розрахунку та сплати податків і зборів; представляти в контролюючі органи в порядку, встановленому податковим та митним законодавством, декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків і зборів (стаття 16 ПКУ).

3) Платник податку на прибуток повинен надавати квартальну або річну фінансову звітність (крім малих підприємств) разом з відповідною податковою декларацією (стаття 46 ПКУ);

4) Нести відповідальність за невиконання, порушення порядку заповнення документів податкової звітності, порушення термінів їх подання до наглядових органів, недостовірність інформації, наданої в цих документах (стаття 47 ПКУ).

5) Податкова декларація складається відповідно до форми, затвердженої в певному порядку. Форма податкової декларації повинна містити обов'язкові дані і відповідати нормам та змісту відповідного податку чи збору. Податкова

звітність, складена з порушенням норм ст. 48, не може розглядатися як податкова декларація (стаття 48 ПКУ).

6) Платник податків зобов'язаний подати податкові декларації за кожний звітний період, встановлений ПКУ (стаття 49).

7) У випадку, якщо в майбутніх податкових періодах платник податків самостійно визначає помилки, що містяться у податковій декларації, поданій раніше, він зобов'язаний надіслати уточнюючий розрахунок до такої податкової декларації у формі роз'яснювального розрахунку (стаття 50 ПКУ).

8) Податковий агент зобов'язаний подати податковий розрахунок сум доходів, нарахованих (сплачених) на користь платників податків за місцем його реєстрації (стаття 51 ПКУ) в терміни, встановлені ПКУ.

Форми податкової звітності за основними податками та зборами, а також основні положення ПКУ, які використовуються у системі податкової звітності наведено у табл. 2.2 [65].

Таблиця 2.2.

Перелік форм податкової звітності за основними податками та зборами, що формуються ІІ Консалтинговою компанією «Бізнес-центр»

Податковий період	Термін подання податкової звітності	Термін сплати податків (зборів)
1	2	3
Податкова декларація з податку на додану вартість		
Місяць	Протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного місяця	Протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку для подання податкової декларації
Податкова декларація з податку на прибуток підприємства		
Рік	Протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року	Протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку для подання податкової декларації
Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку і сум утриманого з них податку		
Квартал	Протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу (півріччя)	Під час виплати оподаткованого доходу
Розрахунок суми збору за першу реєстрацію транспортних засобів		
Рік	Протягом 10 днів після першої реєстрації в Україні транспортних засобів	Перед проведенням першої реєстрації в Україні транспортних засобів

ПКУ передбачає кілька способів подання декларації до державної податкової служби: особисто платником податків або уповноваженою особою; поштою з повідомленням про доставку та переліком вкладень; електронною формою з накладенням електронного цифрового підпису. Платник має право вибрати один із трьох способів подання податкової звітності. Це право обмежується для великих та середніх підприємств, які зобов'язані подавати податкові декларації в електронному вигляді. Це рішення спрямоване на вдосконалення адміністрування податків шляхом оптимізації робочого процесу та врахування наявності технічних можливостей у відповідних платників для його впровадження.

Подача податкових звітів в електронному вигляді є надзвичайно важливим кроком у взаєморозумінні та встановленні партнерських відносин між податковою службою та платниками податків. Вивчення сучасних тенденцій автоматизації податкової сфери в Україні та висвітлення особливостей і переваг їх застосування є актуальним питанням сьогодення.

Для зручності в роботі як податкових органів, так і платників податків сьогодні активно використовуються: електронні податкові органи, електронні декларації, електронний цифровий підпис, державний реєстр реєстраторів розрахунків операції, електронні позапланові перевірки тощо.

Одним із останніх нововведень у податковій сфері є формування електронного кабінету платників податків. Це важливий крок у встановленні партнерських відносин між податковими органами і платниками податків та підвищення довіри платників податків до органів податкового контролю. Електронний офіс платника є однією з областей модернізації інформаційної системи Міністерства надходжень та платежів України. Він дозволяє платнику податків здійснювати свої обов'язки та права в сфері оподаткування в режимі онлайн. Платник може отримати доступ до послуги через Інтернет з його персонального комп'ютера. Для цього йому потрібно буде відвідати портал Державної податкової служби України та використовувати спеціальний інструмент доступу, наприклад, електронну картку платника податків,

використовуючи електронний цифровий підпис. Обов'язковою умовою для платника податків – є реєстрація на веб-порталі Державної податкової служби України. Таким чином, платник зможе працювати з податковими органами в режимі реального часу. Електронний кабінет платника податків – це безпечний, доступний та персоналізований електронний сервіс, який забезпечить безконтактні способи взаємодії платників податків та органів влади з використанням сучасних інформаційних технологій [73, 1].

Електронний цифровий підпис (далі - ЕЦП) – це блок інформації, який автор (підписувач) додає до файлу даних і захищає файл від несанкціонованої модифікації та вказує на підписувача (власника підпису). Для керування ЕЦП використовуються два ключі ЕЦП:

- ✓ секретний ключ, що зберігається в підписувача;
- ✓ відкритий ключ, який публікується в загальнодоступному або спеціалізованому каталозі.

Для застосування ЕЦП використовується секретний ключ, а його перевірки – відкритий ключ. Накладання ЕЦП – це операція, яку виконує відправник (підписувач) захищеного документа з використанням його секретного ключа. Під час виконання такої операції дані, які підлягають підписанню, і секретний ключ підписувача надсилаються до відповідної програми. Програма створює унікальний блок даних із фіксованим розміром (фактичний ЕЦП) із даних із секретним ключем, який може бути реальним лише для цього секретного ключа та для цих вхідних даних.

Використання ключів електронного цифрового підпису дає можливість звітувати в Інтернеті не лише до Міністерства доходів та зборів України, а й до державної статистики та Пенсійного фонду України. Серед переваг використання ЕЦП можна також визначити можливість цілодобового прийому звітів та забезпечення безпеки інформації. За даними Міністерства з доходів та зборів України, електронний облік ПДВ використовується платниками ПДВ (98% звітності надсилаються платниками через телекомунікації), податку на прибуток та акцизний податок.

Іншим ефективним засобом автоматизації діяльності Міністерства податків та зборів України є електронна податкова декларація. Платники податків можуть подавати податкові декларації в електронному вигляді та надсилати їх через мережу Інтернет до органів влади ДФСУ. Активно цей спосіб використовується платниками мита. Однією з причин такого стрімкого збільшення кількості користувачів електронних декларацій серед платників податків є той факт, що Україна здійснила низку податкових реформ, таких як прийняття нового Митного кодексу та внесення ряду змін до Податкового кодексу України, Кабінету Міністрів України та Правління Національного банку України.

Найбільш важливими джерелами інформації, в тому числі і в ПП Консалтинговій компанії «Бізнес-центр» компанії про податкові розрахунки підприємства у податковій звітності є податкова декларація з податку на прибуток та податкова декларація з податку на додану вартість (далі Декларація з ПДВ). Перш за все, необхідно відзначити досить позитивні та відчутні зміни у податковому законодавстві. Ці зміни торкаються питання адміністрування податків та зборів.

Нарахування та сплата податку на прибуток підприємствами знаходить своє відображення у податковій декларації з податку на прибуток підприємства, форма якої затверджена наказом Мінфіну від 20.10.2015 № 897. Декларація включає основну частину та 9 додатків під відповідними шифрами. Як влучно зазначає Єремян О. М., Україна нині перебуває у руслі кращих світових тенденцій, що підтверджує актуальність внесення змін до р. III ПКУ в частині зміни методології визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств і затвердження нової декларації [22, 204].

Критичний аналіз форми податкової декларації з податку на прибуток дозволив виокремити певні моменти неузгодженості податкового законодавства у сфері бухгалтерського обліку.

Зокрема, доцільно, для усунення нерелевантної інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання, які не відносяться до страхових

підприємств, суб'єктів які провадять букмекерську діяльність, азартні ігри, провадять діяльність із випуску та проведення лотерей, вилучити з декларації з податку на прибуток рядки 07, 07.1, 08, 09, 10, 11, 12, 13,14,15, адже вони призначені для заповнення лише переліченими вище суб'єктами господарювання. Ці рядки для всіх інших суб'єктів господарювання не мають жодного змістовного навантаження та лише перевантажують декларацію зайвою інформацією і пустими для заповнення рядками.

Важливо також відзначити ще дискусійний момент. Декларація з податку на прибуток містить відомості про одночасне подання до податкової декларації з податку на прибуток форм фінансової звітності, що здійснюється відповідно до п. 46.2 ст. 46 ПКУ. Ці відомості подаються у табличній формі. І тут є певні неточності, зокрема щодо подання Форми 3 «Звіту про рух грошових коштів». Відповідно до НП(С)БО 1 даний звіт складається за прямим або непрямим методом, що знаходить своє відображення безпосередньо у назві даного звіту. Відповідно о таких нормативно-правових змін доцільно і в податковій декларації з податку на прибуток підприємств у форму про відомості щодо подання фінансової звітності внести певні зміни (таблиця 2.3.).

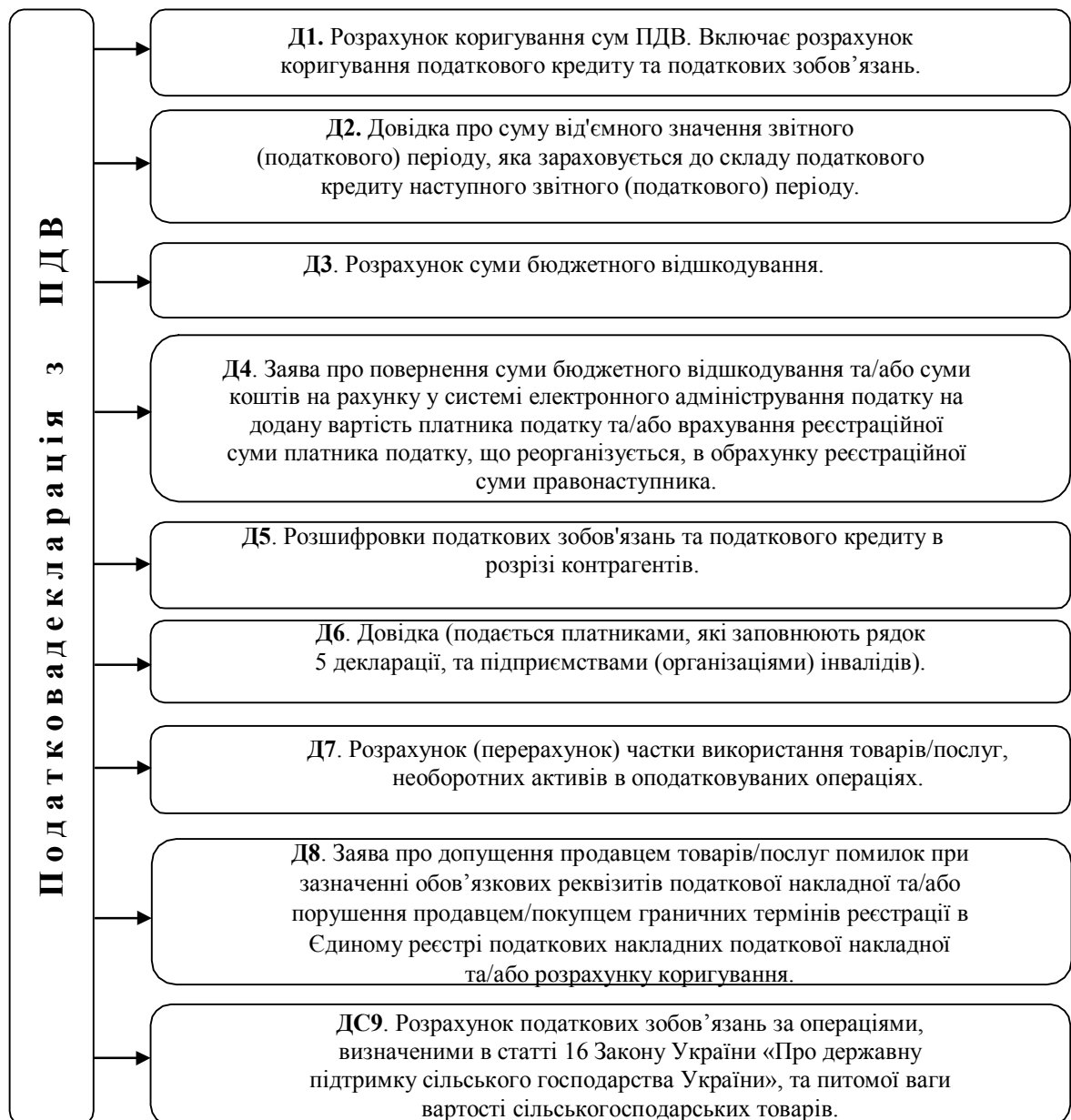
Таблиця 2.3.

Пропонована відомість для синхронізації інформації у фінансовій звітності та декларації з податку на прибуток

Відомості про одночасне подання до Податкової декларації з податку на прибуток підприємств форм фінансової звітності	Форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	Форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»	Форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів»		Форма № 4 «Звіт про власний капітал»	Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»	Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва		Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва	
			За прямим методом	За непрямим методом			Форма № 1-м «Баланс»	Форма № 2-м «Звіт про фінансові результати»	Форма № 1-м с «Баланс»	Форма № 2-м «Звіт про фінансові результати»

Такі зміни необхідні для узгодження вітчизняного законодавства та усунення відповідних неточностей та розбіжностей, що в свою чергу дасть користувачам чітке уявлення про єдину систему податкового і бухгалтерського законодавства.

Чинна форма декларації з ПДВ затверджена наказом Мінфіну від 28.01.2016 р. № 21 (у редакції наказу Міністерства фінансів України 23.02.2017 № 276). Декларація з ПДВ включає три розділи (Податкові зобов'язання, Податковий кредит та Розрахунки за звітний період), а також 9 додатків (Рис. 2.2).

Рисунок 2.2 - Складові елементи податкової декларації з ПДВ

Серед всіх додатків до декларації, важливо звернути увагу саме на додаток 5. Розглядаючи його з позиції спрощення податкового законодавства, взагалі не дуже зрозуміло, навіщо законодавці залишили такий додаток в умовах електронного забезпечення адміністрування ПДВ та наявності Єдиного реєстру податкових накладних (ЄРПН). Адже з 01.07.2015 року відповідно до ст. 201.1 ПКУ дана система організована на центральному рівні ДФС та діє на постійній основі.

Вона забезпечує автоматизований облік у розрізі платників податку, зокрема: сум податку, що містяться у отриманих та виданих податкових накладних, які зареєстровані в ЄРПН, та коригування до них; сум залишку та поповнення коштів на рахунках у системі; суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні в єдиному реєстрі.

Відповідно до зазначеного, а також з позиції спрощення податкового законодавства та електронного адміністрування ПДВ, доповнення декларації ПДВ додатком 5 недоцільне, адже по суті він дублює уже наявну у ДФС всю необхідну інформацію, а для платників податку створює лише додаткові затрати часу.

Отже, подання податкової звітності до державних податкових органів є ключовою складовою взаємозв'язків суб'єктів підприємницької діяльності, які визнані платниками відповідних податків і держави. Податкова звітність повинна достовірно та істинно представляти діяльність платника податків відповідно до даних фінансового обліку та податкових розрахунків. Відповідність податкової звітності якісним характеристикам надасть змогу податковим органам одержати інформацію щодо повноти та своєчасності виконання зобов'язань підприємства перед бюджетом.

2.3. Основні види та процедура складання іншої звітності підприємства

Інформація – важливий ресурс для прийняття управлінських рішень. У сучасних кризових умовах господарювання на основі зібраних та узагальнених

даних бухгалтерського обліку, здійснювати відповідні управлінські заходи досить проблематично.

Чинна фінансова звітність не достатньою мірою забезпечує процес ефективного управління. Традиційний підхід до формування фінансової звітності, як зазначає Лаговська О.А. у сучасних ринкових умовах, не виправдовує себе через низький рівень інформативності, особливо в частині задоволення інформаційних потреб економічних агентів щодо рівня вартості, ризикованості діяльності підприємства, а також перспектив подальшого розвитку [58, 3].

За таких умов, управлінський персонал, з метою одержання необхідної релевантної інформації, використовує дані поточного обліку, які досить часто є несистематизовані, подаються у ірраціональній формі, включають надлишкові дані, або ж характеризуються їх недостатністю щодо аналітичного поділу показників облікової інформації. Вирішення даних проблемних аспектів забезпечується формуванням управлінської звітності.

Саме управлінський облік та звітність, на думку Задорожного З.В., виступає основою для підготовки будь-якої іншої звітності [30, 164].

Англійський професор Друрі К., однією з основних функцій управлінського обліку виділяє представлення відповідної інформації менеджерам для формування внутрішньої звітності та прийняття більш обґрунтованих рішень [26].

При підготовці управлінської звітності сучасні підприємства наражаються на проблему відсутності загальних вимог до формування системи показників у звітних формах, а також відсутності інформаційної бази для їх розрахунку. Саме це, на думку російського вченого Ложкіної С.Л., ускладнює процес розробки Положення з формування управлінської звітності, а також створення програмних продуктів, які б дозволили автоматизувати процеси складання управлінської звітності [63, 227].

Проблеми створення інформаційної бази для управлінської звітності, висвітлюються у сучасних наукових публікаціях. Втім не розглядаються

питання підготовки управлінської звітності як невід'ємної та заключної стадії облікового процесу. Також не прослідковується взаємозв'язок звітних показників з обліковими даними. В зв'язку з цим, виникає об'єктивна необхідність визначити джерела даних, для отримання конкретних показників управлінської звітності. У протилежному випадку процес формування цієї звітності буде не впорядкованим, а фрагментарним, тобто ізольованим від облікових процесів, від процесів розробки планів, кошторисів, нормативів, норм, ключових показників.

При побудові управлінської звітності, як зазначає Зима Ю.П., використання моделювання виступає інструментом виявлення інформаційних зв'язків усередині підприємства, які продукують дані для прийняття тактичних і стратегічних рішень [35, 214].

Кірейцев Г.Г. та Мельниченко І.В., інформацію, яка використовується управлінською системою підприємства поділяють на внутрішню та зовнішню. До джерел внутрішньої інформації вчені відносять всю інформацію, яка утворюється всередині підприємства. До зовнішньої – нормативно-правову, законодавчу, інформаційні дані бірж, ринків, інформацію, що носить довідковий характер та інше [40, 13].

Для створення інформаційної бази управлінської звітності, необхідно використовувати весь комплекс облікової, планової, фінансової та іншої інформації про діяльність підприємства. Макросередовище підприємства включає маркетингову, фінансову та інформацію засобів масової інформації. Зокрема, маркетингова інформація, включена до складу управлінської звітності характеризує стан товарних ринків, рівень конкуренції, частки ринку, які контролює підприємства, динаміку цін на товари та ін.

Зовнішня фінансова інформація включає дані, які характеризують динаміку курсів цінних паперів та іноземної валюти, зміни процентних ставок за кредитами та інше.

Використання аналітичних та інформаційних матеріалів ЗМІ, дають змогу сформулювати додаткову інформацію про стан галузі та економіки країни загалом.

Дані мікросередовища інформаційної бази управлінської звітності включають як первинні дані про факти господарської діяльності, які відображені безпосередньо в первинних документах, так і показники бухгалтерського обліку та обліку податкових розрахунків, отриманих шляхом систематизації та узагальнення первинної інформації. За необхідності в управлінську звітність можливо включати корисну для управлінських рішень інформацію статистичного спостереження.

Складова частина управлінської звітності – це оперативні дані обліку, які використовуються для того, щоб швидко та ефективно здійснювати управління господарськими процесами та впливати на їх результати [35]. Критерієм для того, щоб здійснити оцінку виконання планів, дотримання норм та лімітів з витрачання ресурсів, контролю за результатами діяльності може слугувати інформація звітності (планова та нормативна).

Лігоненко Л.О. і Вержибицький О.А. прямо вказують на те, що ідентифікація потреб менеджменту є передумовою формування системи управлінської звітності і зазначають, що «внутрішня звітність фірми повинна формуватись таким чином, щоб менеджери одержали інформацію, яка б відповідала їх потребам та в економній і виправданій формі» [62, 154].

Вчені-економісти одностайні у думці щодо впливу користувачів управлінської звітності на її змістовне наповнення та структуру. Так, Шароватова О.О. зазначає, що «на розширення структурності облікової інформації, що виходить за межі бухгалтерського обліку, впливає розширення вимог менеджерів підприємства [109, 8]. Тобто ключова роль при формулюванні вимог до управлінської звітності відводиться користувачам. Вимоги користувачів до управлінської звітності не обмежуються питаннями її сутності, оскільки умови діяльності і потреба у забезпеченні ефективності управління підприємством висувають певні обмеження, не врахування яких зводить нанівець всі зусилля зі збору та обробки інформації (зокрема, це стосується вчасності подання інформації та фінансової окупності затрат на отримання необхідної інформації).

Детальний аналіз економічної вищенаведеної літератури, дозволяє виділити низку факторів, які важливо враховувати при формуванні управлінської звітності на підприємстві (таб. 2.4).

Таблиця 2.4.

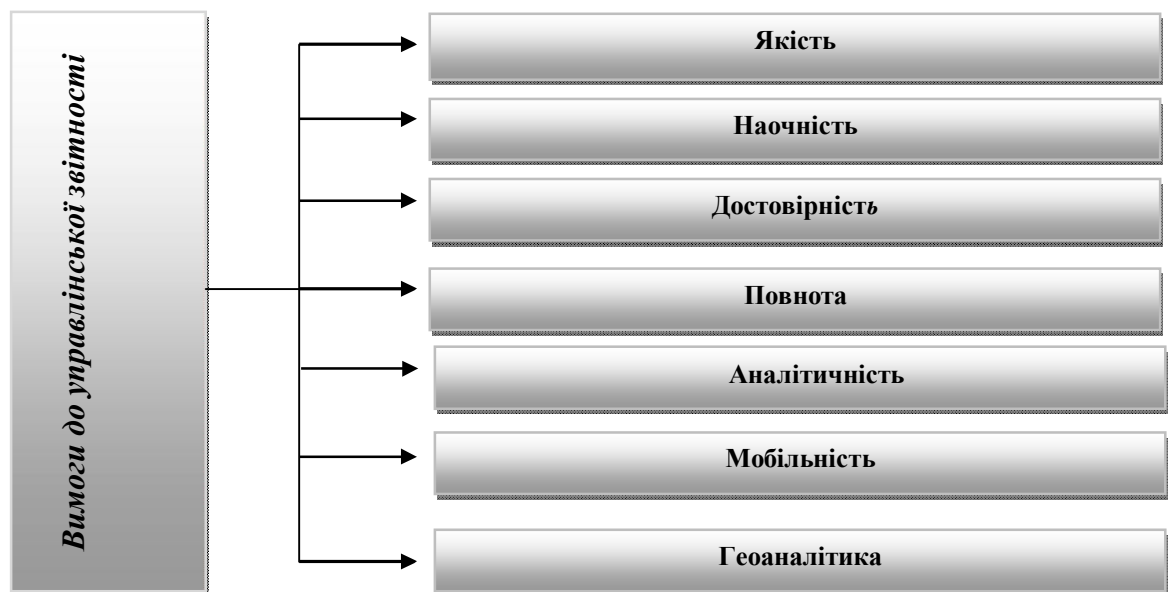
Фактори, які необхідно враховувати при побудові системи управлінської звітності підприємства

Фактори	Функціональне значення
Формалізація ключових цілей	Забезпечення реалізації стратегії на основі ключових цілей і контролю за виконанням підрозділами підприємства головних показників ефективності.
Відображення показників стратегічних цілей в управлінській звітності	Дає змогу оцінити внесок структурних підрозділів в досягненні стратегічних цілей підприємства та визначити відповідальних за виконання ключових показників.
Моніторинг ключових показників	Управлінська звітність повинна відповідати вимогам менеджерів компанії: інформувати про зміни в фінансах, представляти інформацію для аналізу в необхідних аналітичних розрізах, в тому числі на основі очікуваних даних.
Єдиний підхід у виборі методик розрахунків і форматів звітів	Застосування уніфікованих форматів управлінської звітності та єдиного підходу у використанні методик дозволяє дотримуватися принципів актуальності, повноти, достовірності і порівнянності даних різних підрозділів.
Адаптація до вимог менеджерів підприємства форм управлінської звітності	Дотримання цієї вимоги передбачає простоту і наочність представлення управлінської інформації, що підвищує рівень сприйняття і дозволяє знизити час для прийняття рішень. Інформація повинна бути структурована і володіти певною логікою побудови. Рівень деталізації даних повинен відповідати запитам конкретних користувачів.
Можливість проведення порівняльного аналізу з іншими компаніями	Систематичне виявлення змін в стані ринку і конкурентного положення компанії дозволить поліпшити стратегічне управління та підвищити ефективність прийнятих оперативних рішень щодо коригування поточної діяльності.
Інтеграція управлінської інформації із звітністю для зовнішніх користувачів	Інтегровані звіти, які містять управлінську інформацію і призначені для зовнішніх користувачів (державних органів, акціонерів, потенційних інвесторів, кредиторів і т.п.), в значній мірі підвищують прозорість господарської діяльності підприємства.

Система управлінської звітності, як один із основних елементів управлінського обліку, дозволяє керівництву, з одного боку, отримати необхідну інформацію від виконавців, а також встановити можливості технічної та інформаційної служб, а з іншого – отримувати дані відомості, у

зручній для користування та ухвалення управлінських рішень формі. Звітність повинна давати можливість швидко здійснювати огляд і оцінку фактичних результатів, розраховувати їх відхилення від визначених цілей, визначати недоліки теперішнього часу і майбутнього, обирати оптимальні варіанти управлінських рішень [14].

Важливим фактором, що впливає на результативність роботи всієї управлінської системи, є терміни надання і періодичність управлінської звітності, які самостійно визначаються підприємством. Одним із загальних критеріїв щодо вибору періодичності складання звітності є вимога своєчасності прийняття управлінських рішень, тобто здатність управлінських рішень на початковому етапі перешкоджати розвитку негативних тенденцій або сприяння розвитку позитивних тенденцій [4, с. 44]. Управлінську звітність підприємств слід формувати із врахуванням низки вимог (рис.2.3).

Рисунок 2.3. - Вимоги до управлінської звітності підприємств

Перелічені вимоги, зокрема якість, історичність, повнота даних, достовірність та наочність, є вимогами, які властиві для будь якої форми звітності та підприємствам кожній галузі економіки.

Мобільність управлінської звітності передбачає швидкий доступ до

найбільш важливих даних (звітів) про стан об'єктів виробництва, менеджерами та керівниками всіх рівнів управління через застосування спеціального програмного забезпечення, адже доступність актуальної управлінської інформації на даний час стає важливим фактором успішної діяльності.

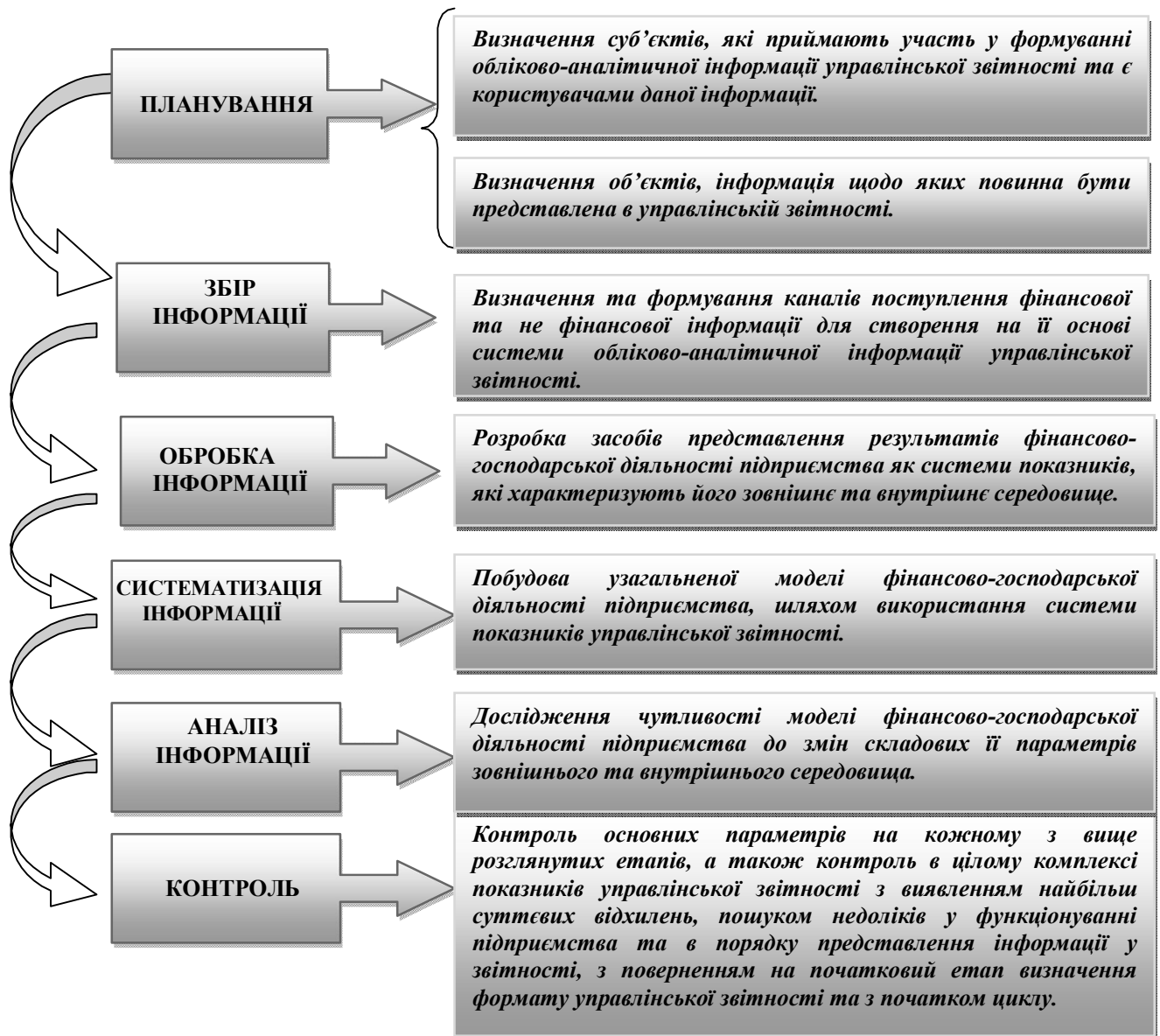
Дотримання запропонованої системи вимог є запорукою достовірного формування управлінської звітності на підприємствах, що забезпечить побудову системи, здатної продукувати необхідну та достовірну інформацію для управлінців різних рівнів.

Безпосередньо процес формування показників управлінської звітності, як зазначає Слободняк І.А., повинен розглядатись з двох позицій: визначення порядку формування показників управлінських звітів та визначення формату управлінських звітів [94, 32].

Водночас, формат управлінської звітності визначає в тому числі і набір показників, які входять у звітність, і в багатьох випадках – порядок їх формування. І навпаки, порядок формування певних показників безпосередньо впливає на формат управлінського звіту. Отже, формат звітності та порядок формування її показників необхідно розглядати у взаємозалежності, а не відокремлено. З точки зору системного підходу, слід виділити такі основні етапи формування показників управлінської звітності, які рекомендуємо застосовувати на ПП Консалтинговій компанії «Бізнес-центр» (рис.2.4).

Представлені етапи формування показників управлінської звітності забезпечують реалізацію всього комплексу принципів формування інформації управлінської звітності.

Важливими вимогами до формування обліково-аналітичної інформації управлінської звітності є наочність, зрозумілість та аналітичність інформації звітності. Їх реалізація передбачає розробку такого формату управлінської звітності, навіть при візуальному розгляді якого без проведення додаткових аналітичних процедур можна було б зробити висновок про ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Рисунок 2.4 - Етапи формування показників управлінської звітності

З використанням єдиного формату кожної звітної форми або неможливо домогтися наочного подання інформації, або відповідна форма звітності виявиться перевантажена даними, що також ускладнить подальшу обробку та використання цієї інформації. Для уникнення цього, доцільно одночасно формувати форми управлінської звітності в кількох форматах – складання мультиформатної управлінської звітності, з включенням окрім табличних даних також і даних з аналізу наведених показників та графічного відображення їх динаміки.

Розробка та використання управлінської звітності є одним із проявів інноваційної діяльності, яка дозволить підвищити рівень конкурентоздатності підприємств на ринку та стане одним із інструментів їх подальшого розвитку.

Розглянемо статистичну звітність як частину облікової звітності підприємства. Статистична звітність — форма державного статистичного спостереження, при якій відповідні органи одержують від підприємств (організацій і установ) необхідні їм відомості у вигляді уставлених в законному порядку звітних документів (статистичних звітів) за підписами осіб, відповідальних за представлення і достовірність даних, що повідомляються. За регулярністю звітність ділиться на періодичну і одноразову. У свою чергу, періодична звітність підрозділяється на поточну і річну.

Таким чином, протягом року підприємства подають органам статистики річну і поточну (піврічну, квартальну і місячну) статистичну звітність.

Склад, об'єми і методологія розрахунків показників, адреси і терміни подачі статистичної інформації, вказані в звітно-статистичній документації, обов'язкові для всіх респондентів і не можуть бути змінені без відповідного дозволу органів держстатистики [10, с. 270].

За наслідками перегляду звітно-статистичної документації щорічно в терміни, визначені планом державних статистичних спостережень, на веб-сайті Держкомстату формується і обнародуватиметься Загальний табель (перелік) форм державних статистичних спостережень і Альбом форм державних статистичних спостережень. Терміни подачі статзвітності, а також перелік осіб, що представляють ті або інші форми, в більшості випадків указуються безпосередньо в заголовній частині бланка звітності.

Порядком, регулюючим відносини органів держстатистики з респондентами, встановлені вимоги до звітно-статистичної документації, у тому числі і обов'язкові реквізити для форм статистичної звітності.

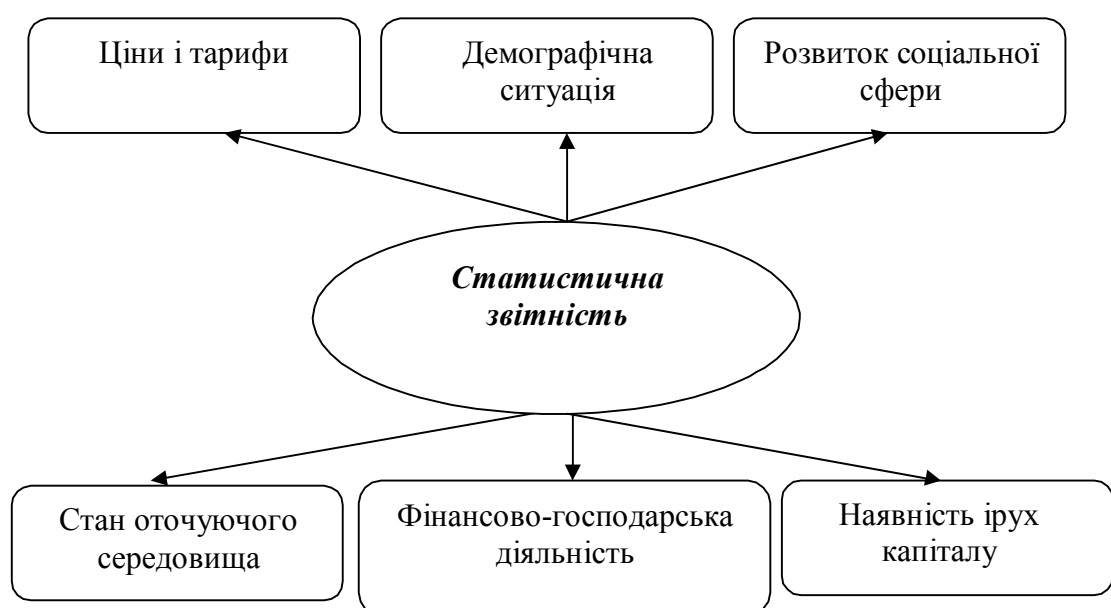
Метою складання статистичної звітності є отримання статистичних даних про виконання державного бюджету користувачами для економічного аналізу та їх прогнозування на поточний і перспективний періоди [15].

Кожна форма статистичної звітності при подачі повинна мати обов'язкові реквізити, а саме:

- назва статистичного звіту;
- номер і дата затвердження форми звіту;
- адреси, за якими подається дана звітність;
- період, за який складено звітність, та термін подання;
- дата складання звітності;
- посади та підписи посадових осіб, які відповідають за повноту і достовірність даних.

Щодо основних форм державного статистичного спостереження – статистична звітність була і залишається основною інформаційною базою. За її допомогою зазвичай отримують такі основні дані:

- обсяг виробництва, реалізації товарів, робіт і послуг та затрати на них за видами економічної діяльності;
- фінансово-господарська діяльність підприємств;
- зайнятість і оплата праці працівників за видами економічної діяльності;
- стан оточуючого середовища (рис.2.5).

Рисунок 2.5 - Інформація, що фіксується у статистичній звітності

Основними формами статистичної звітності є наступні:

- терміновий звіт про виробництво промислової продукції (товарів, послуг) за видами №1-П;
- місячний звіт про економічні показники за видами економічної діяльності, що відносяться до добувної промисловості і розроблення кар'єрів, переробної промисловості, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, водопостачання, каналізації, поводження з відходами №1-ПЕ;
- звіт із праці №1-ПВ;
- звіт про залишки та застосування енергетичних матеріалів і продуктів перероблення нафти №4-МТП;
- структурне обстеження підприємства №1-підприємство;
- звіт про розрахунки з нерезидентами №1-Б.

Звітність має обов'язковість (усі установи повинні подавати її у суворо обумовлені строки), юридичну силу, тому що вона має підпис керівників підзвітних установ, і документальну обумовленість (усі дані у ній базуються на документах первинного обліку).

Інформаційною базою для заповнення форм державної статистичної звітності щодо відображення показників фінансово-господарської діяльності є фінансова звітність, а саме форми: № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сокупний дохід)», № 3 «Звіт про рух грошових коштів», № 4 «Звіт про власний капітал», № 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Необхідну інформацію містять податкова звітність, зокрема Декларація про податок на прибуток підприємства, а також облікові реєстри, дані рахунків бухгалтерського обліку, первинних документів тощо.

Таким чином, у сучасних умовах жорсткої конкуренції та негативних проявів економічної рецесії, організація та інформаційне забезпечення управлінської та статистичної звітності є важливим завданням, оскільки перша є основою для прийняття рішень на мікрорівні (менеджери, власники

підприємства), а друга інформаційною базою для ухвалення рішень на макрорівні (органи державної влади, контролюючі органи).

2.4. Особливості формування та подачі звітності підприємства за допомогою спеціального програмного забезпечення

Програмне забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві дозволяє оперативно формувати, подавати та аналізувати фінансову звітність. Варіативність програм дозволяє користувачу самостійно обирати розробника чи конкретну програму.

Серед усього різноманіття програмних продуктів економічного та бухгалтерського призначення, система «1С:Підприємство» – впевнений лідер на сучасному вітчизняному ринку. Завдяки своїй функціональній еластичності, адаптивності до потреб законодавства, простоті в користуванні, гнучких можливостей налаштування відповідно до особливостей організації, у програми з'являється все більше прихильників. На ринку праці серед економістів, працівників фінансової сфери, бухгалтерів та менеджерів, найбільш потрібні спеціалісти, котрі вільно володіють програмою «1С:Підприємство», тому знайомство з нею є однією із важливих умови успішної професійної діяльності [24].

Програма «1С:Підприємство» - це якісно новий продукт, що дозволяє:

- ✓ ведення бухгалтерського та управлінського обліку;
- ✓ створення аналітичної звітності;
- ✓ планування та формування фінансової звітності;
- ✓ використання декількох планів рахунків;
- ✓ ведення мультивалютного обліку тощо.

Також в програмі реалізований цілий ряд інших можливостей, що значно спрощують роботу користувачів, та водночас відповідають актуальним вимогам сьогодення.

Однією із ключових переваг даної конфігурації є гнучкість платформи, що

дозволяє широко застосовувати програму в найрізноманітніших галузях. Реалізовані механізми обліку руху грошових коштів, основних засобів та нематеріальних активів, виробничих, комерційних та інших видів витрат, інших активів та пасивів підприємства відкривають великі можливості для ведення управлінського обліку і виходять за рамки традиційних бухгалтерських стандартів.

Програма «1С:Підприємство» відкриває користувачеві наступні можливості:

- ✓ комплексна автоматизація господарської, організаційної та фінансової діяльності підприємства;
- ✓ паралельне ведення бухгалтерського та податкового обліку;
- ✓ використання механізму типових операцій;
- ✓ облік грошових коштів підприємства;
- ✓ облік касових та банківських операцій;
- ✓ облік руху товарно-матеріальних цінностей;
- ✓ облік розрахунків з контрагентами;
- ✓ облік складських операцій;
- ✓ виробничий облік;
- ✓ облік основних засобів та нематеріальних активів;
- ✓ облік заробітної плати та розрахунків із працівниками;
- ✓ настройки, формування і вивід на друк бухгалтерської звітності по формам, що затверджені нормативними актами в Україні;
- ✓ ведення мультвалютного обліку;
- ✓ побудова різної аналітичної звітності.

Поряд із перерахованими можливостями, дана конфігурація дозволяє реалізовувати цілий ряд інших задач, що обумовлено специфікою роботи організації.

Залежно від конфігурації набори звітів в програмі змінюються, але суть роботи з інструментами звітів в програмі скрізь однакова. Незалежно від конфігурації всі звіти в «1С:Підприємство 8.3» розділені на категорії:

- аналітика ТМЦ (залишки, запаси);
- аналітика продажів (валовий прибуток, продажу);
- бухгалтерія та фінанси (зобов'язання ПДВ, обороти грошових коштів, бюджет;)
- виробничо-оперативні (передача, переробка).

Конфігурація інтегрована із сервісом задачі електронної звітності «1С:Звіт» (далі - ЗЕЗ). Сервіс ЗЕЗ надає можливість безпосередньо з конфігурації:

- ✓ сформувати регламентовану звітність у різні державні органи;
- ✓ перевірити заповнення (використовуючи вбудовані камеральні перевірки) і роздрукувати документи;
- ✓ зашифрувати й підписати електронним цифровим підписом
- ✓ надіслати звіти до контролюючих органів і отримати квитанцію про доставку звіту за призначенням;
- ✓ зберегти на електронних носіях;
- ✓ отримувати розшифровку показників звітів ЗЕЗ у конфігурації 1С:Підприємства.

Користувачі можуть самостійно вибрати варіант використання підсистеми регламентованої звітності: традиційна підсистема або сервіс ЗЕЗ.

Тісна інтеграція сервісу ЗЕЗ із типовими конфігураціями дозволяє передавати дані облікової системи без створення проміжних файлів експорту, а також отримувати розшифровки сум показників звітів сервісу ЗЕЗ у програмі.

Для початку роботи із звітами у базі даних повинна накопичитися документальна історія (дані про організацію, контрагенти, номенклатура, первинні документи тощо). Інакше програмі просто нічого буде аналізувати. Чим більше історії і чим більше інформації за період зібрано в програмі, тим точніша і цінніша буде інформація. Степінь достовірності прогнозу залежить від кількості даних, що введені. Наприклад, щоб порівняти продажі по роках, як мінімум повинен бути присутнім базисний (початковий) період з яким будуть зіставлятися інші періоди.

Але наявність бази даних і історії – не є вичерпним набором засобів для

отримання інформації. Для того щоб сформувати звіти в 1С 8 користувач повинен володіти деякими навичками та вміннями, за допомогою яких зможе отримати необхідну інформацію і представити її в зручному для перегляду вигляді. Чим доступніша для сприйняття інформація, тим зрозуміліше і легше її аналізувати [37]. Для цього користувач повинен знати, що означають і як використовуються основні налаштування звіту в «1С:Підприємство».

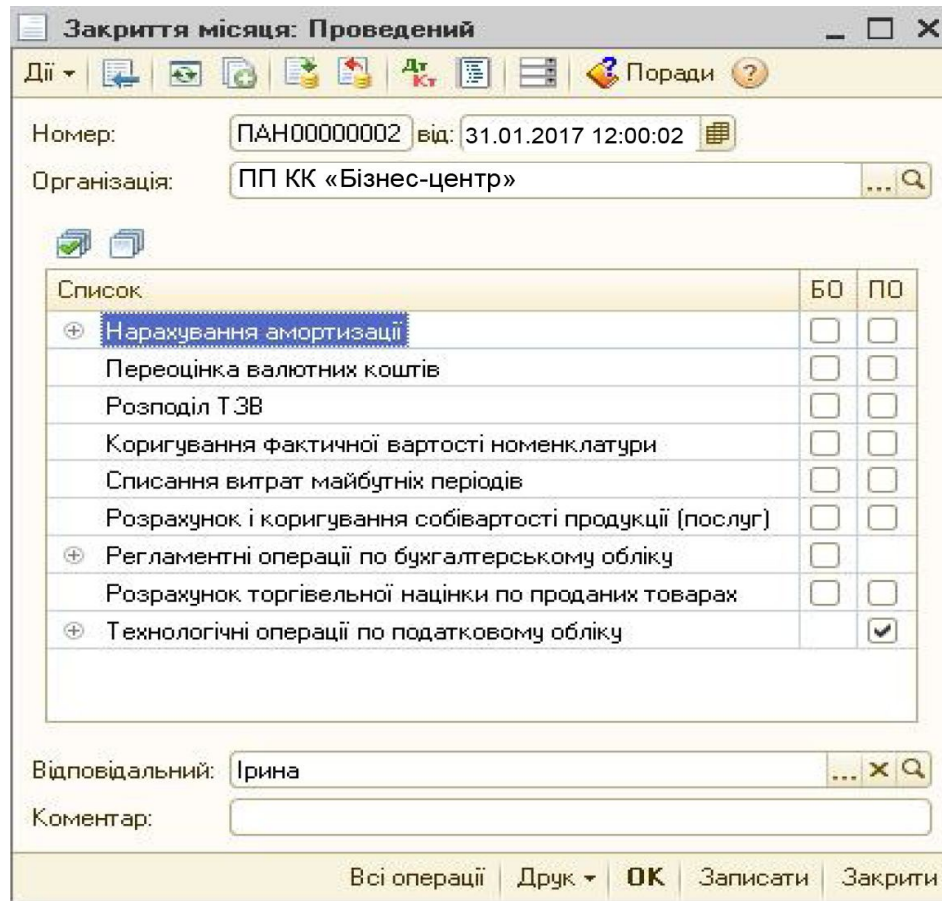
Перед тим як формувати звітність, необхідно провести підготовку до закриття періоду. Перш ніж приступати до процедури завершення періоду (місяця, кварталу, року), слід перевірити правильність первинних даних інформаційної бази, правильність розрахункових даних і при необхідності виправити помилки. Так, слід упевнитися, що були внесені всі повторювані первинні операції, а також проведені всі операції, які реєструються один раз в кінці місяця, зокрема, з відображення заробітної плати в обліку.

Велика частина операцій завершення періоду виконується документом «Закриття місяця» (меню «Операції» - «Регламентні операції» - «Закриття місяця») на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» (Рис. 2.6). Форма документа «Закриття місяця» містить ієрархічний список регламентних операцій. Типова кожна операція позначена прапорцями - це означає, що при проведенні документа «1С: Бухгалтерія 8 для України» сформує відповідні проводки в бухгалтерському та податковому обліку. Користувач може скасувати частину регламентних операцій, знявши відповідні прапорці, може скасувати операцію тільки для одного виду обліку, знявши тільки один прапорець.

Необхідно відзначити, що регламентні операції слід проводити щомісяця. Для виконання процедури завершення періоду в шапці документа слід вказати період (останню дату місяця) і організацію, відзначити необхідні регламентні операції і натиснути кнопку «ОК» – програма виконає всі необхідні розрахунки і сформує проводки.

Регламентні операції, що виконуються документом «Закриття місяця», може бути оформлено як одним, так і різними примірниками цього документа.

При цьому для більшості таких операцій обов'язково має дотримуватися послідовність їх виконання, крім того, кожну регламентну операцію можна здійснювати не більше одного разу на місяць у бухгалтерському обліку та одного разу на квартал у податковому.

Рисунок 2.6 - Операція «Закриття місяця» у програмі «1С:Бухгалтерія» на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр»

Документ «Визначення фінансових результатів» служить для визначення фінансового результату діяльності підприємства шляхом закриття доходів і витрат, а також для формування залишку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Документ рекомендується проводити в кінці місяця, після відображення всіх господарських операцій, що впливають на доходи і витрати, включаючи з податку на прибуток. При закритті доходів і витрат накопичені залишки на рахунках класів 7, 8 і 9 списуються на відповідні субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати». При проведенні документа з встановленим прапорцем «Розраховувати прибуток/збиток» отриманий

фінансовий результат з урахуванням використаного в поточному періоді прибутку (субрахунок 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді») списується на субрахунок 441 «Нерозподілений прибуток» або 442 «Непокритий збиток». Розрахунок прибутку і збитку слід проводити в кінці року (на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр») (Рис. 2.7).

Рисунок 2.7 - Операція «Визначення фінансових результатів» у програмі «1С:Бухгалтерія» на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр»

Перевірити правильність ведення обліку допоможе «Експрес-перевірка ведення обліку» (меню «Операції/ Регламентні операції»).

Регламентні звіти. До складу «1С:Бухгалтерії для України» входить набір регламентованих звітів. Регламентованими називають такі звіти, форми та порядок подання яких установлюються різними законодавчими органами.

До них належать:

1. форми фінансової звітності;
2. звітність до позабюджетних соціальних фондів;
3. податкові декларації та розрахунки;
4. форми статистики;

5. різні довідки.

До основних можливостей регламентованої звітності можна віднести:

- ✓ настроювання складу звіту;
- ✓ заповнення показників звітності вручну та автоматично за даними інформаційної бази;
- ✓ редагування автоматично заповнених показників;
- ✓ розшифрування заповнення показників;
- ✓ виведення у друкованій формі;
- ✓ вивантаження в електронному вигляді, а саме використання затвердженого ДФС формату звітності (що базується на форматі XML) та перевірку при вивантаженні звіту на відповідність до нормативної XML-схеми;
- ✓ зберігання архіву звітності.

Ступінь автоматизації заповнення звітів є різним для різних звітів. Як мінімум скрізь заповнюють реквізити фірми (отримані з довідника «Організації» та супутніх реєстрів відомостей), дані фондів та податкових органів, куди здаються звіти.

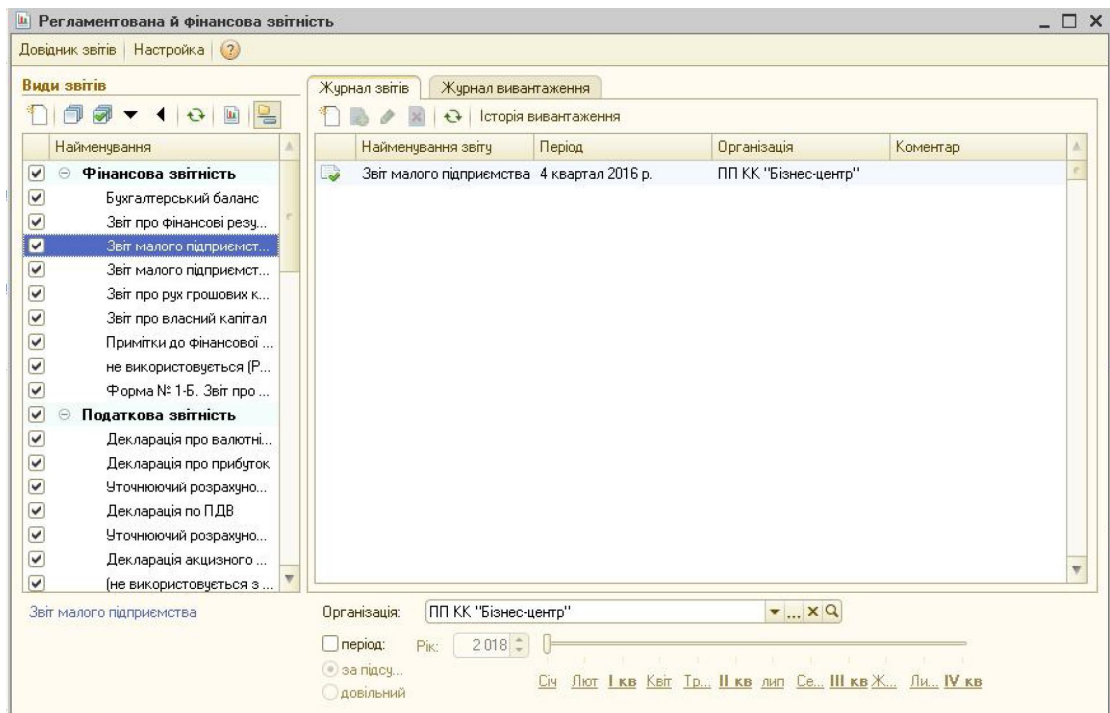
Формування регламентованої звітності щодо податків базується на первинних оперативних документах. При оформленні господарських операцій у формі документів вибирається відповідна стаття податкової декларації, за якою слід відображати цю операцію в регламентованій звітності. Процес заповнення регламентованої звітності базується на таких принципах:

- ✓ довідник класифікатора «Статті податкових декларацій» базується на Розділі III Податкового Кодексу;
- ✓ усі елементи цього довідника наперед визначені та використовуються в алгоритмах звітності;
- ✓ за елементами цього довідника ведеться аналітичний облік на рахунках податків та зборів.

Для роботи зі списком форм призначено довідник «Регламентовані звіти» (меню «Звіти» / Регламентовані звіти) (рис. 2.8). У журналі «Регламентована й фінансова звітність», на закладці «Журнал звітів» виводиться список усіх

сформованих в інформаційній базі звітів.

Рисунок 2.8 - Журнали «Регламентована й фінансова звітність» у програмі «1С:Бухгалтерія» на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр»

Зберігання форм регламентованої звітності здійснюється в ієрархічному списку: усі звіти організовано в групи за видами звітності, а всередині кожної групи — за окремими формами звітності (податковими деклараціями).

Довідник «Регламентовані звіти» по замовчуванню наповнено: до нього включено всі звіти, що входять до поставки програмного продукту. Для вибраного у списку звіту в нижній частині діалогу виводиться стислий опис.

Для введення нового звіту необхідно знайти в довіднику «Регламентовані звіти» рядок з найменуванням потрібного звіту і двічі клацнути по ньому мишею(рис. 2.9).

При цьому відкривається спеціальне діалогове вікно, призначене для:

- вибору періоду формування звітності;
- автоматичного визначення форми регламентованої звітності відповідно до вибраного періоду.

Додаток 1 до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

	КОДИ
Підприємство	25345562
Територія	6110100000
Організаційно-правова форма господарювання	120
Вид економічної діяльності	69.20

Середня кількість працівників, осіб: 4

Адреса, телефон: Україна, 46021, Тернопільська обл., Тернопільський р-н, м. Тернопіль, вул. Київська, будинок № 11, кв. 42

1. Баланс на 31 грудня 2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1,8	14,8
Основні засоби	1010	70,9	41,3
Додаток 1	1011	72,7	56,1

Форма № 1-н Код за ДКУД: 1801006

Рисунок 2.9 – Сформований регламентований звіт у програмі «1С:Бухгалтерія» на прикладі ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр»

Кнопка «Вибрати форму» стає доступною, якщо регламентовану звітність може бути складено за різними формами. У ньому випадку в користувача з'являється можливість вибору тієї редакції форми регламентованої звітності, що не відповідає зазначеному звітному періоду (якщо така існує).

Для управлінського обліку актуальною є програма «1С:Керуючий ПРОФ» - це програма 1С, що дозволяє управляти всіма бізнес-процесами компанії і вести облік всіх господарських операцій для визначення фінансових результатів за напрямками діяльності (видами, профілів бізнесу) а також облік по центрам фінансової (ЦФО: ТОВ). Це система, яка дозволяє тотально контролювати всі активи і пасиви підприємства, відстежувати виконання планових показників руху грошей, а також визначати рентабельність бізнесу. Підходить для країн: Україна, Росія, Білорусь, Казахстан [46].

Програми сімейства «1С:Керуючий» – це рішення для автоматизації управлінського обліку, не мають обмежень за специфікою діяльності або за кількістю співробітників підприємства. Рішення однаково добре підходять як

представникам малого бізнесу, так і середнім підприємствам зі сформованою організаційною структурою.

Програма призначена для отримання інформації про підсумки фінансових показників: управлінський баланс, грошові потоки і фінансові результати діяльності. На підставі цих даних керівник може приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Використання ПП «1С: Керуючого» в якості середовища консолідації дозволяє об'єднувати дані по різним юридичним особам, що входять до складу компанії, і бачити загальну картину діяльності всього підприємства в цілому. При цьому в програмі збережеться аналітик як за напрямками діяльності підприємство (номенклатурні групи, проекти, види бізнесу) так і по підрозділах (рис. 2.10).

Аналитика	Всего	Январь '12	Февраль '12	Март '12	Апрель '12
Начальный остаток:	3 168 847	3 168 847	6 079 022	8 393 299	8 625 466
ПОСТУПЛЕНИЯ	24 226 834	9 960 579	8 386 094	5 880 094	5 880 161
Возврат зарплаты	77 280	55 123	11 923	10 235	
Расчеты по налогам	27 060	14 000	13 060		
Возврат от поставщика	391 987	86 341	156 154	149 492	
Поступление от покупателя	8 896 792	3 259 431	3 613 149	2 024 213	
Поступление от фангаента	9 454 115	5 067 986	2 812 818	1 573 311	
Обмен валюты	252 096	64 021	67 274	120 803	
Корректировка остатков	-2 561				2 561
Внутренние обороты	5 301 722	1 495 180	1 855 983	1 950 558	
Переоценка валюты (курсовая разница)	-176 791	-81 503	-144 267	48 989	
ПЛАТЕЖИ	18 770 215	7 050 404	6 071 817	5 647 994	
Получа ТМЦ	1 683 001	1 657 325	23 626	2 650	
Выплата зарплаты	2 846 085	668 239	1 455 793	722 053	
Возврат покупателю	395 266	130 799	150 379	114 089	
Расчеты по налогам	539 082	65 093	279 400	194 589	
Транспортные услуги	4 654 039	2 427 413	962 746	1 243 878	
Ремонт оборудования	32 236	19 000	12 436		
Прочие расходы (оплата расходов)	636 163	174 747	364 969	96 547	
Платеж фангаенту	2 362 543	339 499	827 270	1 195 773	
Обмен валюты	250 563	72 087	64 931	113 545	
Корректировка остатков	62 438	220	54 983	7 234	
Внутренние обороты	5 308 799	1 495 180	1 855 983	1 957 635	
ПОСТУПЛЕНИЯ - ПЛАТЕЖИ	5 456 619	2 910 175	2 314 277	232 167	

Рисунок 2. 10 - Зображення фінансового стану підприємства у конфігурації «1С: Керуючий»

Важливим кроком на шляху до повної автоматизації управління та контролінгу керівників над підприємством є вихід у світ мобільного додатку «1С». На сьогоднішній день існує багато версій даної програми для смартфонів, а саме: «1С:Управління», «1С:Замовлення», «1С:Документообіг», «1С:

Монитор ERP» та ін. (розробник «1С-SOFTLLC») [38].

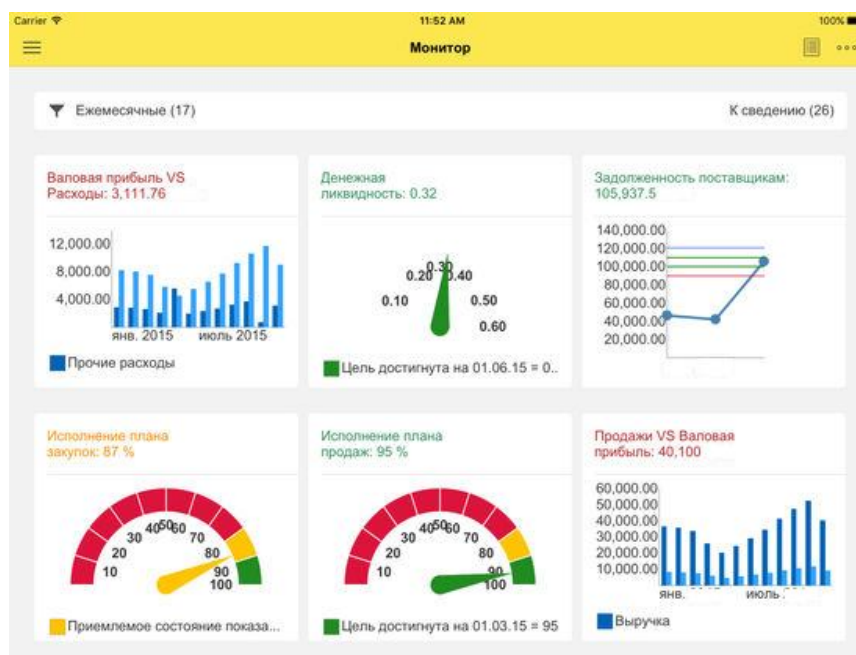
Мобільна платформа 1С: Підприємства - це набір інструментів і технологій для швидкої розробки додатків під мобільні ОС iOS, Android, Windows Phone / 8.1 / 10, з використанням тієї ж середовища розробки (Конфігуратор) і тих же методик розробки, що використовуються для «звичайних» додатків 1С. В результаті виходять автономні, офлайнові додатки, але з можливістю обміну інформацією з зовнішнім світом за допомогою широкого спектру засобів інтеграції, що надається платформою.

Розглянемо детальніше мобільний додаток «1С: Монитор ERP». "1С: Монитор ERP" - це додаток, реалізоване на мобільній версії платформи «1С: Підприємство8». Додаток дозволяє:

- ✓ швидко переглядати стан цільових показників у вигляді діаграм і детальних звітів;
- ✓ розшифровувати цільові показники за допомогою звітів-розшифровок;
- ✓ переглядати звіти, доступні користувачеві в панелях звітів коробкових рішень;
- ✓ керувати контактною інформацією партнерів;
- ✓ синхронізувати дані вибірково для скорочення часу синхронізації.

Зручно та наочно додаток зображає у вигляді діаграм поточний стан фінансового стану підприємства в режимі онлайн (рис. 2.11).

Питання впровадження та розвитку електронної системи подання податкової звітності підприємствами є досить актуальним на сьогодні. Такий спосіб подання є пріоритетним напрямом в розвитку партнерських відносин між органами державної фіскальної служби (далі – ДФС) й платниками податків. Подання звітності у електронній формі є обов'язковою лише для платників податків, що відносяться до середніх та великих підприємств. Усі інші мають право вибору щодо форми подання податкової звітності у контролюючі органи.

Рисунок 2. 11 - Зображення «1С: Монитор ERP» у мобільному додатку

Акредитовані центри сертифікації ключів Інформаційно-довідкового департаменту (АЦСК ІДД) (АЦСК ІДД Міндоходов – безкоштовний центр сертифікації); АЦСК Україна; АЦСК «MASTERKEY»; АЦСК «ІВК»; АЦСК «ключові СИСТЕМИ») надають користувачам ключі електронного цифрового підпису (ЕЦП) за допомогою яких можна подавати звітність у електронному варіанті. Аби уникнути основних недоліків обраного ПЗ, перед його купівлею варто звернути увагу на:

1. Список електронних сертифікатів з якими може працювати АЦСК.
2. Перелік органів, у які направляється звітність.
3. Простота та зрозумілість користування інтерфейсів.
4. Технічна підтрмка та швидкість обслуговування користувачів.
5. Можливість архівування інформаційної бази та перенесення її на інший носій.

На сьогоднішній день існують такі типові програмне забезпечення::

1. Безкоштовне: «Єдине вікно подання електронної звітності».
2. Комерційне: «MEDoc IS», «Арт-звіт плюс», «iFin», «1С-Звіт», «Соната» та «Taxer» [30].

Детальніший опис програмного забезпечення наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Основні види програмного забезпечення для подання податкової звітності

Назва ПЗ	Логотип виробника	Опис програмного забезпечення
1	2	3
<p>MEDoc IS</p>		<p><u>Переваги:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вбудована система підказок заповнення звітності. 2. Зручний інтерфейс. 3. Можливість роботи філіалами та створення консолідованої звітності. 4. Налаштовується під будь-якого клієнту завдяки багаточисельним додатковим модулям. <p><u>Недоліки:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повільність роботи під час перевантаження ПЗ. 2. ПЗ працює лише в ОС Windows.
<p>Арт-звіт плюс</p>		<p><u>Переваги:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість роботи з декількома звітами одночасно на одному екрані. 2. Підтримання масового друку квитанцій одним файлом. <p><u>Недоліки:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Містить обмежений перелік звітів. 2. Немає можливості мережевої роботи в одній базі. 3. Застарілий інтерфейс.

Продовження таблиці 2.5.

1	2	3
iFin		<p><u>Переваги:</u> 1. Можливість Роботи в багатьох ОС (Windows, Linux; iOS, Android тощо).</p> <p><u>Недоліки:</u> 1. Короткий перелік звітів. 2. Відсутність підказок при заповненні.</p>
1С-Звіт		<p><u>Переваги:</u> 1. Можливість конвертації первинних документів з програми 1С. 2. Звичний інтерфейс для користувачів програми 1С.</p> <p><u>Недоліки:</u> 1. Залежність від програми 1С. 2. Робота лише у Windows.</p>
Taxer		<p><u>Переваги:</u> 1. Можливість безкоштовного користування повною версією протягом 30-ти днів. 2. Можливість працювати з первинною документацією, на основі якої звіти формуються автоматично. 3. Вбудована система нагадування задачі звітності, оплати податків та актуальних реквізитів для оплати.</p> <p><u>Недоліки:</u> 1. ПЗ розраховано лише для ФОП на єдиному податку, без найманих працівників.</p>

Продовження таблиці 2.5.

1	2	3
Соната		<p><u>Переваги:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зручне у користуванні. 2. Можливість перенесення даних з іншого ПЗ (унікальна функція). 3. Автоматичне заповнення комірок з карти підприємства. <p><u>Недоліки:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ПЗ не працює мережево. 2. Немає імпорту довідників контрагентів та співробітників. 3. Малий перелік можливих звітів.
Єдине вікно		<p><u>Переваги:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Безкоштовне ПЗ, яке дозволяє формувати та відправляти звіти а також податкові накладні. <p><u>Недоліки:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Затримки в оновленні ПЗ. 2. Трудомісткість установки , що потребує додаткових компонентів для роботи ПЗ.

Отже, зважаючи на сучасні вимоги до оперативного обміну інформацією між користувачами, впровадження електронної звітності на підприємстві є об'єктивною потребою. В процесі її використання відмічається ряд позитивних переваг над паперовою роботою. Основним фактором виникнення незручностей у користуванні програмним забезпеченням є виникнення технічних помилок. За умови високого рівня програмного обслуговування, переваги подання звітності в електронній формі переважають її недоліки.

Висновки до розділу 2

Дослідження методичних аспектів формування та подання звітності підприємства дало можливість сформулювати такі висновки:

1. Дослідження організаційно-методичних підходів до формування та

розкриття обліково-економічної інформації у фінансовій звітності підтвердило, що для підвищення інформативності Балансу (ф. 1-м) Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва статтю «Запаси» доцільно доповнювати даними про виробничі запаси, МШП, незавершене виробництво тощо. Це дасть змогу аналітикам швидко здійснювати розрахунок коефіцієнтів фінансового стану підприємства за даними звітності.

2. Щоб не перевантажувати фінансову звітність незаповненими табличними даними та показниками, які не характеризують стан підприємства, логічно внести зміни у НП(С)БО 1 в частині визначення розділу IV «Розрахунок показників прибутковості акції» Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) як додаткового.

3. Відповідність податкової звітності якісним характеристикам дасть змогу податковим органам отримати інформацію щодо своєчасності й повноти виконання зобов'язань перед бюджетом. Для усунення нерелевантної інформації необхідно вилучити з декларації з податку на прибуток рядки, які відображають дохід за договорами страхування і співстрахування, суми доходу: отриманого від діяльності з випуску та проведення лотерей; отриманого від діяльності з проведення азартних ігор з використанням гральних автоматів; від букмекерської діяльності, азартних ігор, крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, а також суми виплачених виплат гравцю, та відповідні суми розрахованого податку з даних видів доходів і визначення їх як додаткових.

4. Автоматизація бухгалтерського обліку в організації дозволяє оперативно формувати, подавати та аналізувати фінансову звітність за допомогою програмного забезпечення. Вивчення особливостей функціонування автоматизованих комп'ютерних програм формування і подання облікової звітності дозволив виокремити переваги та недоліки кожної з них, що дозволить користувачам максимально спростити вибір та врахувати особливості діяльності кожного підприємства.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДАНИМИ ЗВІТНОСТІ

3.1. Методичні основи аналізу звітності підприємства

Необхідність опрацювання нових підходів до методики й організації аналізу господарської діяльності підприємства обумовлюється динамікою економічних перетворень, притаманних вітчизняній економіці, подальшим реформуванням системи бухгалтерського обліку в напрямку гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності. Зміни і оновлення в методиці й організації останньої стадії облікового процесу – формуванні фінансової звітності – потребують глибокого опрацювання в аспекті вироблення практичних рекомендацій щодо використання цієї важливої звітної інформації в управлінні підприємством шляхом її оброблення із застосуванням методів і процедур економічного аналізу.

Питання аналізу звітності регламентовано низкою загальнодержавних нормативних актів, серед яких:

- 1) Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [68];
- 2) Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств і організацій [69];
- 3) Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [86];
- 4) Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків [87].

В умовах ринку посилюється значення комплексного аналізу звітності як інструменту пошуку шляхів забезпечення сталого розвитку господарюючих суб'єктів, виникає необхідність в удосконаленні методики його проведення з урахуванням особливостей діяльності підприємств різних організаційно-правових форм, видів та категорій.

Важливим елементом аналітичної роботи стає комплексний аналіз звітності як один з головних інструментів управління господарською діяльністю, оскільки саме він надає повну, всебічну характеристику фінансового стану, необхідну для управління фінансовою стійкістю, ліквідністю та платоспроможністю підприємства. Комплексний аналіз звітності підприємства дає змогу забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі, створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень. При його проведенні необхідно дотримуватись відповідних вимог, а саме:

- ✓ застосовувати методики, які давали б змогу в обмежені строки якісно оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання;
- ✓ забезпечити формування групи показників, які б у своїй сукупності відповідали вимогам комплексної характеристики поточного стану підприємства та перспектив його подальшого розвитку;
- ✓ розробити адекватну систему однозначності інтерпретації результатів аналітичної обробки визначеної групи цільових показників з метою попередження та уникнення неоднозначності висновків щодо ідентифікації становища об'єкта дослідження.

Сучасні методики аналізу звітності передбачають застосування значної кількості фінансових коефіцієнтів. Проте використання надлишкової їх кількості призводить до неоднозначності висновків, втрат часу на аналітичну обробку показників, знижує оперативність комплексного аналізу, яка є критичною характеристикою його ефективності. Тому, на нашу думку, необхідно обмежити кількість фінансових коефіцієнтів та виділити чітку сукупність їх критичних значень.

Оскільки ПП Консалтингова компанія «Бізнес-центр» є малим підприємством і складає звітність призначену для суб'єктів малого підприємництва, тому ми більш детально зупинимось саме на методиці аналізу звітності суб'єктів малого підприємництва.

У практиці комплексного аналізу звітності з метою інтегральної оцінки фінансового стану варто використовувати дві системи ієрархій показників: загальну та з проміжними комплексними оцінками окремих аспектів діяльності підприємства. Сформована при цьому система аналітичних показників повинна забезпечувати об'єктивність, змістовність, глибину і адекватність інформації, що характеризує досліджувані соціально-економічні явища та процеси.

Важливою складовою процедури комплексного аналізу звітності малого підприємства є побудова моделі обробки вхідної інформаційної бази. Така модель являє собою обґрунтоване поєднання математичних, статистичних та аналітичних методів дослідження.

Перед проведенням аналізу звітності суб'єкта малого підприємництва – юридичної особи необхідно здійснити її перевірку на предмет повноти та достовірності відображення в обліку господарських операцій. Слід відслідковувати весь цикл бухгалтерського обліку: від здійснення операції до складання звітності. При цьому вивчаються наступні важливі моменти:

- ✓ відображення господарських операцій у первинних документах;
- ✓ аналіз операції, її визнання та оцінка відповідно до вимог П(С)БО, а також відображення у регістрах бухгалтерського обліку;
- ✓ внесення записів за результатами інвентаризації щодо активів та зобов'язань до регістрів;
- ✓ перенесення даних, закриття рахунків доходів та витрат;
- ✓ складання оборотно-сальдового балансу;
- ✓ складання звітності підприємства.

Комплексний аналіз звітності слід проводити поетапно. Погоджуємося з Лисенко А.М. [61,136-143], яка пропонує проводити аналіз звітності суб'єктів малого підприємництва з два етапи: - спочатку експрес-діагностику показників звітності, а потім комплексну оцінку звітності малого підприємства (рис. 3.1).

Експрес-діагностика показників звітності проводиться з метою пошуку і виділення найбільш важливих та складних проблем у керуванні фінансами малого підприємства. Її основним завданням є звуження масштабів пошуку

проблем і шляхів їхнього вирішення. Такий аналіз передбачає незначні витрати часу для одержання результату і наступного проведення додаткових аналітичних досліджень за виділеними напрямками. Експрес-діагностику пропонуємо проводити у такій послідовності: аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства на основі аналітичного балансу; оцінка економічного потенціалу підприємства; висновки та рекомендації.

Рисунок 3.1 - Етапи проведення аналізу звітності підприємства

Комплексна оцінка звітності малого підприємства являє собою більш глибокий аналіз. Він будується на основі комплексу показників, розглядає всі сторони діяльності підприємства з погляду стратегічного розвитку бізнесу. Комплексний аналіз звітності малого підприємства слід здійснювати в такій послідовності:

- аналіз фінансового стану: вертикальний та горизонтальний аналіз балансу; оцінка наявності негативних статей у звітності; коефіцієнтний аналіз звітності та оцінка якісних змін у майновому стані на основі відносних показників;

- аналіз результатів фінансово-господарської діяльності підприємства: горизонтальний та вертикальний аналіз показників звітності про фінансові результати; аналіз якісних змін результатів фінансово-господарської діяльності;

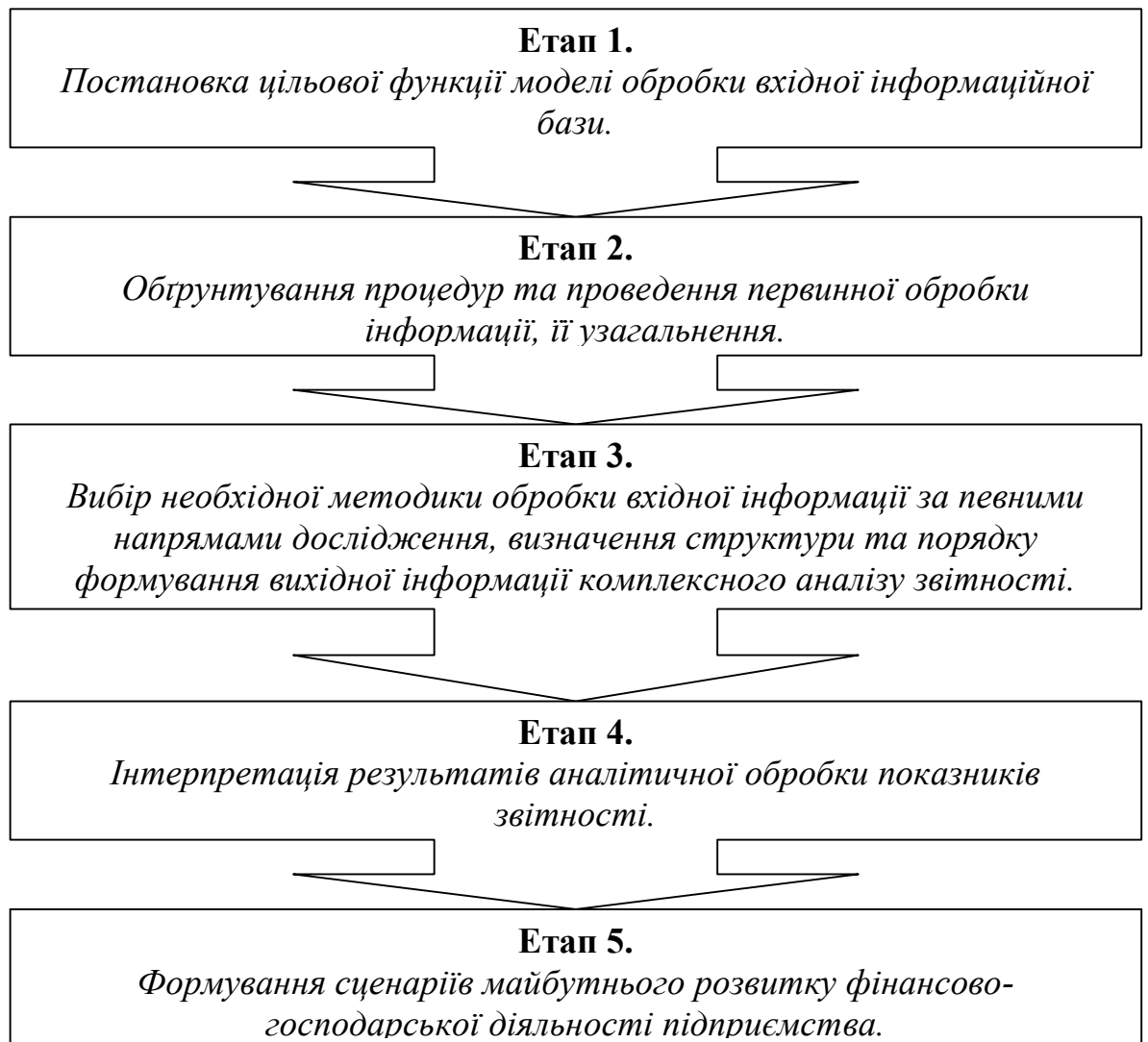
- комплексна оцінка результатів діяльності підприємства з розробкою висновків та рекомендацій.

У процесі проведення аналізу може бути використаний один з існуючих підходів до оцінки фінансових показників (коефіцієнтів): на основі нормативних значень показників, або на основі загальногалузевих значень показників.

З метою вдосконалення існуючої моделі комплексного аналізу звітності суб'єкта малого підприємництва – юридичної особи, рекомендуємо проводити аналіз з виділенням наступних етапів (рис. 3.2):

- постановка цільової функції моделі обробки вхідної інформаційної бази. У межах цього етапу виділяється об'єкт дослідження та вивчається специфіка його діяльності, здійснюється формулювання мети та завдань комплексного аналізу звітності, досліджується представлена інформаційна база та її часові лаги, формується сукупність напрямів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, які є складовими узагальнюючого інтегрального показника, визначається форма подання кінцевої (вихідної) інформації та пропозицій щодо провадження заходів з метою забезпечення досягнення мети комплексного аналізу показників, відображених у звітності малого підприємства;

- обґрунтування процедур та проведення первинної обробки інформації, її узагальнення. При цьому здійснюється групування інформаційних джерел та формування сукупності фінансових показників як форми узагальнення даних за згрупованими інформаційними джерелами, обґрунтовується вибір форм обробки вхідної інформації відповідно до визначеної сукупності показників;

Рисунок 3.2 – Етапи проведення комплексного аналізу фінансової звітності малого підприємства

- вибір необхідної методики обробки вхідної інформації за певними напрямками дослідження, визначення структури та порядку формування вихідної інформації комплексного аналізу звітності;
- інтерпретація результатів аналітичної обробки показників звітності. При цьому формулювання висновків щодо об'єкта дослідження на підставі проведених розрахунків не тільки дає можливість замовникам комплексного аналізу одержати відповіді на поставлені ними питання, а й слугує основою прогнозування зміни економічного потенціалу підприємств;
- формування сценаріїв майбутнього розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства. Сутність даного етапу полягає в прогнозуванні

результатів діяльності об'єкта дослідження з урахуванням запропонованих заходів щодо підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання.

Отже, дослідженню проблем удосконалення методики проведення комплексного аналізу звітності суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб приділяється не достатньо уваги. Запропоновані нами пропозиції спрямовані на удосконалення методики комплексного аналізу звітності підприємства, сприяють посиленню здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю за відповідністю формування відображених у ній показників, надають можливість прогнозування фінансово-господарської діяльності малих підприємств та сприяють підвищенню її ефективності.

3.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз фінансового стану за даними звітності є необхідною умовою оцінки якості господарської діяльності підприємства. Аналітичні дослідження звітності підприємства надають можливість оцінити його платоспроможність і ліквідність, рівень фінансової стійкості й ділової активності, обсяги і якість дебіторської та кредиторської заборгованості.

Результати критичної оцінки інформації із вітчизняних і зарубіжних фахових видань свідчать, що єдиного визначення поняття «фінансовий стан підприємства» не існує. Мец В.О. визначає фінансовий стан як показник фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами [70, 204]. Базилінська О.Я. пише, що фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю показників, що дають можливість оцінити наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів [4, 40]. Шеремет А.Д. характеризує фінансовий стан підприємства розміщенням і використанням засобів (активів) і джерелами їх формування (власного капіталу і зобов'язань, тобто пасивів) [110, 45]. Савицка Г.В. трактує сутність поняття «фінансовий стан» як здатність підприємства фінансувати свою діяльність, яка характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами,

необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення й ефективністю використання, фінансовими взаєминами з іншими юридичними і фізичними особами, платоспроможністю і фінансовою стійкістю [92, 409]. Заслуговує на увагу дослідження окресленого поняття, проведене Ковальовим В.В. і Ковальовим Віт.В. [42, 218]. Автори, характеризуючи фінансовий стан підприємства, використовують поняття економічного потенціалу, який складається з двох пов'язаних елементів: майнового і фінансового потенціалу, причому майновий потенціал відображає інвестиційно-фінансовий аспект діяльності підприємства: майно та джерела його фінансування, а фінансовий потенціал характеризує економічну доцільність, результативність й ефективність використання майнового потенціалу [42, 219]. Узагальнюючи наведені визначення, можна зробити такий висновок: з метою дослідження проблемних аспектів аналізу звітності підприємства, доцільно оперувати терміном «фінансовий стан підприємства», під яким слід розуміти реальну та потенційну спроможність підприємства забезпечити належний рівень фінансування господарської діяльності, що характеризується сукупністю показників наявності, розміщення і використання ресурсів підприємства та джерела їх фінансування.

Впадає у вічі відсутність у фахових джерелах єдиного бачення щодо напрямів аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності. Герасимович А.М. виокремлює такі напрями аналізу фінансового стану, як оцінка фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності й ефективності управління [17,555]. Цал-Цалко Ю.С. розглядає такі напрями комплексного аналізу фінансового стану підприємства, як оцінка стану активів, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, ефективності діяльності та ринкової активності [105, 30-31]. У роботі Мец В.О. розглянуто такі напрями аналізу фінансового стану, як аналіз активів і пасивів, аналіз ліквідності й платоспроможності, аналіз фінансової стабільності, аналіз оборотності оборотних коштів, аналіз руху коштів, аналіз дебіторської й кредиторської заборгованості, аналіз використання капіталу [70,207].

Базилінська О.Я. напрями аналізу фінансового стану підприємства називає етапами аналізу і наводить такий їх перелік: аналіз ефективності управління активами підприємства, аналіз джерел формування капіталу підприємства, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності, аналіз рентабельності, аналіз позиції підприємства на фінансовому ринку, визначення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства [4, 40]. Шеремет А.Д. називає напрями аналізу фінансового стану блоками аналізу, які охоплюють загальну оцінку фінансового стану та його змін, аналіз фінансової стійкості підприємства, аналіз ліквідності балансу, аналіз ділової активності й платоспроможності підприємства [110, 43]. Савицка Г.В. докладно висвітлює методику внутрішнього аналізу фінансового стану підприємства за такими напрямками: аналіз активів і пасивів, оцінка фінансової стійкості підприємства, аналіз ефективності й інтенсивності використання капіталу, оцінка ділової активності підприємства, оцінка виробничо-фінансового левериджу, аналіз платоспроможності й кредитоспроможності підприємства, аналіз запасу фінансової стійкості підприємства (зони безпеки) [92, 447-485]. Ковальов В.В. і Ковальов Віт.В. пропонують проводити аналіз економічного потенціалу підприємства за такими напрямками: вертикальний і горизонтальний аналіз балансу, аналіз якісних зрушень у майновому потенціалі, оцінка ліквідності й платоспроможності, оцінка фінансової стабільності. Слід зауважити, що, на відміну від згаданих вище науковців, Ковальов В.В. і Ковальов Віт.В. рекомендують здійснювати аналіз ділової активності у процесі оцінки ефективності поточної діяльності, який входить до системи заходів аналізу результативності діяльності підприємства за даними звіту про фінансові результати [92,226]. Зважаючи на той факт, що ефективність поточної господарської діяльності підприємства пов'язана з тривалістю операційного циклу, залежною від оборотності коштів у різних видах активів (як правило, прискорення оборотності свідчить про підвищення ефективності) і основні коефіцієнти, що характеризують ділову активність, розраховуються з використанням даних балансу, доцільно ділову активність підприємства

аналізувати у процесі аналізу фінансового стану. Проведене дослідження напрямів аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності дозволяє скласти такий перелік векторів аналізу: аналіз активів і пасивів балансу, аналіз ліквідності й платоспроможності, аналіз фінансової стійкості, ділової активності, аналіз рентабельності за даними балансу.

Досліджуючи методи аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності, спостерігаємо певну однотайність науковців в опрацюванні цього питання у фахових джерелах. Зокрема, у роботах Мец В.О. [70, 207], Цал-Цалка Ю.С. [105,38-45], Базилінської О.Я. [4, 9], Ковальова В.В. і Ковальова Віт.В. [42, 227-228], Шеремета А.Д. до переліку методів аналізу фінансової звітності віднесено методи горизонтального аналізу, вертикального аналізу і коефіцієнтного аналізу. Слід зазначити, що Шеремет А.Д. [110, 6] і Базилінська О.Я. [4, 9], крім наведених методів, виокремлюють трендовий аналіз як порівняння кожної позиції звітності з аналогічними показниками попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, що дозволяє розрахувати можливі їх значення у майбутньому і слугує інформаційною основою розроблення прогнозів. Але наведене визначення трендового аналізу відповідає визначенню горизонтального аналізу, у процесі якого встановлюються абсолютні і відносні зміни за різними статтями форм фінансової звітності за визначені періоди, тому виокремлювати трендовий аналіз не доцільно. Також дискусійною варто визнати можливість застосування факторного аналізу з метою оцінки фінансового стану підприємства (факторний аналіз міститься у переліку методів у роботах Мец В.О. [70, 207], Цал-Цалка Ю.С. [105, 45], Базилінської О.Я. [4, 9], Шеремета А.Д. [110, 15] і, який традиційно застосовується для визначення причин змін абсолютних і відносних показників, а також для розрахунку впливу кількісних і якісних факторів на зміну аналізованого показника. Отже, з метою аналізу фінансового стану підприємства доцільно застосовувати методи:

- ✓ вертикального аналізу, тобто аналізу структури балансу (розрахунок питомої ваги окремих статей у валюті балансу);

- ✓ горизонтального аналізу (у тому числі - трендового аналізу), тобто аналізу динаміки статей балансу за певні періоди часу, визначення абсолютних і відносних показників змін за статтями звітної форми та визначення тенденцій розвитку в часі (тренду) показників звітності;
- ✓ коефіцієнтного аналізу, тобто визначення взаємозв'язків між показниками на основі розрахунку відношень між статтями балансу та/або іншими абсолютними показниками, які розкриваються у фінансовій звітності.

Загальні теоретичні основи аналізу фінансового стану підприємства узагальнимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Загальні теоретичні основи аналізу фінансового стану підприємства

№	Основа	Сутність
1.	Фінансовий стан підприємства	реальна та потенційна спроможність підприємства забезпечити належний рівень фінансування господарської діяльності, що характеризується сукупністю показників наявності, розміщення і використання ресурсів підприємства та джерела їх фінансування
2.	Мета аналізу	оцінити якість господарської діяльності підприємства, надати інформацію для прогностичних розрахунків фінансового стану, забезпечити можливість прийняття зваженого управлінського рішення щодо фінансового стану зовнішніми користувачами звітної інформації: акціонерами, інвесторами, постачальниками, кредиторами, державними наглядовими органами
3.	Завдання аналізу	оцінка фінансового стану підприємства; виявлення тенденцій і закономірностей розвитку підприємства; визначення чинників негативного впливу на фінансовий стан підприємства; виявлення резервів оптимізації фінансового стану підприємства
4.	Основне джерело інформації	Баланс (Звіт про фінансовий стан)
5.	Напрями аналізу	<ul style="list-style-type: none"> ✓ аналіз активів і пасивів балансу; ✓ аналіз ліквідності й платоспроможності; ✓ аналіз фінансової стійкості; ✓ аналіз ділової активності.
6.	Методи	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вертикального аналізу; ✓ горизонтального (трендового) аналізу; ✓ коефіцієнтного аналізу

Подальше дослідження методики аналізу фінансового стану підприємства доцільно структурувати відповідно до уточнених вище напрямів аналізу за даними звітності підприємства.

Аналіз активів і пасивів балансу здійснюється за допомогою методів вертикального і горизонтального аналізу.

Методика горизонтального аналізу балансу полягає у порівнянні кінцевих і попередніх значень за кожною статтею і визначенні абсолютних і відносних змін.

Узагальнюючи специфіку методики вертикального аналізу, зауважимо, що перерахування абсолютних показників у відносні дозволяє здійснювати порівняння показників фінансової звітності, абстрагуючись від впливу інфляції, а також порівнювати з структурою показників звітності конкурентів, незважаючи на абсолютні значення показників їх фінансового стану.

Проведемо на основі фінансової звітності (Додатки А, Б) горизонтальний та вертикальний аналіз балансу ПП КК «Бізнес-центр» в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

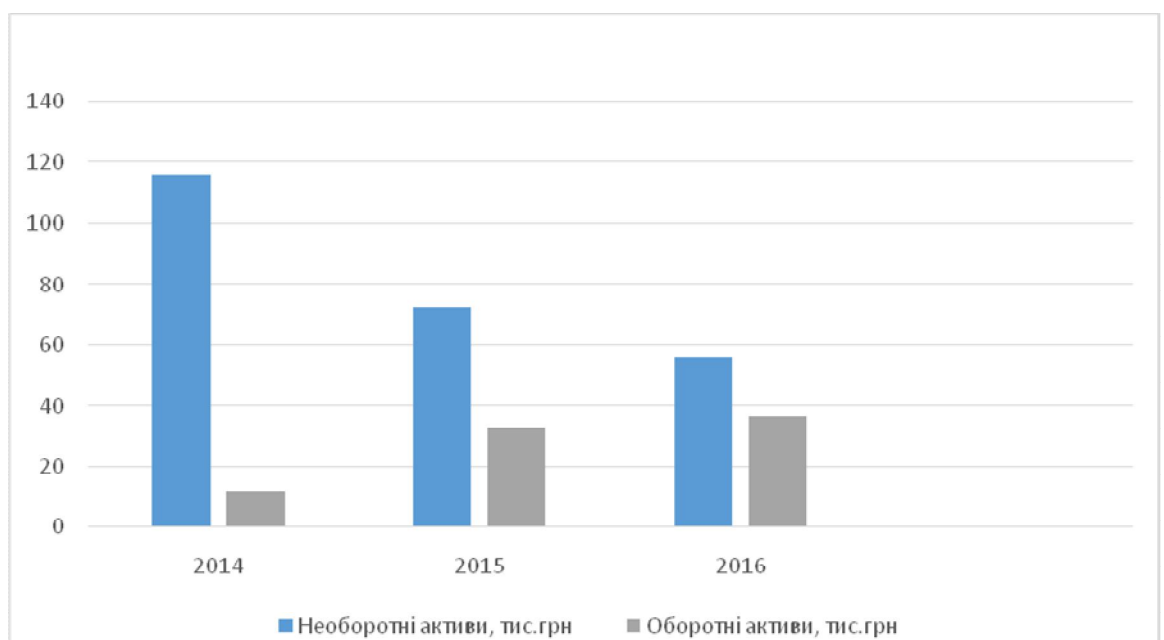
**Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу ПП
Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр.**

Активи	На кінець року, тис. грн.			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %		Питома вага у підсумку за рік, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Незавершені капітальні інвестиції	0	1,8	14,8	13	14,8	722,2	—	0	1,7	15,9	14,2	15,9
Основні засоби	115,8	70,9	41,3	-29,6	-74,5	-41,7	-64,3	90,8	67,3	44,5	-22,8	-46,4
Всього необоротні активи	115,8	72,7	56,1	-16,6	-59,7	-22,8	-51,6	90,8	69,0	60,4	-8,6	-30,4
Виробничі запаси	0	1	10,8	9,8	10,8	980,0	—	0	0,9	11,6	10,7	11,6
Готова продукція	0,9	0,9	0,9	0	0	0	0	0,7	0,9	1,0	0,1	0,3

Продовження табл. 3.2.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Дебіторська заборгованість за товари	0,3	0	0	0	-0,3	—	-100	0,2	0	0	0	-0,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками	1,5	5	1,7	-3,3	0,2	-66,0	13,3	1,2	4,7	1,8	-2,9	0,7
Інша поточна дебіторська заборгованість	1	20,6	19	-1,6	18	-7,8	1800	0,8	19,5	20,5	0,9	19,7
Грошові кошти	2,1	1,8	0,9	-0,9	-1,2	-50	-57,1	1,6	1,7	1,0	-0,7	-0,7
Витрати майбутніх періодів	5,8	3	3	0	-2,8	0	-48,3	4,5	2,8	3,2	0,4	-1,3
Інші оборотні активи	0,1	0,4	0,5	0,1	0,4	25,0	400	0,1	0,4	0,5	0,2	0,5
Всього оборотні активи	11,7	32,7	36,8	4,1	25,1	12,5	214,5	9,2	31,0	39,6	8,6	30,4
Вартість активів	127,5	105,4	92,9	-12,5	-34,6	-11,9	-27,1	100	100	100	0	0

Для кращого візуального сприйняття табличних даних структура активів наведена в рисунку 3.3.

Рисунок 3.3 – Динаміка та структура активів ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2015 рр.

Проаналізуємо динаміку та структуру необоротних активів підприємства.

Вартість незавершених капітальних інвестицій становить на кінець 2016 року 14,8 тис. грн., що на 13 тис. грн. більше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить 722,2%) та на 14,8 тис. грн. більше значення показника на кінець 2014 року. На кінець 2016 року питома вага незавершених капітальних інвестицій становить значну частку в активах підприємства –15,9% ($14,8 / 92,9 * 100$), що свідчить про можливе оновлення підприємством основних засобів.

Залишкова вартість основних засобів становить на кінець 2016 року 41,3 тис. грн., що на 29,6 тис. грн. менше показника на кінець 2015 року (темپ приросту за цей період склав -41,7%), та на 74,5 тис. грн. менше значення показника на кінець 2014 року (темپ приросту за 2 роки становить -64,3%). На кінець 2016 року питома вага основних засобів в майні підприємства становить 44,5% ($41,3 / 92,9 * 100$). Питома вага основних засобів за 2 останні роки зменшилась на 46,4%, що свідчить про поступове зношення основних засобів, проте зважаючи на значні капітальні інвестиції дана ситуація буде покращуватись.

Загальна вартість необоротних активів склала на кінець 2016 року 56,1 тис. грн., що на 16,6 тис. грн. менше показника за 2015 рік (темп приросту необоротних активів за останній рік становить -22,8%), та на 59,7 тис. грн. менше значення показника 2014 року (темп приросту за 2 роки становить -51,6%). На кінець 2016 року питома вага необоротних активів в загальній вартості майна ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» становить 60,4% ($56,1 / 92,9 * 100$). Питома вага необоротних активів за період з 2014 по 2016 роки зменшилась на 30,4%.

Проаналізуємо динаміку та структуру оборотних активів підприємства.

Виробничі запаси становлять на кінець 2016 року 10,8 тис. грн., що на 9,8 тис. грн. більше показника попереднього року та на 10,8 тис. грн., більше значення показника за 2014 рік. На кінець 2016 року питома вага виробничих

запасів в ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» становить 11,6% ($10,8 / 92,9 * 100$).

Залишки готової продукції, в складі яких дане підприємство відображає товари, становлять на кінець 2016 року 0,9 тис. грн., На кінець 2016 року питома вага становить 1,0% ($0,9 / 92,9 * 100$) активів підприємства, на відміну від 2014-2015 рр. у яких записи за даною статтею балансу були відсутні.

Дебіторська заборгованість за товарами на кінець 2016 року та 2015 року відсутня. Показник за даною статтею балансу відображався ще у 2014 році, коли становив 0,3 тис. грн.

Дебіторська заборгованість за розрахунками становить на кінець 2016 року 1,7 тис. грн., що на 3,3 тис. грн. менше показника на кінець 2015 року (темپ приросту заборгованості дебіторів за останній рік становить -66,0%). У порівнянні із показником на кінець 2014 року, дебіторська заборгованість збільшилась на 0,2 тис. грн. (темپ приросту за 2 роки становить 13,3%). На кінець 2016 року питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками в активах підприємства становить 1,8% ($1,7 / 92,9 * 100$). Питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками за 2 останні роки збільшилась на 0,7%, проте її незначна частка свідчить про постійне поточне закриття перед підприємством боргів.

Інша поточна дебіторська заборгованість становить на кінець 2016 року 19 тис. грн., що на 1,6 тис. грн. менше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить -7,8%) та на 18 тис. грн. більше значення показника за 2014 рік. На кінець 2016 року питома вага іншої дебіторської заборгованості в активах ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» становить 20,5% ($19,0/92,9 * 100$). Питома вага іншої дебіторської заборгованості за 2 останні роки збільшилась на 19,7%.

Грошові кошти становлять на кінець 2016 року 0,9 тис. грн., що на 0,9 тис. грн. менше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить -50%) та на 1,2 тис. грн. менше значення показника за 2014 рік (темп приросту за 2 роки становить -57,1%). На кінець 2016 року питома вага

грошових коштів в активах підприємства становить 1,0% ($0,9 / 92,9 * 100$). Питома вага грошових коштів за 2 останні роки зменшилась на 0,7%.

Витрати майбутніх періодів становлять на кінець 2016 року 3 тис. грн., що на 2,8 тис. грн. менше значення показника за 2014 рік (темپ приросту за 2 роки становить -48,3%). На кінець 2016 року питома вага витрат майбутніх періодів в активах підприємства становить 3,2% ($3 / 92,9 * 100$), Питома вага витрат майбутніх періодів за 2 останні роки зменшилась на 1,3%.

Інші оборотні активи становлять на кінець 2016 року 0,5 тис. грн., що на 0,1 тис. грн. більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 25,0%) та на 0,4 тис. грн. більше значення показника за 2014 рік (темп приросту за 2 роки становить 400%). На кінець 2016 року питома вага інших оборотних активів в активах підприємства становить 0,5% ($0,5 / 92,9 * 100$), Питома вага інших оборотних активів за 2 останні роки збільшилась на 0,5%.

Загальна вартість оборотних активів на кінець 2016 року становить 36,8 тис. грн., що на 4,1 тис. грн. більше показника на кінець 2015 року. Темп приросту оборотних коштів за останній рік становить 12,5%. У порівнянні із показником за 2014 рік, оборотні кошти збільшилися на 25,1 тис. грн., а темп приросту склав 214,5%. На кінець 2016 року питома вага оборотних активів в активах підприємства становить 39,6% ($36,8 / 92,9 * 100$). Питома вага оборотних активів за 2 останні роки збільшилась на 30,4%. Основним чинником даного зростання є збільшення іншої дебіторської заборгованості.

Проаналізуємо пасиви досліджуваного підприємства в таблиці 3.3.

Статутний капітал становить на кінець 2016 року 1 тис. грн. за досліджуваний період значення показника не змінилося.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) становить на кінець 2016 року 19 тис. грн. Це на 2 тис. грн. більше показника на кінець 2015 року (темп приросту за останній рік становить 11,8%). У порівнянні із показником за 2014 рік, нерозподілений прибуток (збиток) більший на 4,2 тис. грн. (темп приросту за 2 роки становить 28,4%). На кінець 2016 року

питома вага нерозподіленого прибутку в пасивах підприємства становить 20,5% ($19 / 92,9 * 100$). Питома вага нерозподіленого прибутку за 2 останні роки збільшилась на 8,8%.

Таблиця 3.3.

**Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу ПП
Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр.**

Джерела формування майна	На кінець року, тис. грн.			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %		Питома вага у підсумку за рік, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.
Статутний капітал	1	1	1	0	0	0	0	0,8	0,9	1,1	0,1	0,3
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14,8	17	19	2	4,2	11,8	28,4	11,6	16,1	20,5	4,3	8,8
Всього власний капітал	15,8	18	20	2	4,2	11,1	26,6	12,4	17,1	21,5	4,5	9,1
Довгострокові зобов'язання	74,8	0	0	0	-74,8	—	-100	58,7	0	0	0	-58,7
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	16,5	2,1	0,5	-1,6	-16	-76,2	-97,0	12,9	2,0	0,5	-1,5	-12,4
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1,2	0,8	2,8	2	1,6	250,0	133,3	0,9	0,8	3,0	2,3	2,1
Кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	4	4,1	4,5	0,4	0,5	9,8	12,5	3,1	3,9	4,8	1,0	1,7
Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	0,2	2,2	2,4	0,2	2,2	9,1	1100,0	0,2	2,1	2,6	0,5	2,4
Інші поточні зобов'язання	15	78,2	62,7	-15,5	47,7	-19,8	318	11,8	74,2	67,5	-6,7	55,7
Всього короткострокових зобов'язань	36,9	87,4	72,9	-14,5	36,0	-16,6	97,6	28,9	82,9	78,5	-4,5	49,5
Баланс	127,5	105,4	92,9	-12,5	-34,6	-11,9	-27,1	100	100	100	0	0

Загальна сума власного капіталу становить на кінець 2016 року 20 тис. грн., що на 2 тис. грн. більше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить 11,1%) та на 4,2 тис. грн. більше значення показника 2014 року (темп приросту власного капіталу за 2 роки становить 26,6%). На кінець 2016 року питома вага власного капіталу в пасивах ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» становить 21,5% ($20 / 92,9 * 100$). В порівнянні із 2014 роком, питома вага збільшилась на 9,1%. Основний вплив на збільшення капіталу мало збільшення нерозподіленого прибутку, що свідчить прибуткову діяльність підприємства.

Загальна сума довгострокових зобов'язань становить на кінець 2016 року 0 тис. грн., що на 0 тис. грн. менше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить —%) та на 74,8 тис. грн. менше значення показника 2014 року (темп приросту за 2 роки становить -100%). На кінець 2016 року питома вага довгострокових зобов'язань в пасивах підприємства становить 0% ($0 / 92,9 * 100$). Питома вага довгострокових зобов'язань за 2 останні роки зменшилась на 58,7%.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги становить на кінець 2016 року 0,5 тис. грн., що на 1,6 тис. грн. менше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить -76,2%) та на 16 тис. грн. менше значення показника на кінець 2014 року (темп приросту за 2 роки становить -97,0%). На кінець 2016 року питома вага кредиторської заборгованості в пасивах підприємства становить 0,5% ($0,5 / 92,9 * 100$). Питома вага кредиторської заборгованості за 2 останні роки зменшилась на 12,4%, що є позитивними моментом.

Поточні зобов'язання за розрахунками становлять на кінець 2016 року 9,7 тис. грн., що на 2,6 тис. грн. більше показника попереднього року та на 4,3 тис. грн. більше значення показника на кінець 2014 року. На кінець 2016 року питома вага поточних зобов'язань за розрахунками в

пасивах підприємства становить % $(9,7 / 92,9 * 100)$. Питома вага поточних зобов'язань за розрахунками за 2 останні роки збільшилась на 6,2%.

Інші поточні зобов'язання становлять на кінець 2016 року 62,7 тис. грн., що на 15,5 тис. грн. менше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить -19,8%) та на 47,7 тис. грн. більше значення показника за 2014 рік (темп приросту за 2 роки становить 318%). На кінець 2016 року питома вага інших поточних зобов'язань в пасивах підприємства становить 67,5% $(62,7 / 92,9 * 100)$. Питома вага інших поточних зобов'язань за 2 останні роки збільшилась на 55,7%.

Загальна сума короткострокових зобов'язань ПП Консалтингова компанія «Бізнес-центр» становить на кінець 2016 року 72,9 тис. грн., що на 14,5 тис. грн. менше показника на кінець 2015 року (темп приросту за останній рік становить -16,6%) та на 36,0 тис. грн. більше значення показника на кінець 2014 року (темп приросту за 2 роки становить 97,6%). На кінець 2016 року питома вага короткострокових зобов'язань в пасивах підприємства становить 78,5% $(72,9 / 92,9 * 100)$. Питома вага короткострокових зобов'язань за 2 останні роки збільшилась на 49,5%.

Загальна вартість майна ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» становить на кінець 2016 року 92,9 тис. грн., що на 12,5 тис. грн. менше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить -11,9%) та на 34,6 тис. грн. менше значення показника за 2014 року (темп приросту за 2 роки становить -27,1%). Разом з тим, хоча й зменшення майна та джерел його утворення є негативним явищем, проте воно відбулося за рахунок погашення довготермінової заборгованості на 74,8 тис. грн., що є позитивною тенденцією.

Після проведеного горизонтального та вертикального аналізу варто провести аналіз ліквідності балансу.

Проведемо аналіз ліквідності балансів ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр. Почнемо із аналізу ліквідності балансу за 2014 рік у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

**Аналіз ліквідності балансу
ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014р.**

Актив	Код рядка	2014		Пасив	Код рядка	2014		Платіжний надлишок або недостача	
		На початок року	На кінець року			На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (А1)	1160-1165	5,9	2,1	Негайні пасиви (П1)	1615-1660, 1690	43,2	36,9	-37,3	-34,8
Активи, що швидко реалізуються (А2)	1125-1155, 1170	3,7	8,6	Короткострокові пасиви (П2)	1600,1610	0	0	3,7	8,6
Активи, що реалізуються повільно (А3)	1101-1110, 1190	0,6	1	Довгострокові пасиви (П3)	1595	105,7	74,8	-105,1	-73,8
Активи, що важко реалізуються (А4)	1195	151,5	115,8	Постійні пасиви (П4)	1495 + 1525+ 1665 + 1700	12,8	15,8	138,7	100
Баланс	1300	161,7	127,5	Баланс	1900	161,7	127,5	x	X

За результатами аналізу ми бачимо, що на кінець 2014 року: $A1 < П1$; $A2 > П2$; $A3 < П3$; $A4 > П4$, що свідчить негативну ліквідні балансу досліджуваного підприємства.

Проведемо аналіз ліквідності балансу ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2015 р. у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5.

**Аналіз ліквідності балансу
ПІ Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2015р.**

Актив	Код рядка	2015		Пасив	Код рядка	2015		Платіжний надлишок або недостача	
		На початок року	На кінець року			На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (A1)	1160-1165	2,1	1,8	Негайні пасиви (П1)	1615-1660+1690	36,9	87,4	-34,8	-85,6
Активи, що швидко реалізуються (A2)	1125-1155	8,6	28,6	Короткострокові пасиви (П2)	1600-1615	0	0	8,6	28,6
Активи, що реалізуються повільно (A3)	1101-1110,1190	1	2,3	Довгострокові пасиви (П3)	1595	74,8	0	-73,8	2,3
Активи, що важко реалізуються (A4)	1195	115,8	72,7	Постійні пасиви (П4)	1495+1665	15,8	18	100	54,7
Баланс	1300	127,5	105,4	Баланс	1900	127,5	105,4	x	X

За результатами аналізу ми бачимо, що на кінець 2015 року: A1 < П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 > П4.

За результатами дослідження ми бачимо, що баланс на кінець 2015 року є умовно ліквідним. Це означає, що за рахунок швидколіквідних активів підприємство може частково погасити заборгованість.

А також проведемо аналіз ліквідності балансу ПІ Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2016р. у таблиці 3.6.

За результатами аналізу ліквідності балансу за 2016 рік ми бачимо, що на кінець року: A1 < П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 > П4.

Таблиця 3.6.

Аналіз ліквідності балансу

ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2016р.

Актив	Код рядка	2016		Пасив	Код рядка	2016		Платіжний надлишок або недостача	
		На початок року	На кінець року			На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (A1)	1160-1165	1,8	0,9	Негайні пасиви (П1)	1635-1650	87,4	72,9	-85,6	-72
Активи, що швидко реалізуються (A2)	1125-1155	28,6	23,7	Короткострокові пасиви (П2)	1600-1615	0	0	28,6	23,7
Активи, що реалізуються повільно (A3)	(1101:1110) 1190	2,3	12,2	Довгострокові пасиви (П3)	1595	0	0	2,3	12,2
Активи, що важко реалізуються (A4)	1195	72,7	56,1	Постійні пасиви (П4)	1495+1665	18	20	54,7	36,1
Баланс	1300	105,4	92,9	Баланс	1900	105,4	92,9	x	X

За результатами дослідження ми бачимо, що баланс ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» на кінець 2016 року є умовно ліквідним. Це означає, що за рахунок швидколіквідних активів підприємство може частково погасити заборгованість.

Одними із найбільш важливих інструментів фінансового аналізу є фінансові коефіцієнти, що являють собою відношення одного бухгалтерського або фінансового показника до іншого. Аналіз фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнтів полягає в зіставленні показників за поточний рік з аналогічними показниками за минулі роки, а також у визначенні тенденцій розвитку підприємства за кожним коефіцієнтом. Кожне підприємство має право скласти для аналітичної роботи власний набір (систему) коефіцієнтів,

оскільки їхня кількість не обмежена і зростає зі збільшенням вихідної інформації.

Найбільш важливі показники для аналізу ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства наведемо у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7.

Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

№	Показник	Економічна сутність	Алгоритм розрахунку за статтями фінансових звітів	Рекоменд. значення
Показники ліквідності та платоспроможності				
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кабс)	Показує, яку частину заборгованості можливо погасити за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів	<u>Грошові активи та їх еквіваленти</u> Поточні зобов'язання	0,15 - 0,2.
2	Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності (Кшл)	Демонструє прогностичні можливості розрахунку за зобов'язаннями за умови сплати дебіторської заборгованості	<u>Оборотні активи - Запаси</u> Поточні зобов'язання	0,5 - 0,8.
3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) (Кзл)	Характеризує достатність оборотних активів підприємства для покриття зобов'язань	<u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання	1 - 2.
5	Чистий оборотний капітал (Чок)	Необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства	Поточні активи – Поточні зобов'язання	> 0
Показники фінансової стійкості				
	Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)	Відношення позикового капіталу до валюти балансу	<u>Власний капітал + Забезпечення</u> Валюта балансу	
6	Коефіцієнт фінансової стійкості	Співвідношення власного і позикового капіталу	<u>Власний капітал</u> Довготермінові зобов'язання + Поточні зобов'язання	0,6 – 0,7
7	Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового лівериджу)	Співвідношення залученого і власного капіталу, обернений до Кфс	Довготермінові зобов'язання + <u>Поточні зобов'язання</u> Власний капітал	
8	Коефіцієнт маневреності власних коштів	Характеризує різновекторні можливості маневрування капіталом	Оборотні активи – <u>Поточні зобов'язання</u> Власний капітал	0,2 – 0,5

На основі вищенаведених показників сформуємо таблицю 3.8. з аналізу ліквідності та платоспроможності ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 роки.

Таблиця 3.8.

**Аналіз ліквідності та платоспроможності
ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр.**

Показники	На кінець року			Абсолютне відхилення, ±	
	2014	2015	2016	2016-2015 рр.	2016-2014 рр.
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	0,3	0,4	0,5	0,10	0,20
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	0,3	0,4	0,3	-0,10	0,00
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1	0,02	0,01	-0,01	-0,09
Чистий оборотний капітал	-25,2	-54,7	-36,1	18,60	-10,9

Отже, на кінець 2016 року коефіцієнт покриття становить 0,5 (36,8 / 72,9). Даний показник є нижчим нормованого показника (2-2,5). За останній рік коефіцієнт покриття збільшився на 0,1, що є позитивним фактором. У порівнянні із показником на кінець 2014 року даний показник збільшився на 0,2. Аналогічна ситуація є по показниках швидкої та абсолютної ліквідності, які є нижче норми, зокрема коефіцієнт швидкої ліквідності у 2016 р. становить 0,3 при нормі до 0,5, а коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2016 р. відповідно 0,01 при нормі 0,15.

Із вищенаведених показників ліквідності можна зробити висновок, що ПП Консалтингова компанія «Бізнес-центр» має недостатньо оборотних коштів, сформованих власними джерелами. Окрім того, відповідно фінансової звітності відбувається постійне спадання даних показників. Спадання ліквідності підприємства в динаміці свідчить про погіршення ситуації з забезпеченістю оборотними коштами. Таким чином, досліджуване підприємство має ризик попасти в негативну фінансову ситуацію.

На основі вищенаведених показників у таблиці 3.9 сформуємо таблицю 3.9. з аналізу ліквідності та платоспроможності ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 роки.

Таблиця 3.9.

**Аналіз показників фінансового стану
ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр.**

Показники	На кінець року			Абсолютне відхилення, ±	
	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.
Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності)	0,1	0,2	0,2	0,04	0,1
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,7	0,2	0,2	0,04	-0,5
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового лівериджу)	7,1	4,9	3,6	-1,2	-3,4
Коефіцієнт маневреності власних коштів	-6,3	-3,0	-1,8	4,5	1,2

Коефіцієнт платоспроможності становить на кінець 2016 року становить 0,2 (20 / 92,9). Даний показник є низьким і свідчить про те, що власний капітал не становить більшої частини майна. За останній рік значення показника збільшилося на 0,04, а у порівнянні із 2014 роком, значення показника платоспроможності збільшилося на 0,1.

Коефіцієнт фінансової стійкості становить на кінець 2016 року 0,2 ((20) / 92,9). Даний показник є нижчим рекомендованого рівня (0,6), що є негативним фактором. За останній рік досліджуваний показник збільшився на 0,04, а в порівнянні із показником за 2014 рік - зменшився на 0,5.

Коефіцієнт фінансового лівериджу склав на кінець 2016 року 3,6 ((92,9 - 20) / 20). У порівнянні із 2015 роком, значення показника зменшилося на 1,2, а в порівнянні із показником за 2014 рік значення коефіцієнта фінансового лівериджу зменшилося на 3,4.

Коефіцієнт маневреності власних коштів становить на кінець 2016 року - 1,8 (-100 / 15,8). За останній рік показник збільшився на 4,5 тис. грн., а у

порівнянні із значенням за 2014 рік збільшився на 1,2 тис. грн., що є позитивним фактором.

Підсумовуючи дослідження зазначимо, що фінансовий стан підприємства є нестійким і потребує подальшого поліпшення, про що свідчить значення показника фінансової стійкості 0,2.

3.3. Аналіз прибутковості за даними звітності підприємства

Основною метою створення та функціонування будь-якого підприємства незалежно від форми його власності та розміру є отримання справедливої нагороди за здійснену діяльність, тобто достатнього розміру доходу. Прибуток є тією категорією, яка найповніше зображає фінансові можливості підприємства та його здатність до розширення виробничої діяльності підприємства. Зрозуміло, що чим більший прибуток, тим більше можливостей з'являється в підприємства для економічного розвитку та покращення й розширення своєї діяльності. Прибуток є джерелом підвищення рівня добробуту населення, він визначає рівень фінансової стабільності у державі.

Задовільний рівень ефективності потребує, з одного боку, перевищення кінцевих результатів над витратами на їх досягнення, а з іншого – зіставлення одержаних при цьому результатів з результатами аналогічних об'єктів. При цьому абсолютна сума прибутку, отримана підприємством, і є дуже важливим показником діяльності, однак не може характеризувати рівень ефективності господарювання. Це пов'язано з тим, що абсолютний розмір прибутку характеризує лише одноразовий економічний ефект, тоді як міру цієї ефективності характеризує показник прибутковості.

Досліджуючи сутність прибутковості, не можна не відмітити різноманітність поглядів щодо тлумачення поняття «прибутковість». На сьогодні немає єдиного визначення категорії прибутковість. Усі автори по-різному трактують це поняття. Так, Огійчук М.Ф. [78, 31-45] та Кучер Л.Ю. [57] розглядають прибутковість як показник економічної ефективності та результативності діяльності суб'єкта господарювання. Антонюк Р.Р. [3, 50-55]

визначає прибутковість як здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення господарської діяльності, який полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами, при чому в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування.

Осипова Т.В. [81, 82-84] вважає, що основою прибутковості є сам прибуток, який у цілому й визначає результат фінансово-господарської діяльності підприємств.

Отже, прибутковість – це показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства з точки зору здатності його приносити прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів.

Прибутковість підприємства характеризують два показники: прибуток та рентабельність. Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів, а рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і рівень використання капіталу в процесі виробництва. Вона безпосередньо пов'язана з отриманням прибутку та показує ефективність діяльності підприємств різних форм власності та характеризує інтенсивність їх роботи. Тому дослідження прибутковості є дуже важливим фактором для подальшого ефективного функціонування та розвитку підприємства.

На думку Ярошевича Н.Б. [117], прибуток є метою підприємницької діяльності й джерелом витрат на розвиток виробництва. Прибуток і його рівень характеризує ефективність виробництва, збиток засвідчує неефективне господарювання. Прибуток являє собою перевищення доходів над витратами. Необхідно зазначити, що прибуток як важлива категорія ринкових відносин визначає такі функції: 1) характеризує економічний ефект – кінцевий фінансовий результат; 2) прибуток відіграє стимулювальну функцію – він водночас є фінансовим результатом й основним елементом фінансових ресурсів підприємства; 3) прибуток джерело формування бюджетів різних рівнів [111].

Зважаючи на вищевикладене аналіз прибутковості займає важливе місце при оцінці діяльності підприємства. Проведемо аналіз фінансових результатів ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр. в таблиці 3.10.

Чистий дохід в 2016 році склав 138,7 тис. грн., що на 60,3 тис. грн. більше значення 2015 року. Темп приросту за останній рік склав (76,9% (138,7 – 78,4) / 78,4 * 100). У порівнянні із показником за 2014 рік чистий дохід збільшився на 15,4 тис. грн., а темп приросту за 2014-2016 роки склав 12,5% ((138,7 - 123,3) / 123,3 * 100). Питома вага чистого доходу в доходах підприємства в 2016 році склала 99,4% (138,7 / 139,6 * 100). На відміну від чистого доходу інші види доходів у 2016 році або були відсутні, зокрема інші доходи, або значно зменшилися (інші операційні доходи).

Таблиця 3.10.

Аналіз динаміки та структури доходів

ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр.

Вид доходу	За рік, тис. грн.			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %		Питома вага у підсумку за рік, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.
Чистий дохід	123,3	78,4	138,7	60,3	15,4	76,9	12,5	79,5	97,8	99,4	1,6	19,8
Інші операційні доходи	1,2	1,8	0,9	-0,9	-0,3	-50	-25,0	0,8	2,2	0,6	-1,6	-0,1
Інші доходи	30,5	0	0	0	-30,5	—	-100	19,7	0	0	0	-19,7
Всього доходи	155	80,2	139,6	59,4	-15,4	74,1	-9,9	x	X	x	x	x

Загальна сума доходів в 2016 році становила 139,6 тис. грн., що на 59,4 тис. грн. більше значення 2015 року. Темп приросту за останній рік склав 74,1%, хоча у порівнянні із показником за 2014 рік загальна сума доходів зменшилася на 15,4 тис. грн. Разом з тим, позитивним є те, що у 2016 році загальна сума формувалася в основному за рахунок чистого доходу від

реалізації товарів, робіт і послуг, тобто прослідковується тенденція росту даного виду доходу від якого в основному залежить функціонування і результативність даного підприємства.

Проведемо аналіз витрат досліджуваного підприємства в таблиці 3.11.

Собівартість реалізації продукції в 2016 році становила 50 тис. грн., що на 50 тис. грн. більше значення 2015 року. Темп приросту за 2015-2016 роки склав —% $((50 - 00) / 00 * 100)$. У порівнянні із показником за 2014 рік собівартість реалізації продукції зменшилася на 51,1 тис. грн., а темп приросту за цей період склав -50,5% $((50 - 101,1) / 101,1 * 100)$. Питома вага собівартості реалізації у загальних витратах підприємства в 2016 році склала 36,3% $(50 / 137,6 * 100)$.

Таблиця 3.11.

Аналіз динаміки та структури витрат

ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016 рр.

Види витрат, тис. грн.	За рік, тис. грн.			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %		Питома вага у підсумку за рік, %			Відхилення питомої ваги, %	
	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	101,1	0,0	50	50	-51,1	—	-50,5	66,5	0	36,3	36,3	-30,2
Інші операційні витрати	33,5	25	30	5	-3,5	20	-10,4	22,0	32,3	21,8	-10,5	-0,2
Інші витрати	17,4	52,5	57,6	5,1	40,2	9,7	231,0	11,4	67,7	41,9	-25,9	30,4
Всього витрати	152	77,5	137,6	60,1	-14,4	77,5	-9,5	x	x	x	x	x

Інші операційні витрати в 2016 році склали 30 тис. грн., що на 5 тис. грн. більше значення 2015 року. Темп приросту за останній рік склав 20%. У порівнянні із показником за 2014 рік інші операційні витрати зменшилися на 3,5 тис. грн. Питома вага інших операційних витрат у витратах підприємства в 2016 році склала 21,8%.

Інші витрати в 2016 році склали 57,6 тис. грн., що на 5,1 тис. грн. більше значення 2015 року. Темп приросту за останній рік склав 9,7%. У порівнянні із показником за 2014 рік інші витрати збільшилися на 40,2 тис. грн. Питома вага інших витрат у витратах підприємства в 2016 році склала 41,9%.

Загальна сума витрат в 2016 році склала 137,6 тис. грн., що на 60,1 тис. грн. більше значення 2015 року. Темп приросту за останній рік склав 77,5%. У порівнянні із показником за 2014 рік загальна сума витрат зменшилася на 14,4 тис. грн., темп приросту витрат за 2 роки склав -9,5%. Зменшення витрат відбувалося одночасно із збільшення доходів, що свідчить про те, що підприємство оптимізує діяльність.

Ще одним показником прибутковості підприємства, є рентабельність, яка показує співвідношення прибутку з понесеними витратами. Це відносний показник, який має властивість порівняння. Саме рентабельність характеризує ступінь дохідності, вигідності, прибутковості. Якщо сума прибутку показує абсолютний ефект від діяльності, то рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний рівень прибутковості підприємства або продукції, що виробляється. Рентабельність як показник дає уявлення про достатність прибутку порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Під час визначення показника рентабельності прибуток співвідноситься з чинниками, що мають найзначніший вплив на його отримання: доходами, витратами, ресурсами, капіталом.

Основні показники рентабельності можна об'єднати в такі групи: – показники рентабельності капіталу (активів); – показники рентабельності продукції; – показники, розраховані на основі потоків наявних грошових коштів [42, 26].

Довбня С.Б., Пендик О.Г. коефіцієнти рентабельності об'єднують у три групи за такими ознаками: – оцінення ефективності діяльності підприємства в цілому, – оцінення ефективності за видами діяльності (в тому числі

операційної, інвестиційної, фінансової), – оцінення ефективності використання ресурсів [24, 94-97].

Зінченко О.А. виділяє такі класифікаційні ознаки показників рентабельності, зокрема, за критерієм: – часу (моментні, статистичні, динамічні); – витрат (активи, застосовані ресурси, споживані ресурси); – результату (загальний прибуток, оподаткований прибуток, чистий прибуток); – узагальнення (узагальнені, локальні, часткові); – інфляції [36, 150-155]. Недоліком цієї класифікації є відсутність показників, що характеризують різні види діяльності підприємства: операційну, інвестиційну та фінансову, що є необхідним, оскільки в періоди нестабільності саме інвестиційна і фінансова діяльність можуть стати джерелом доходу.

На думку Л.А. Лахтіонової всі показники рентабельності можна поділити на чотири основні групи: – показники рентабельності щодо реалізації; – показники рентабельності щодо активів; – показники рентабельності щодо власного капіталу та зобов'язань; – показники рентабельності витрат і продукції [59].

Низка авторів [42,24,36] показники рентабельності поділяють на: – витратні – рентабельність продукції, рентабельність інвестиційних проектів, рентабельність окремих видів діяльності тощо; – ресурсні – рентабельність активів (сукупного капіталу) підприємства, рентабельність чистих активів, рентабельність оборотних активів, рентабельність необоротних активів, рентабельність власного капіталу тощо; – доходні – валова рентабельність реалізації, чиста рентабельність реалізації, операційна рентабельність реалізації.

Переважає більшість промислових підприємств для оцінки ефективності своєї підприємницької діяльності використовують також показник рентабельності продажу. Обчислюють даний показник діленням прибутку від реалізації продукції, робіт та послуг на суму витрат від реалізації продукції без ПДВ та акцизних зборів (тобто чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг). Обчислимо даний показник в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12.

**Аналіз рентабельності
ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» за 2014-2016рр.**

Показники	За рік			Абсолютне відхилення, ±	
	2014	2015	2016	2016 від 2015 рр.	2016 від 2014 рр.
Чистий прибуток, тис. грн.	2,5	2,2	1,6	-0,6	-0,9
Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг	123,3	78,4	138,7	60,3	15,4
Рентабельність продажу, %	2,0	2,8	1,2	-1,6	-0,8

За даними таблиці ми бачимо, що рентабельність продажу в 2014 році складає 2,0% ($2,5 / 123,4 * 100$), в 2015 році рентабельність продажу склала 2,8% ($2,2 / 78,4 * 100$), в 2016 році показник склав 1,2% ($1,6 / 138,7 * 100$). За досліджуваний період відбулося значне зменшення показника на 1,6%.

Отже, прибутковість характеризується прибутком та рентабельністю. Існують різні підходи до визначення показників рентабельності. У цілому рентабельність більш змістовно, ніж прибуток, зображають кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення факту з дійсними або використаними ресурсами.

Висновки до розділу 3

За результатами вивчення методики та практики аналізу діяльності підприємства можна зробити такі висновки:

1. З метою вдосконалення існуючої моделі комплексного аналізу звітності суб'єкта малого підприємства – юридичної особи, рекомендуємо проводити аналіз з виділенням наступних етапів: постановка цільової функції моделі обробки вхідної інформаційної бази; обґрунтування процедур та проведення первинної обробки інформації, її узагальнення; вибір необхідної методики обробки вхідної інформації за певними напрямками дослідження, визначення структури та порядку формування вихідної інформації

комплексного аналізу звітності; інтерпретація результатів аналітичної обробки показників звітності; формування сценаріїв майбутнього розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства.

2. З метою дослідження проблемних аспектів аналізу звітності підприємства, доцільно оперувати терміном «фінансовий стан підприємства», під яким слід розуміти реальну та потенційну спроможність підприємства забезпечити належний рівень фінансування господарської діяльності, що характеризується сукупністю показників наявності, розміщення і використання ресурсів підприємства та джерела їх фінансування.

3. Проведене дослідження напрямів аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності дозволяє скласти такий перелік векторів аналізу: аналіз активів і пасивів балансу, аналіз ліквідності й платоспроможності, аналіз фінансової стійкості, ділової активності, аналіз рентабельності за даними балансу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Виняткова роль інформаційного забезпечення в процесах управління спричинює підвищену увагу до звітності підприємства як основного джерела інформації про майновий та фінансовий стан, а також результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період. Це свідчить про актуальність обраної тематики та необхідність її подальшого дослідження.

За результатами проведеного дослідження можна сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Розбіжності тлумачення правових та методичних матеріалів приводять до диференційованих визначень видів та понять звітності підприємства. Різне розуміння одного і того ж поняття може стати причиною дезінформування користувача. Уніфікація понять на фундаментальних етапах економіки виступає гарантом довіри користувачів інформації, тому виникла необхідність у дослідженні поняття звітності та визначення єдино правильного трактування. За результатами такого дослідження та опираючись на роботи багатьох науковців нами було сформоване своє визначення звітності, а саме: звітність – це сформований комплекс даних, який надається різного роду користувачам в усній, письмовій чи електронній формі, відображає інформацію про реалізовані заходи та отримані при цьому результати, і являється важливим етапом при здійсненні будь-якої діяльності.

2. Загалом, існують різносторонні погляди на класифікацію користувачів звітності, які відрізняються між собою через відмінні класифікаційні основи. Узагальнюючи погляди науковців щодо класифікації користувачів звітності, ми здійснили їх групування і поділити користувачів звітності на:

⇒ внутрішніх:

- з безпосереднім впливом на діяльність підприємства: власники (засновники), керівництво;
- з прямим інтересом без безпосереднього впливу на діяльність підприємства: персонал (працівники);

⇒ зовнішніх:

- з прямим інтересом: інвестори, постачальники, кредитори, покупці (замовники), інші дебітори, фінансові установи, контролюючі органи;
- з непрямим інтересом: органи виконавчої влади, громадськість;
- без фінансового інтересу: аудиторські фірми, біржі, органи статистики.

3. Відсутність вичерпної класифікації звітності формує велике розгалуження понять та відсутність уніфікації даних. Така ситуація сприяє дезінформуванню користувачів інформації, котрі на її основі можуть зробити хибні економічні чи управлінські висновки, тому класифікація звітності є дуже важливою і потребує постійного удосконалення. Томи ми пропонуємо удосконалену нами зведену таблицю класифікаційних різновидів звітності. Зважаючи на те, що розвиток фінансової галузі вимагає нової детальнішої систематизації, ми окрім узагальнення найбільш важливих класифікаційних ознак звітності запропонували й їх удосконалення, зокрема класифікаційної ознаки за терміном звітування (відповідно до якої слід поділяти звітність на оперативну, що формується за результатами періоду, що менше за місяць (декаду, півмісяця тощо); місячну, що подається за результатами звітного місяця; квартальну, що подається за результатами звітного кварталу; річну, що подається за результатами звітного року) та класифікаційної ознаки за способом подання (згідно до якої виділяють звітність подану власноруч; подану засобами поштового зв'язку; подану засобами електронного зв'язку).

4. При формуванні фінансової звітності суб'єктами малого бізнесу, виникають певні проблемні питання із заповнення форми 1-м «Баланс» Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. Зокрема, як у формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», так і в формі 1-м наявна укрупнена стаття «Запаси». Разом з тим, у повній звітності дана стаття підлягає розшифруванню, шляхом заповнення вписуваних рядків («Виробничі запаси», «Незавершене виробництво», «Готова продукція», «Товари»), а в скороченій ні. Це, в свою чергу, не дає змоги повноцінного аналізу фінансової звітності. З метою підвищення інформативності Балансу форми 1-м, доцільно у розділі II

«Оборотні активи», статтю 1100 «Запаси» доповнювати даними про виробничі запаси, МШП, незавершене виробництво, готову продукцію тощо. Таке доповнення варто проводити по аналогії з правилами заповнення повної звітності, а саме з використанням вписуваних рядків за видами наявних запасів.

5. Серед недоліків форми фінансової звітності «Баланс» можна виділити найменування статті активу 1165 «Гроші та їх еквіваленти», яке є некоректним, тому що сам термін «гроші» використовується у розмовній лексиці, а у законодавчій базі України розкривається лише зміст поняття «грошові кошти». Тому з метою узгодження загальнонаціонального законодавства даний рядок логічно перейменувати на «Грошові кошти та їх еквіваленти».

6. Дослідження організаційно-методичних підходів до формування та розкриття обліково-економічної інформації у фінансовій звітності підтвердило, що для підвищення її інформативності необхідно удосконалити Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід). Щоб не перевантажувати фінансову звітність незаповненими табличними даними та показниками, які не характеризують стан підприємства, логічно внести зміни у НП(С)БО 1 в частині визначення розділу IV «Розрахунок показників прибутковості акції» вищенаведеного звіту як додаткового. Це пов'язано з тим, що даний розділ призначений для відображення інформації про дивіденди та прибуток на одну просту акцію, проте лише невелика частка суб'єктів господарювання є учасниками Фондового ринку України і мають необхідність у відображенні вищенаведеної інформації.

7. Проаналізувавши форму 5 «Примітки до річної фінансової звітності» та урахувавши сучасні потреби користувачів звітної інформації, слід зазначити наступне. Згідно з НП(С)БО 1 (п. 4 р. III) та МСБО 1 (п. 38), у примітках має наводитися порівняльна інформація за попередній рік. Такі дані у формі № 5, здебільшого, не наводяться (виключенням є лише основні засоби, нематеріальні активи, забезпечення, резерви та біологічні активи). Для забезпечення повноцінної порівнянності даних фінансової звітності її користувачами, доводиться подавати Примітки як за звітний, так і за попередні періоди.

Зважаючи на вищевикладене слід зазначити про необхідність внесення змін до даної форми із запровадженням відображення у даному звіті показників у динаміці, тобто за минулий та поточний період. Окрім того, Примітки окрім табличного матеріалу, повинні включати описовий та цифровий матеріал у формі окремих довідок, таблиць, пояснювальної аналітичної записки.

8. Критичний аналіз форми податкової декларації з податку на прибуток дозволив виокремити певні моменти неузгодженості податкового законодавства у сфері бухгалтерського обліку. Зокрема, доцільно, для усунення нерелевантної інформації щодо діяльності суб'єктів господарювання, які не відносяться до страхових підприємств, суб'єктів які провадять букмекерську діяльність, азартні ігри, провадять діяльність із випуску та проведення лотерей, вилучити з декларації з податку на прибуток рядки 07, 07.1, 08, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, адже вони призначені для заповнення лише переліченими вище суб'єктами господарювання. Ці рядки для всіх інших суб'єктів господарювання не мають жодного змістовного навантаження та лише перевантажують декларацію зайвою інформацією і пустими для заповнення рядками.

9. Декларація з податку на прибуток містить відомості про одночасне долучення до неї форм фінансової звітності, що здійснюється відповідно до п. 46.2 ст. 46 ПКУ. Ці відомості подаються у табличній формі. І тут є певні неточності, зокрема щодо подання форми 3 «Звіту про рух грошових коштів». Відповідно до НП(С)БО 1 даний звіт складається за прямим або непрямим методом, що знаходить своє відображення безпосередньо у назві даного звіту. Відповідно до таких нормативно-правових змін доцільно і в податковій декларації з податку на прибуток підприємств у форму про відомості щодо подання фінансової звітності внести певні зміни. Такі зміни необхідні для узгодження вітчизняного законодавства та усунення відповідних неточностей та розбіжностей, що в свою чергу дасть користувачам чітке уявлення про єдину систему податкового і бухгалтерського законодавства.

10. Звертаючи увагу на одну із найбільш розповсюджених форм податкової звітності Податкову декларацію з податку на додану вартість, слід

сказати що вона включає три розділи (податкові зобов'язання, податковий кредит та розрахунки за звітний період), а також 9 додатків. Серед всіх додатків до декларації, важливо звернути увагу саме на додаток 5 «Розшифровки податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів» (Д5). Розглядаючи його з позиції спрощення податкового законодавства, взагалі не дуже зрозуміло, навіщо законодавці залишили такий додаток в умовах електронного забезпечення адміністрування ПДВ та наявності єдиного реєстру податкових накладних. Адже з 01.07.2015 року відповідно до ст. 201.1 ПКУ дана система організована на центральному рівні ДФС та діє на постійній основі. Вона забезпечує автоматизований облік у розрізі платників податку, зокрема: сум податку, що містяться у отриманих та виданих податкових накладних, які зареєстровані в єдиному реєстрі податкових накладних, та коригуваннях до них.

11. Дослідження методики проведення аналізу малого підприємства свідчить, що такий аналіз слід проводити поетапно: на першому етапі експрес-діагностику показників звітності, а на другому комплексну оцінку звітності малого підприємства. Експрес-діагностика показників звітності проводиться з метою пошуку і виділення найбільш важливих та складних проблем у керуванні фінансами малого підприємства. Комплексна оцінка звітності малого підприємства являє собою більш глибокий аналіз, будується на основі комплексу показників, розглядає всі сторони діяльності підприємства з погляду стратегічного розвитку бізнесу.

12. Загальна вартість майна ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» становить на кінець 2016 року 92,9 тис. грн., що на 12,5 тис. грн. менше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить -11,9%) та на 34,6 тис. грн. менше значення показника за 2014 року (темپ приросту за 2 роки становить -27,1%). Разом з тим, хоча й зменшення майна та джерел його утворення є негативним явищем, проте воно відбулося за рахунок погашення довготермінової заборгованості на 74,8 тис. грн., що є позитивною тенденцією. Розглядаючи структуру майна підприємства слід сказати, що основну частку у

ньому займають необоротні активи (у 2014 р - 90,8 %, у 2015 р. - 69,0%, у 2016 р. - 60,4%), проте зважаючи на динаміку, їх частка поступово зменшується, що в основному пов'язано з їх зносом.

13. За результатами дослідження ліквідності балансу виявлено, що баланс ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр» на кінець 2016 року є умовноліквідним. Це означає, що за рахунок швидколіквідних активів підприємство може лише частково погасити заборгованість. В свою чергу показники ліквідності та платоспроможності свідчать, що ПП Консалтингова компанія «Бізнес-центр» має недостатньо оборотних коштів, сформованих власними джерелами, адже коефіцієнт покриття становить лише 0,5 при нормі 2. Разом з тим, відповідно фінансової звітності відбувається незначне спадання показників швидкої та абсолютної ліквідності, відповідно до 0,3 та 0,01. Спадання ліквідності підприємства в динаміці свідчить про погіршення ситуації з забезпеченістю оборотними коштами. Таким чином, досліджуване підприємство має ризик потрапити в негативну фінансову ситуацію.

14. Аналіз прибутковості виявив таке. Загальна сума доходів в 2016 році становила 139,6 тис. грн., що на 59,4 тис. грн. більше значення 2015 року, хоча у порівнянні із показником за 2014 рік загальна сума доходів зменшилася на 15,4 тис. грн. Разом з тим, позитивним є те, що у 2016 році загальна сума формувалася в основному за рахунок чистого доходу від реалізації товарів, робіт і послуг (99,4%), тобто прослідковується тенденція росту даного виду доходу від якого в основному залежить функціонування і результативність ПП Консалтингової компанії «Бізнес-центр». Загальна сума витрат в 2016 році склала 137,6 тис. грн., що на 60,1 тис. грн. більше значення 2015 року та на 14,4 тис. грн. менше 2014 року. Негативним явищем є те, що незалежно на зростання доходу сума чистого прибутку постійно зменшується відповідно у 2014 р. – 2,5 тис. грн., у 2015 р. – 2,2 тис. грн., у 2016 р. – 1,6 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексеєва Т.І. Інформаційні технології як засіб підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств в Україні / Т.І. Алексеєва, А.С. Сечина, М. В. Устіна // Електронне наукове фахове видання «Інфраструктура ринку». – 2016. – №2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2016/2_2016_ukr/22.pdf
2. Андрієнко В.С. Поняття та склад фінансової звітності в умовах гармонізації бухгалтерського обліку / В.С. Андрієнко // Наука молода. – 2012. – № 14. – С. 153–157.
3. Антонюк Р.Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії / Р.Р. Антонюк // Вісник Харківського національного технічного університету сільськогосподарства– 2012. –№ 126.
4. Базілінська, О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика / О.Я. Базілінська — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 328с.
5. Безверхий К.В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні: монографія / К.В. Безверхий, Т.В. Бочуля. – К.: ЦУЛ, 2014. –184 с.
6. Бержанір І.А. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності підприємства / І.А. Бержанір, Ю.В. Улянич, Н.І. Гвоздей // Вісник ХНДАУ. – 2015. –№ 1. –С. 261–265.
7. Боднар М.І. Звітність підприємства: підручник / [М.І. Боднар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко та ін.] — К.: «Центр учбової літератури», 2015. — 570 с.
8. Бондар М.І. Бухгалтерська та фінансова звітність / М.І. Бондар // Стан та перспективи розвитку обліково–інформаційної системи в Україні: Матеріали IV між нар. наук.–прак. конф., 11 травня 2016 р. – Тернопіль: ТНЕУ. – 2016.
9. Борецька Н.П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості

- підприємства / Н.П. Борецька, К.В. Міщенко // Науковий журнал: Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С.63–66.
- 10.Букало Н.А. Роль фінансової звітності в управлінні підприємством/ Н.А. Букало [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/19354/1/99-105.pdf>.
  - 11.Букало Н.А. Складання та подання податкової звітності підприємств з податку на прибуток / Н.А. Букало // Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. Том.21. Вип.4 (46). – 2016.
  - 12.Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні / Ф.Ф. Бутинець. — Житомир : ЖДТУ, 2003. — 524 с.
  - 13.Васільєва Л.М. Принципи формування облікової політики / Л. М. Васільєва, Н.В. Бондарчук, Г.Є. Павлова // Інноваційна економіка. – 2013.– №2 (40). – С. 322–324.
  - 14.*Верига Ю.А.*, Звітність підприємств. 2-ге видання, доповнене і перероблене. Навчальний посібник / Ю.А. Верига, З.М. Левченко, І.Д. Ватуля – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 776 с.
  - 15.Гаркуша Н.М. Аспекти методики складання прогнозованої фінансової звітності підприємства / Н.М. Гаркуша, О.О. Горошанська // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2010. – Вип. 2. – С. 26–31.
  - 16.Гейер Е.С. Звітність підприємства: навчальний посібник / Е.С. Гейер, О.М. Головащенко, О.А. Наумчук, Л.І. Тимчина. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2014. – 435с.
  17. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2005. — 599 с.
  - 18.Гоголь Т.А. Обліково–аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: монографія / Т.А. Гоголь. – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. – 384 с.
  - 19.Гольцова С.М. Звітність підприємств (фінансова, статистична,

- консолідована та до фондів соціального та пенсійного страхування):
Навчальний посібник / С.М. Гольцова, І.Й. Плікус – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 292 с.
- 20.Городянська Л.В. Звітність підприємства та питання уніфікації її термінології / Л.В. Городянська // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичні системи: глобальний і національний аспекти», 16-17 травня 2006 року. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. – Ч.1. – 296 с.
- 21.Гудзь Н.В. Баланс як метод обліку та форма звітності / Н.В. Гудзь, Н.М. Підлужна // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 219-223
- 22.Давидов Г.М. Звітність підприємств : навч. посіб. / Г.М. Давидов, Н.С. Шалімова. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2011. – 623 с.
- 23.Дземішкевич І.О. Відповідність фінансової звітності підприємств потребам користувачів звітності / І.О. Дземішкевич // Фінансовий простір № 1 (17), 2015. — 352с.
- 24.Довбня С.Б. Методичні особливості показників рентабельності та розробка їх класифікації / С.Б. Довбня, О.Г. Пендик // Молодий вчений. – 2014. –№ 5.
- 25.Дрозд І.К. Класифікація економічного контролю та шляхи її вдосконалення / І.К. Дрозд // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.— Серія: Економіка,— 2005.— №75—76. — С. 103-108.
- 26.Друри К. Управленческий и производственный учет. Вводный курс: учебник / К. Друри. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2012. – 738 с.
- 27.Єремян М.О. Формування стратегічного управлінського обліку як системи інформації для підтримки процесу стратегічного управління підприємствами / Н.Ю. Єршова // Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії». – №3. – 2016. – С. 113-118.
- 28.Єршова Н.Ю. Формування стратегічного управлінського обліку як

- системи інформації для підтримки процесу стратегічного управління підприємствами / Н.Ю. Єршова // Науково-практичний журнал «Причорноморські економічні студії». – №3. – 2016. - С. 113-118.
29. Жук О. Статистична звітність / Жук О., Озеран А. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8-9. – с. 74-87.
30. Задорожний З.В. Формування інформації про капітал у балансі підприємства / З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка // Торгівля, комерція і підприємство : збірник наукових праць ЛКА. – 2002. – № 5. – С. 185 – 188.
31. Задорожний З.-М.В. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку в Україні / З. Задорожний // Економічний аналіз. – 2010. – № 6. С.163–169
32. Задорожний З.-М.В. Гармонізація бухгалтерського обліку із вимогами податкового законодавства / З.-М.В. Задорожний // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТНЕУ «Економічний аналіз». – Випуск 9. – Тернопіль, 2011. – С. 10-14.
33. Задорожний З.-М.В. Проблеми законодавчого регулювання бухгалтерського обліку в Україні / З.В. Задорожний // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТНЕУ «Економічний аналіз». – Тернопіль. – Вип. 4. – 2009. – С. 350 – 353.
34. Засадний Б.А. Формування облікової політики в системі бухгалтерського обліку підприємства / Б.А. Засадний // Причорноморські економічні студії. – 2016. - №12-2. – С.159-164
35. Зима Ю.П. Моделювання управлінської звітності / Ю.П. Зима // Бізнес Інформ. – 2014. – № 12. – С. 214–219.
36. Зінченко О.А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку / О.А. Зінченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 28.
37. Зубрицька І. Виправлення помилок при обчисленні податків, в бухгалтерському обліку, складанні звітності / І. Зубрицька // Дебет

- Кредит. – 2012. – № 134. – С. 22–28.
- 38.Зянько В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум / В.В. Зянько, І.Ю. Спіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2008. – 83 с.
- 39.Зятюк Н.В. Теоретико-методологічні аспекти стратегії забезпечення прибутковості підприємства / Н.В. Зятюк // Культура народів Причорномор'я. – 2009. – № 154. – С. 27–31.
- 40.Кірейцев Г.Г. Обліково–аналітичне забезпечення управління виробництвом продукції виноградарства: монографія / Г.Г. Кірейцев // К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 234 с.
- 41.Клименко О.В. Інформаційні системи і технологій в обліку. Навчальний посібник/ О.В. Клименко // К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
- 42.Ковалев, В.В. Финансовая отчетность и ее анализ (основы балансоведения): учеб.пособие / В.В. Ковалев, Віт.В. Ковалев. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004. — 432 с.
- 43.Кожарская Н.В. Учет затрат организации общественного питания: Учебн. пособие. / Н.В. Кожарская, В.В. Кожарский — Минск: Современная школа, 2007. — 239 с.
- 44.Коробко О.М. Бухгалтерська фінансова звітність: методологія складання і практика використання: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04 — «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». — Національний аграрний університет — Київ, 2003.
- 45.Король С.Я. Управлінська звітність: сутність і алгоритми формування / С.Я. Король// Бізнес–Інформ. – 2017. – Випуск №7. – С.325–331.
- 46.Корягін М.В. Взаємозв'язок звіту про рух грошових коштів з іншими формами звітності та типологія помилок при його складанні / М.В. Корягін, О.М. Височан // Бухгалтерський облік та аудит. – 2010. – №2.
- 47.Корягін М.В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності: монографія / М.В. Корягін, П.О. Куцик. – Київ: Інтерсервіс,

2016. – 276 с;
- 48.Крупей Н.С. Деякі аспекти формування облікової політики для цілей оподаткування / Н.С. Крупей // Економічні науки. Серія «Економіка і менеджмент». – 2012. – №9(2). – С.231–240.
- 49.Крупка Я.Д. Користувачі облікової інформації та проблеми задоволення їх інформаційних потреб / Я.Д. Крупка // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №3 (53). – С.132–134.
- 50.Крупка Я.Д. Користувачі облікової інформації та проблеми задоволення їх інформаційних потреб / Я.Д. Крупка // Вісник ЖДТУ. — 2010. — № 3 (53).
- 51.Крупка Я.Д. Принципи обліку та розкриття інформації про інвестиційні процеси на підприємстві / Я.Д. Крупка, І.Я. Крупка //Наукові записки ТАНГ. Випуск 10. — Тернопіль: ТАНГ, 2001.
- 52.Крупка Я.Д. Про масштаби та способи розкриття інформації у примітках до фінансової звітності / Я.Д. Крупка, І.Я. Назарова // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. - № 7. – С. 144-149.
53. Крупка Я.Д. Фінансовий облік: [підручник] / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.В. Гудзь та ін – [4-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : Кондор, 2017. – 451 с.
- 54.Крутова А.С. Облік в системі електронної комерції: монографія / С.А. Крутова. – Харків : ХДУХТ, 2011. – 396 с.
- 55.Кузіна Р.В. Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку: монографія / Р.В. Кузіна. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 416 с.
- 56.Кулик В.А. Бухгалтерський баланс: минуле, сучасне, майбутнє: Монографія / В.А. Кулик — Полтава: РВВПУЕТ, 2011. — 186 с.
- 57.Кучер Л.Ю. Науково-теоретичні підходи до інтерпретації дефініції «прибутковість» / Л.Ю. Кучер [Електроннийресурс]. –Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_99/06.pdf.

- 58.Лаговська О.А. Обліково–аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління: теорія та методологія: монографія / О.А. Лаговська. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 676 с.
- 59.Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посібник / Л.А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2004. – 365 с.
- 60.Лень В.С. Звітність підприємства: підручник / В.С. Лень, В.В. Гливенко 2-ге вид., перероб. і допов. — К.: «Центр навчальної літератури», 2006. 612с.
- 61.Лисенко А.М. Удосконалення методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності малого підприємства /А.М. Лисенко, Ю.Ю. Недовоз // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. — Вип. 22. — Ч. II. — 2012.
- 62.Лігоненко Л.О. Контролінг у торгівлі: монографія / Л.О. Лігоненко, О.А. Вержибицький // К.: Київ. нац. торг. - екон.ун-т, 2013. – 268 с.
- 63.Ложкина С.Л. Концепция управленческого учетно-аналитического комплекса промышленного предприятия на основе стандартизации учетных принципов / Дис. на соискание ученой степени доктора экономических наук. – Орел. – 2015. – 401 с.
- 64.Малюга Н.М., Счетоведение: Монография в 3-х ч. / Предисл. Ф.Ф. Бутинец // Н.М. Малюга, М.Я. Штейнман, Е.П. Боримская — Житомир: ЖГТУ, 2008. — 4.1. Развитие учений о бухгалтерських сетах. — 376 с.
- 65.Марець О.Р. Нормативно-правові та практичні аспекти подання податкової звітності в Україні / О.Р. Марець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 22. – С. 277 – 283.
- 66.Маршалл А. Принципи економічної науки./ А. Маршал // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libertyfund.org/title/1676>.

- 67.Меняев М.В. Информационные технологии управления: Системы управления организацией: в 3 книгах / М. В. Меняев. – М.: Омега–Л, 2013. – Книга 3. – 464 с.
- 68.Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій від 23.02.1998 р., №22 // Українська інвестиційна газета, 21.04.1998 р., №15. — С. 29–33.
- 69.Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств і організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 21.03.1997 р., №37 // Галицькі контракти. —1997. — №40. — С. 40–55.
- 70.Мец, В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навчальний посібник / В.О. Мец. — К., 2003. — 280 с.
- 71.Миронова О.А. Аудит: Теорія і методологія / О.А. Миронова, М.А. Азарська. — 3-ге вид., перероб. і доп. — Москва: Омега-Л, 2007. — 248 с.
- 72.Мочерний С.В. Політична економія : навч. посібник / С.В. Мочерний, Я.С. Мочерна. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 684 с.
- 73.Назарова І.Я. Інформаційне забезпечення реорганізації підприємств / І.Я. Назарова // Галицький економічний вісник. – Тернопіль: ТДТУ, 2010. – Вип.2 (27)
- 74.Назарова І.Я. Способи автоматизації облікових процесів у корпоративних об'єднаннях / І.Я. Назарова, О.М. Назаров // Стан та перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: Матеріали IV між нар. наук.-прак. конф., 11 травня 2016 р. - Тернопіль: ТНЕУ. 2016. С. 162-164
- 75.Нападовська Л.В. Теорія бухгалтерського обліку: Монографія / Л.В.

- Нападовська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезіч та ін.; За заг. ред. Л.В. Нападовської. — К.: КНТЕУ, 2008. — 735 с.
76. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>.
77. Німчинов П.П. Загальна теорія бухгалтерського обліку / П.П. Німчинов. — К.: Вища школа, 1977. — 240 с.
78. Огійчук М.Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення / М.Ф. Огійчук // Економіка АПК. — 2009. — № 6.
79. Омецінська І.Я. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід): переваги і недоліки / І.Я. Омецінська // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень: збірник тез V всеукраїнської науково-практичної конференції (20 листопада 2015 р.). — Львів, 2015. — С. 133-135
80. Орлов І.В. Звітність підприємств: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / І.В. Орлов // 3-є вид., допов. і перероб. — Житомир: ЖДТУ, 2008. — 484 с.
81. Осипова Т.В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання / Т.В. Осипова // Управління розвитком. 2012. — № 1.
82. Осмятченко В.О. Звітність як основа узагальнення вихідних даних в умовах застосування інформаційних технологій / В.О. Осмятченко, М.М. Матюха // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: зб. наук. праць. — Житомир, 2013 — №25.
83. Палій В.Ф. Теория бухгалтерского учета: современные проблемы: Монографія / В.Ф. Палій — М.: Бухгалтерский учет, 2007. — 88 с.
84. Петренко Н.І. Бухгалтерський облік і контроль операцій з руху пасивів підприємства: проблеми теорії, методології, практики:

- Монографія / Н.І. Петренко — Житомир: ЖДГУ, 2012. — 544 с.
85. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02 груд. 2010 р. [Електронний ресурс]. / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
86. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Міністерства фінансів та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
87. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою Правління НБУ від 6.07.2000 р. № 279 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-00>
88. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
89. Про затвердження Інструкції про забезпечення доступу до публічної інформації в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України : Наказ від 24.07. 2012 № 490 / 121 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1363-12>
90. Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу: Закон України від 13.01.2011, №2940-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2711-15>
91. Рожелюк В.М. Алгоритмізація вирішення проблем гармонізації обліку в Україні з вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності / В.М. Рожелюк // БІЗНЕС-ІНФОРМ. — № 6. — 2016. — С.160–165.
92. Савицкая, Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. — Мн.: ИП «Экоперспектива», 1997. — 498 с.

- 93.Скрипник М.І. Розвиток бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю витрат та калькулювання собівартості продукції: Монографія / М.І. Скрипник — Житомир: ЖДТУ, 2011. — 732 с.
- 94.Слободняк И.А. Формирование системы учетно-аналитической информации внутренней бухгалтерской управленческой отчетности / И.А. Слободняк // Известия Иркутской государственной экономической академии. — 2010. — № 6.
- 95.Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета / Я.В. Соколов — М.: Финансы и статистика, 2003. — 496 с.
- 96.Соктоєва Т.А. Податкова звітність як інструмент податкового контролю: [Наукова стаття] / Т.А. Соктоєва // — Уфа: АЭТЕРНА, 2017. — 257 с.
- 97.Твердомед А. Форма №5: Остання за номером, та не за змістом / А. Твердомед // Бухгалтерія. — 2008. — №10-11. — С. 56-58.
- 98.Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. Посібник / Л.О. Терещенко, І.І. Матієнко-Зубенко. — К.: КНЕУ, 2004. — 187 с.
- 99.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / Н.М. Ткаченко [3-є вид., допов. і перероб.]. — К. : Алерта, 2012. — 926 с.
100. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. — 5-те вид., перероб. і доп. / Н.М. Ткаченко. — К.: Алерта, 2011. — 976 с.
101. Трохименко Л.М. Основи наукових досліджень з обліку та аудиту: Навч. Посібник / Л.М. Трохименко — К.: КНЕУ, 2008. — 184 с.
102. Фальченко О.О.. Процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства/ О.О. Фальченко, Н.Ю. Мардус // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії Випуск 5 (11) – 2017.- С. 167-170.

103. Хмелевський О.В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємства шинобудування / О.В. Хмелевський // Економіст. – 2008. – № 3. – С. 50–53.
104. Хомин П.Я. Облікове забезпечення звітності про фінансові результати має бути методологічно обґрунтованим / П.Я. Хомин // Бухгалтерський облік і аудит. — Тернопіль, 2004. — № 6.
105. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посіб. / Ю.С. Цал-Цалко. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Київ : ЦУЛ, 2002. — 360с.
106. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю.С. Цал-Цалко. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 566 с.
107. Чернікова І.Б. Про вдосконалення визначення звітності та уточнення її місця в стратегії розвитку підприємства [Електронний ресурс] / І.Б. Чернікова, Якуба Є.В. // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2017. – № 9. – Режим доступу: <http://www.business-inform.net>.
108. Чижевська Л.В. Особливості формування та подання звітності в ліквідаційній процедурі підприємств-банкрутів [Електронний ресурс] / Л.В. Чижевська, Л.О. Атаманчук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. — 2014. — Вип. 2. — С. 185-193. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2014_2_17
109. Шароватова, Е.А. Типология сущности управленческого учета/ Е.А. Шароватова// Учет и статистика. 2011. – № 1 (21). – С.5-11
110. Шеремет А.Д. Финансы предприятий / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. – М.: ИНФРА–М, 1999. — 343 с.
111. Шеремет, А.Д. Методика финансового анализа / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин. — М.: ИНФРА-М, 1996 — 176 с.
112. Шигун М.М. Види звітності підприємств: підходи до їх класифікації / М.М. Шигун, В.О. Іванченко // Міжнародний збірник наукових праць. — 2012. — №3.

113. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті: підручник / В.Д. Шквір, А.Г. Загородній, О.С. Височан. – 2-ге вид., доопр. і доповн. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 400 с.
114. Шустваль Т. Річна фінансова звітність: складаємо разом / Т. Шустваль // Все про бухгалтерський облік. — 2015. — № 13. — С. 3–8.
115. Щирба І.М. Теоретичні основи формування системи звітності підприємства. Вісник Асоціації докторів філософії України [Електронний ресурс] / Щирба І.М. — 2015. — №1. Режим доступу: <http://aphd.ua/publication-30>.
116. Якісна фінансова звітність – каталізатор росту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2016/04/27/quality-financial-reporting-catalyst-for-growth>.
117. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Н.Б. Ярошевич. –К., 2012. – 341 с.
118. Яцко М.В. Процеси подання та оприлюднення фінансової звітності: змістовне наповнення понять: [Наукова стаття] / М.В. Яцко // «Економічні науки». – Випуск 9 (33). – 2011. С. 538-547
119. Jaklik A., Micherda B. Zasady rachunkowości. Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1997 17. Winiarska K. Rachunkowość przedsiębiorstw w procesie integracji z Unią Europejską. Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej, Szczecin, 2000.